

© Martin Bobeldijk, Juni 2020
Studentnummer 190181
DT-M3-THE-A-feb
Module 3.1
B. Roor

Heilzame presentie wijk 4

**Aanbevelingen aan de hervormde
gemeente Barneveld**

Voorwoord

Voor mijn studie Theologie aan de Christelijke Hogeschool Ede mag ik een zogenaamd 'context onderzoek' doen. Het is de bedoeling dat ik een wijk in Barneveld in kaart breng. In overleg met de predikanten Molenaar (praktijkbegeleider) en Plug (wijk 4) kies ik de nieuwbouwwijk Veller als onderzoeksproject. Eerdere praktijkopdrachten heb ik in een 'achterstandswijk' gedaan en ik ben het eens met dominee Molenaar dat het goed is om tegenovergesteld daaraan nu een opdracht in een 'gegoede wijk' te doen. Dominee Plug gaat hiermee akkoord en stelt zich beschikbaar als praktijkbegeleider.

Het puur voldoen aan de opleidingseisen is in mijn ogen ontoereikend om het onderzoek relevant te laten zijn voor de hervormde gemeente Barneveld; mijn praktijkplek. Daarom besluit ik het uitgebreider aan te pakken. Ik spreek dominee Plug en 11 ouderlingen en diakenen. Ook bel ik 3 voorzitters van organen van bijstand (commissies). Daarnaast interview ik een wijkagent en een Bijzondere Opsporings Ambtenaar van de gemeente Barneveld. Ik interview 7 pioniers over hun lessen met betrekking tot missionaire presentie. Verder koop ik een bestand met uitgebreide digitale gegevens over de gemeente Barneveld en de wijk Veller, en ik lees diverse literatuur.

Iedereen die ik ontmoet is enthousiast over mijn onderzoek en verwijst me ook nog door naar iemand anders die ik toch even 'moet' spreken. Daar waar relevant heb ik dat inderdaad gedaan. Zo ben ik uitgekomen op de aantallen die ik hierboven heb genoemd. Een flinke klus, die ik met liefde en enthousiasme heb uitgevoerd, om zo een rapport op te leveren die van betekenis is voor mijn praktijkplek.

Het doel van dit rapport is enerzijds invulling te geven aan een leeropdracht van de CHE, om daarmee te voldoen aan de opleidingseisen van mijn opleiding Theologie. Anderzijds heeft dit rapport tot doel de hervormde gemeente van Barneveld te helpen in het nadenken over en het invulling geven aan heilzame presentie in Veller. Dit laatste doel heeft voor mij voorop gestaan bij het onderzoek en het schrijven van dit rapport. Aan u om te beoordelen of ik daarin ben geslaagd.

Martin Bobeldijk
Theoloog in opleiding
Juni 2020

Inhoud

Voorwoord	2
1. Inleiding.....	5
1.1 Doelstelling	5
1.2 Onderzoeksvraag	5
2. Heilzame presentie	6
2.1 Heilzaam present	6
2.2 Doordenk het fundament.....	7
2.3 Missie en visie	8
2.4 Relaties.....	8
2.5 Contextualiseren.....	9
2.6 Integrale missie.....	10
2.7 Barmhartigheid en gerechtigheid	11
2.8 Steun nodig	11
2.9 Consequenties	12
2.10 Ruimte	12
2.11 Toerusting	13
3. Visie heilzame presentie van de gemeente	15
3.1 Beleid.....	15
3.2 Centraal beleidsplan	16
3.3 Wijkbeleidsplannen	16
3.4 Gesprekken	18
3.4.1 Heilzaam present	18
3.4.2 Doordenk het fundament.....	18
3.4.3 Van onderaf	18
3.4.4 Missie en visie.....	18
3.4.5 Relaties.....	19
3.4.6 Contextualiseren.....	19
3.4.7 Integrale missie.....	19
3.4.8 Diaconie	19
3.4.9 Barmhartigheid en gerechtigheid	20
3.4.10 Steun nodig	20
3.4.11 Consequenties	20
3.4.12 Ruimte	21
3.4.13 Toerusting	21
3.4.14 Kartrekker	21

4. Nieuwbouwwijk Veller	22
4.1 Kerkelijke wijk 4.....	22
4.2 Aantal inwoners en huizen.....	23
4.3 Inwoners en samenstelling van de buurt.....	24
4.4 Leefstijl.....	28
4.5 Enquête onder inwoners	30
4.6 Sleutelfiguren.....	35
4.7 Veller in beeld	38
4.8 Sociale kaart.....	43
5. Heilzame presentie in de praktijk	46
5.1 Niet boven de ander	46
5.2 Doordenk het fundament.....	46
5.3 Van onderaf	47
5.4 Missie en visie	47
5.5 Relaties.....	48
5.6 Sluit aan bij behoefte.....	48
5.7 'Vaktaal'	49
5.8 Contextualiseren.....	49
5.9 Integrale missie.....	49
5.10 Samenwerken	50
5.11 Steun nodig	51
5.12 Consequenties	51
5.13 Ruimte	52
5.14 Toerusting	52
5.15 Kartrekker	52
6. Conclusies.....	53
7. Aanbevelingen	57
Bijlage 1: Reactie dominee L. Plug	59
Bijlage 2: Bibliografie	61
Bijlage 3: Interviewvragen.....	62
Bijlage 4: Enquête	64
Bijlage 5: Uitslag enquête.....	65

1. Inleiding

In overleg met de hervormde kerk van Barneveld doe ik onderzoek naar de (nieuwbouw)wijk Veller. Deze wijk maakt samen met Rootselaar-West, Rootselaar-Oost en het buitengebied richting Lunteren deel uit van de kerkelijke wijk 4 van de hervormde gemeente Barneveld. De eerste huizen in Veller werden in 2009 opgeleverd, de laatste worden eind 2020 afgebouwd.

Mijn onderzoek richt zich met name op de wijk Veller, omdat het in tijd onmogelijk is om ook de andere wijken goed te onderzoeken. Daar waar mogelijk geef ik een beperkt inkijkje in de wijken Rootselaar-West en -Oost.

1.1 Doelstelling

Dit onderzoek leidt tot aanbevelingen voor de hervormde gemeente Barneveld met betrekking tot het dienen van God in de wijk Veller door middel van missionaire presentie.

Om dit doel te bereiken, doe ik kwalitatief onderzoek in de hervormde gemeente onder ouderlingen, diakenen, predikant en evangelisatiecommissie, met name gefocust op de wijk Veller. Het kwalitatieve onderzoek in de gemeente richt zich op haar missionaire en diaconale visie, en welke activiteiten daaruit voortkomen.

Ook doe ik kwalitatief onderzoek onder een aantal pioniers in Nederland (waarvan een aantal in nieuwbouwwijken) met betrekking tot geleerde lessen die relevant zijn voor de (traditionele) hervormde gemeente Barneveld.

Verder doe ik kwantitatief onderzoek in de wijk Veller onder gemeenteleden die daar wonen. Dit onderzoek richt zich op een typering van de wijk en de onderlinge sociale samenhang, de gemiddelde levensfase en (praktische) behoeften.

1.2 Onderzoeksvraag

De hoofdvraag van mijn onderzoek luidt:

Op welke manier kan de hervormde gemeente Barneveld God dienen in de wijk Veller door heilzaam present te zijn met en vanuit het evangelie van Jezus Christus?

Deze hoofdvraag valt uiteen in vier subvragen:

1. Wat wordt in dit onderzoek verstaan onder heilzame presentie en hoe verhoudt zich dat tot de visie van de gemeente?
2. Wat zijn kenmerken van de wijk Veller en welke (levens)vragen en behoeften hebben de bewoners volgens een aantal sleutelpersonen in de wijk.
3. Welke lessen hebben pioniersplekken geleerd ten aanzien van missionair present zijn in een (nieuwbouw)wijk?
4. Welke aanbevelingen zijn te geven op basis van conclusies, die de hervormde gemeente Barneveld helpen missionair present te zijn in de wijk Veller?

2. Heilzame presentie

Heilzame presentie is een begrip dat veel verschillende aspecten kent. Zo heeft heilzame presentie te maken met redding en verlossing, relaties opbouwen en wederkerigheid; aspecten die gericht zijn op de ander. Het heeft ook te maken met ecclesiologie, missie en visie van de gemeente, ruimte geven aan experimenten en steun daarvoor vanuit de gemeente; aspecten die betrekking hebben op de kerk zelf. Op basis van literatuur loop ik deze aspecten langs. Waar mogelijk neem ik de tussenkopjes mee door dit hele rapport, zodat de inhoud gemakkelijk aan elkaar te relateren is.

Een werkzame definitie voor heilzame presentie wordt gegeven door Bert Roor (Roor, 2017): Onder heilzame presentie verstaan we alle manieren waarop mensen vanuit hun geloof in Jezus Christus met mensen zijn en op gepaste wijze het heil van God delen in liefdevolle aandacht, trouwe contacten, priesterlijke gebeden, hoopvolle woorden en concrete daden en alles wat zij hierin wederkerig ontvangen en leren van God en hun naaste.

Maar wat betekent dit concreet? Welke aspecten zijn verbonden aan het begrip heilzame presentie? Dit laat ik zien aan de hand van wat literatuur hierover zegt.

2.1 Heilzaam present

Heilzame presentie heeft in de praktijk te maken met gemeenteleden die present zijn in hun buurt, al dan niet namens de kerkelijke gemeente. Zij hebben relaties en steken een helpende hand toe – waar nodig in samenwerking met de diaconie – om zo het geloof in woord en daad zichtbaar te maken. Dat doen zij ten behoeve van de ander, maar ook ten behoeve van zichzelf. De relatie is wederkerig. ‘Heilzame presentie’ is het begrip dat hier het beste bij past. Bert Roor (Roor, 2017) rijkt drie interpretaties van dit begrip aan die verder invulling geven:

1. Salvific presence: dit betreft de heilzame presentie van God in de wereld. “Het heil van God komt tot ons doordat Hij present is in de wereld en in ons leven.” Christus is de belichaming van dat heil. Hieraan is het woord ‘salvific’ gerelateerd: vol van reddende kracht, wat op zijn beurt afgeleid is van het woord ‘salvation’.
2. Heilzame presentie wordt ook gebruikt voor de christenen en kerken die heilzaam present zijn in de samenleving. Zij laten iets zien van de heilzame presentie van God, gericht op zorg en welzijn voor de hele mens.
3. Heilzame uitwerking op christenen en kerken is het derde aspect. Volgens Roor heeft heilzaam present zijn een wederkerig karakter. In het contact tussen gemeenteleden en de mensen die zij ontmoeten worden zij beiden geraakt. Het leidt voor kerken en gemeenteleden tot een nieuwe doordenking van het geloof. Deze heilzame werking vindt ook zijn weg in het praktisch uitleven van het geloof.

“De wetenschap dat er geen andere God is, en geen andere Naam, laat maar één keus open: Hem bekendmaken” (Wright, 2011). De missie van Gods kinderen is te getuigen van die ene Naam, Jezus Christus. Dit heil heeft te maken met ‘goed nieuws’ voor de ander: bevrijding, genezing, vrede, welzijn, verlossing, loskoop en vergeving (den Hertog & Noordegraaf, 2009). Het is gericht op een herstelde relatie met God. Hij wil mensen redden van kwaad, armoede, demonie, ziekte, honger, vervreemding en ontmenselijking. Het gaat om het totale heil voor de totale mens; ziel en lichaam. Het woord verkondigen, pastoraat en diaconale hulp gaan hierin hand in hand. Ze kunnen niet los van elkaar worden gezien. Christus heeft de hele mens op het oog, met zijn geloofs- en levensvragen en sociale en materiële nood (den Hertog & Noordegraaf, 2009). Het gericht zijn op die ander is het kenmerk van heilzame presentie. Daar past het gebed voor de stad, de wijk of de buurt bij, zoals

verwoord staat in Jeremia 29:7. Het gebed om de bloei van de stad heeft een brede betekenis door het gebruikte woord 'shalom'. Dat heeft betrekking op een allesomvattende welvaart en welzijn, geestelijk en materieel (Wright, 2011). Deze tekst maakt duidelijk dat het gebed de motor achter de missie is. "Gods kinderen staan in de strijd voor het evangelie. Het gebed is de walkietalkie op het strijdtoneel. (Wright, 2011)"

Het bovenstaande kan de indruk wekken dat heilzame presentie in en door de kerk alleen betrekking heeft op het getuigen naar buiten toe. In de wereld die de kerk aanspreekt, heeft zij echter ook te maken met God. "De kerk is geen statische grootheid, die haar identiteit al kant en klaar heeft en die vervolgens alleen nog maar datgene wat zij heeft ontdekt naar de wereld hoeft te brengen. Juist in de communicatie met de ander buiten haar, ontdekt zij meer van zichzelf" (Noort, Paas, de Roest, & Stoppels, 2008). In dat opzicht valt heilzame presentie als een leerproces te zien, waarbij de kerk ontdekt wat het evangelie betekent in een specifieke context. Bert Roor benadrukt deze wederkerigheid meerdere malen, omdat hij wil voorkomen dat er eenrichtingsverkeer ontstaat in de missionaire communicatie. Het gaat er óók om dat Gods Geest christenen en de kerk meeneemt in Zijn heilzame beweging door de wereld, waarin Hij in en door hen werkt, zodat zij getransformeerd worden naar het beeld van Christus (Roor, 2017). In Centrum-Kerk (Kell) is de christelijke boodschap als een brug tussen de bijbel en de huidige tijd en cultuur. Vanwege culturele oogkleppen moet het evangelie niet alleen naar de overkant gebracht worden, maar moet er ook geluisterd worden naar de ontvangers. "Vaak zal de interactie met een nieuwe cultuur onze ogen openen voor nieuwe inzichten in de bijbel. Bovendien leren we hoe onze eigen culturele aannames ons soms tot een verkeerd begrip van de Bijbel hebben gebracht." God maakt zich bekend als de 'Ik ben en Ik zal er zijn' (Ex. 3:14). Daarmee zegt Hij dat Hij altijd present is. "Presentie vindt dan ook haar bron in de God van Israël" (Roor, 2017).

2.2 Doordenk het fundament

Om als gemeente tot heilzame presentie te komen, is het noodzakelijk daarvoor een fundament te leggen waarop gebouwd kan worden. Dit aspect is van belang, omdat het de kern van het kerk-zijn raakt. Hiermee is gezegd dat er raakvlakken liggen met de ecclesiologie. Wright schrijft in 'De bijbelse missie' (Wright, 2011) dat het nastreven van missionaire doelen het bestaansrecht van de kerk is. "Zij moet missionair zijn, anders is zij geen kerk." De kerk is geroepen tot zegen te zijn voor haar omgeving, door rechtvaardigheid en gerechtigheid in de wereld te brengen. Want de wereld is een verdorven en donkere samenleving, aldus Wright. In deze wereld is er gebrek aan zout en licht, anders zou het niet bederven en in duisternis liggen. Waar zijn de kerken? Waar zijn de christenen? Volgens Karl Barth is God actief in de wereld bezig om de hele schepping te verlossen en is het de taak van de kerk om aan die missie deel te nemen (Keller, 2014). Hij gebruikt hiervoor het begrip 'Missio Dei' (Gods zending), om aan te geven dat heilzame presentie niet gericht is op het werven van nieuwe kerkgangers, maar op het inschakelen van mensen in Gods Koninkrijk. Niet de kerk staat centraal, maar God en zijn reddend handelen voor de hele schepping.

Gezien vanuit ecclesiologie vormt God zich een volk dat begint bij Abraham en wordt uitgebreid door Christus. Als heidenen zijn wij in Abraham gezegend en als geloofsgemeenschap dienen wij daarom wereldwijd tot zegen te zijn (Wright, 2011). Wij worden erop uitgestuurd door God. Telkens als Hij ons zegent, zendt Hij ons ook om tot zegen te zijn. Dit past bij de natuur van God, die een zendende God en dus een missionaire God is. De Vader zendt de Zoon, die zendt de Geest en die zendt discipelen de wereld in. "Daarom is heel de kerk zendeling" (Keller, 2014). Heilzame presentie moet in dit licht behoren tot het dna van de christelijke gemeente, en niet weggeorganiseerd zijn in een commissie. "Het is een way of life" (Roor, 2017). Het mag duidelijk zijn dat toerusting een belangrijk onderdeel is van dat dna. Christenen zijn dan ook geen consumenten die emotioneel bevredigd uit de kerk naar huis gaan (Keller, 2014). God is altijd present (Ex. 3:14) en dat wordt ook van de kerk

gevraagd als lichaam van Christus. Ook in de gestalte van de gemeente wil Hij heilzaam present zijn (Roor, 2017).

Naast de ecclesiologie heeft heilzame presentie te maken de visie op Gods schepping. Volgens Genesis 1 zijn man en vrouw naar Gods beeld geschapen. “Dat betekent dat elk mens respect verdient en waarde heeft, ongeacht sekse, intelligentie, prestatie, macht, nationaliteit etc.” (den Hertog & Noordegraaf, 2009). Als beeldrager van God zijn we geroepen Hem na te volgen in de zorg voor mens en wereld, gericht op de eer van Zijn Naam en op het welzijn van mensen. Dit houdt in dat christenen niet consumeren, maar actief de middelen en goederen die hen zijn toevertrouwd beheren om tot zegen te zijn voor de naaste (Luk. 16:2,10-12). Deze visie op Gods schepping houdt ook in dat rijken en armen als schepselen van God niet tegenover elkaar, maar met elkaar moeten leven (Spr. 22:2). “Dit geldt voor elke tegenstelling tussen sterk en zwak” (den Hertog & Noordegraaf, 2009). Naar elkaar omzien, samen leven en delen met elkaar is hoe God de schepping bedoeld heeft.

2.3 Missie en visie

Voortbordurend op de ecclesiologie, kan gesteld worden dat de kerk geroepen is om medewerker van God te zijn. In Kerk 2025 beschrijft de PKN dit als volgt: “De kerk is een kerk die een zending heeft. Beter gezegd: God heeft een zending. Die is begonnen met de verkiezing en zending van Israël. Het doel ervan is het aanbreken van het koninkrijk van God in deze wereld. De kerk is ingeschakeld in deze zending” (Protestantse Kerk & Plaisier, 2016). In ditzelfde document wordt een kerk die naar binnen gekeerd is betiteld als ‘van God los’ en ‘zoutpilaar’. Stevige woorden die de vinger bij de zere plek leggen: kerken zien zich niet meer als een van God gezonden gemeenschap. Daarom zoom ik in de vorige en deze paragraaf in op de ecclesiologie: deze moet met hoge urgentie opnieuw doordacht en vormgegeven worden in lijn van de heilzame missie die God ons heeft toevertrouwd. Whright zegt hierover: “Het is niet zozeer dat God een opdracht heeft voor zijn kerk in de wereld, als wel dat God een kerk heeft om zijn opdracht in de wereld te vervullen. De opdracht is er niet voor de kerk, de kerk is er voor de opdracht... die van God” (Wright, 2011).

Onderdeel van de kerkelijke opdracht is diaconaal dienstbetoon. W.H. Velema omschrijft dit als dienstbetoon om Christus wil, in Christus naam en tot betoning van de liefde van Christus. Hij wekt liefde bij ons op voor de ander, binnen en buiten de kerk. “Achter de gebrokenheid van het leven ziet de christen de verstoorde relatie met God. Dat herstel wenst hij de hulpvrager ten diepste toe” (den Hertog & Noordegraaf, 2009). Diaconaat is een onlosmakelijk onderdeel van de christelijke gemeente en haar missie, omdat het verwijst naar de liefde van Christus voor de hele mens – geestelijk en materieel – en naar de gemeente die haar Here dient in gehoorzaamheid totdat Gods Koninkrijk ten volle aanbreekt.

De missie en visie van iedere kerkelijke gemeente zou in mijn ogen in moeten gaan op de ecclesiologie en de heilzame presentie die daaruit voortkomt. Daarbij vindt alles zijn oorsprong in de Here. “De missionaire opdracht komt voort uit het hart van God zelf, het past bij Zijn natuur en Hij brengt het over op ons hart. Of het nu gaat om zending of missie, we worden door Hem gezonden” (Wright, 2011). Als kerk mogen we onze Heer vertegenwoordigen op aarde en anderen via heilzame presentie bewegen tot het erkennen en eren van de enige levende God. Dat is een mooie taak én een grote verantwoordelijkheid.

2.4 Relaties

Heilzame presentie draait om relaties. God wordt zichtbaar – present – doordat christenen hun leven gaan delen met relaties die zij opdoen in hun omgeving; in ons geval in de wijk Veller. De eerste stap is volgens Tim Keller “het leren begrijpen van de mensen die je wilt bereiken, en je zoveel mogelijk met hen te identificeren. Wees en blij ijverig in je pogingen om je hun sociale leven, taal en cultuur

zo goed mogelijk eigen te maken” (Keller, 2014). De ervaring in New York leert dat het deelnemen aan culturen en vriendschappen aangaan als vanzelf gaat. “Het hoort gewoon bij de relaties in ons leven.” Nauwe betrokkenheid op de levens, vragen en zorgen van mensen verdiept relaties en biedt de mogelijkheid om samen antwoorden te zoeken en het evangelie te delen.

Ook volgens Roor begint de praktijk van heilzame presentie bij het leggen en onderhouden van contacten met mensen. En dan met name met mensen die behoefte hebben aan steun, solidariteit of extra aandacht (Roor, 2017). Aandacht is een geschenk aan de ander, wat hem of haar motiveert om langzaam tevooorschijn te komen en zichzelf te laten zien. Daar past bereidheid bij van de christen om diaconale en pastorale hulp te bieden. Diaconale hulp richt zich onder andere op moeilijke fysieke, psychische, sociale of materiële levensomstandigheden. Pastorale zorg bestaat onder meer uit het optrekken met mensen op hun geloofs- en levensweg en heilzame ontmoetingen. Belangrijk is de bereidheid van christenen om met mensen op te trekken zolang als dat gewenst is. “Juist daarin worden de trouw en betrouwbaarheid van God weerspiegeld onder de mensen. (Roor, 2017)” De mens is niet als solist maar als een relationeel wezen geschapen. Heilzame presentie gaat over het in relatie tot de naaste leven, om die naaste te bewegen in relatie tot God te gaan leven.

In relaties die tot bloei komen, worden diaconale en pastorale noden zichtbaar. Noden die niet altijd op te lossen zijn. Volgens Roor betekent diaconale presentie dan ook het lijden mee uithouden in solidariteit met mensen. “In die solidariteit kan ruimte ontstaan om samen door te spreken over zingeving en levensvragen.” Het handboek Diaconaat (...) voegt hieraan toe dat het zich gericht mag zijn op het kruis en de hoop op Gods grote toekomst. “Diaconaal handelen heeft dus ook te maken met langdurig optrekken met lijdende mensen, gebed voor de mens in nood en een sterke band met de gemeente die voorziet in geestelijke en materiële steun.” De diaconale relatie is er een van gelijkwaardigheid, waarbij het niet alleen om geld draait. Niet alles is met geld op te lossen. Het menselijk leven is meer dan dat. Diaconaat veronderstelt daarom een relatie met betrokkene, waarbij het gaat om de hele mens en niet alleen om een financiële injectie.

God vraagt Israël om zichtbaar te zijn onder de volken. Jezus roept op het evangelie niet te verstoppert. Dat betekent dat het niet voldoende is als mensen ons alleen maar horen. Ze moeten ons ook zien. Wijzelf moeten laten zien in ons leven wat het goede nieuws is. Wijzelf moeten laten zien hoe God ons heeft veranderd. Uitdragen en uitleven, beide moeten we doen. “De wereld zal alleen interesse opbrengen in wat wij over God te zeggen hebben wanneer ze het zichtbare bewijs daarvan zien in onze radicaal andere levensstijl” (Wright, 2011). Gods karakter en Zijn goede nieuws moeten in ons dagelijks leven en in onze dagelijkse relaties zichtbaar zijn.

2.5 Contextualiseren

Het evangelie wordt op veel verschillende manier aangeduid in de Bijbel. Denk bijvoorbeeld aan ‘vrede door Jezus Christus’, ‘het mysterie of getuigenis van God’, ‘het Woord’ of ‘het woord van God’, ‘de boodschap van het kruis’, ‘het getuigenis van de opstanding van Christus’ en ‘het goede nieuws van Christus’. Dit laat zien dat het evangelie veel verschillende kanten heeft én dat de vroegere getuigen moeite doen om aan te sluiten bij hun hoorders (Padilla, 2010). Dat laatste heet contextualiseren en betreft het vertalen en aanpassen van de boodschap van het evangelie aan een bepaalde cultuur, zonder dat het wezen en de bijzonderheden van het evangelie worden aangetast (Keller, 2014).

Heilzame presentie heeft het nodig om gebruik te maken van contextualisatie. Een gemeente die midden in de samenleving present is, kan daar niet omheen. Mensen die nog niet geloven, zijn niet in staat over hun eigen cultuur en culturele gevoeligheden heen te stappen. Daardoor zullen zij de cultuur van de kerk niet begrijpen en ook niet de keuzes die uit het evangelie voortkomen. Als christenen moeten we daarom oppassen voor het verheffen van onze eigen tradities tot bijbelse

waarheid; dat onze manier van geloven de enige manier van goed christelijk leven is. Zoals Tim Keller terecht zegt, moeten we begrijpen hoe vast we zitten in onze eigen cultuur omdat anders ónze manier belangrijker en leidend wordt boven de theologie en Gods woord (Keller, 2014). “Iedereen contextualiseert, maar weinigen staan er bij stil hoe ze dat doen.”

Deze uitspraak van Keller laat zien dat er geen woorden zijn die alle culturen overstijgend kunnen beschrijven wat het evangelie inhoudt. Wél is er maar één evangelie. Die overstijgt wél alle culturen. Contextualisatie legt de verbinding met een cultuur om het evangelie bij mensen te laten landen. Er zijn veel verschillende culturen; niet alleen tussen werelddelen of landen maar ook binnen een land tussen bevolkingsgroepen. Binnen al deze contexten is het evangelie van waarde. Het evangelie zelf is universeel. Binnen iedere cultuur, zoals die van yuppen in de wijk Veller, moeten we zoeken naar het specifieke en daarop aansluiten. “De kerk is verweven met allerlei contexten en met het evangelie dat gearticuleerd en beleefd wordt in allerlei culturen” (Noort et al., 2008).

Bezinning hierop is in mijn ogen noodzakelijk voor de gemeente, om via contextualisatie te laten zien dat we de ander serieus nemen en dat we begrijpen in welke cultuur en situatie hij verkeert. Doet de gemeente dat niet, dan loopt zij het gevaar de ander te reduceren tot ‘afnemer’ of ‘iemand met behoeften’, of zelfs alleen maar tot ‘zondaar’ of ‘slachtoffer’. Al gauw ontstaat dan het idee dat het aanpassen van de vorm waarin het evangelie wordt gebracht voldoende is. Met een andere verpakking speelt de kerk in op de behoefte van de niet-gelovige medemens. Op deze manier neemt de gemeente van Christus de houding aan dat alle antwoorden bekend zijn en dat zij die in beheer heeft en alleen nog hoeft over te dragen, desnoods in een nieuwe verpakking. Contextualisatie betekent aanpassen aan de cultuur zonder Gods boodschap te verliezen en leren van de ander, zodat óók de kerk tot nieuwe of hernieuwde inzichten komt.

2.6 Integrale missie

Jezus brengt verlossing. Maar hoe weten mensen dat, als ze er niet over horen? Maar hoe horen mensen dat als er geen boodschappers zijn? En welke boodschap wordt verkondigt als iemand niet gezond is? Vragenderwijs (Padilla, 2010) maakt dit duidelijk wat integrale missie inhoudt: alle missionaire taken hangen met elkaar samen en zouden als een geheel behandeld moeten worden, om zo een coherente boodschap uit te dragen.

Vaak wordt de term missie of missiologie toegepast op het verkondigen van het evangelie aan niet-gelovigen. Diaconaal handelen wordt in veel kerken als een zelfstandige functie gezien. Er zijn echter geen twee boodschappen. Dat betekent dat de missionaire opdracht even goed gegeven is aan christenen in hun diaconaal handelen. “Hij mag zijn geloofsmotivatie niet vergeten. Het kan niet anders of hij gunt ook mensen met wie hij vanuit diaconale bewogenheid in contact is gekomen dit hele evangelie. Diaconaat draagt zo de missionaire bewogenheid in zich. Diaconaat heeft weliswaar geen missionaire intentie, maar kent wel een missionaire dimensie” (den Hertog & Noordegraaf, 2009).

Deze laatste opmerking is van belang bij een integrale missie. Er zijn namelijk volgens het basisboek Diaconaat twee gevaren (den Hertog & Noordegraaf, 2009). Enerzijds kan het missionaire deel zodanig de overhand krijgen dat het diaconaal handelen niet meer onvoorwaardelijk is. Anderzijds is het gevaar aanwezig dat het diaconaat zo zelfstandig functioneert, dat er oplossingsgericht steun wordt verleend zonder het goede nieuws van Gods Koninkrijk te verkondigen.

Missie en diaconaat zijn wel van elkaar te onderscheiden, maar niet te scheiden. Hulp in nood is niet los verkrijgbaar, maar verbonden met het evangelie van Jezus Christus. Diakenen gaan de gemeente als geheel én gemeenteleden voor in het dienen van anderen in de samenleving, vanuit het priesterambt van alle gelovigen. Als verlore kinderen zijn alle christenen geroepen om het karakter van onze Verlosser in de omgang met anderen te weerspiegelen (Wright, 2011). “Als je weet wat het betekent om verlost te zijn, dan moet je je ook tegenover anderen als verlosser opstellen.”

Binnen de integrale missie of heilzame presentie is het diaconaat een volwaardig onderdeel. Het is niet nodig en niet wenselijk om diaconaal handelen als minderwaardig te zien ten opzichte van de

woordverkondiging. Zoals hierboven aangegeven kan het niet anders dan dat diakenen óók Gods woord verkondigen. Het basisboek diaconaat (den Hertog & Noordegraaf, 2009) schrijft dat de laagkerkelijke opvatting met betrekking tot de diaconie stamt uit de jaren 60 van de vorige eeuw, waarbij ‘nederig dienstbetoon’ tot gevolg had dat de diaken als minderwaardig werd gezien. Het grondwoord ‘diakonia’ heeft in het Nieuwe Testament echter een brede betekenis en omvat al het werk dat gedaan wordt met betrekking tot opbouw en uitbouw van de gemeente. Kenmerkend is het officieel gezonden zijn van mensen namens hun heer. Zij zijn medewerkers en representanten van de gastheer, in wiens gezag zij optreden. “Analyse van de woordgroep laat zien dat het weinig wordt gebruikt voor hulp aan arme en lijdende mensen, maar betrekking heeft op de dienst van de verkondiging van het evangelie ten opbouw van de gemeente. Zo ziet Paulus zijn apostolaat als ‘diakonia’ onder de volken” (den Hertog & Noordegraaf, 2009). Het basisboek bewijst aan de hand van diverse Schriftplaatsen dat het dienen van de lijdende medemens weldegelijk tot de taken van de diakenen hoort, maar dus niet als enige.

Ook zending heeft een volwaardige rol in de heilzame presentie. Door urbanisatie en migratie is er nauwelijks nog verschil tussen zending en evangelisatie. Zoals eerder geschreven zouden beide disciplines veel meer op elkaar betrokken moeten zijn, om zo tot eer van onze Heer sterker in de wereld te staan.

In de literatuur wordt aangegeven dat integrale missie als term vervangen kan worden door heilzame presentie (Roor, 2017). Hierboven en in paragraaf 2.1 wordt inderdaad zichtbaar dat heilzame presentie een integraal geheel is. Dat ik dit toch apart benoem, heeft ermee te maken dat in veel kerken evangelisatie, zending en diaconie op zichzelf staan. Integrale missie als term geeft naar mijn mening duidelijker aan dat zij als één geheel gezien moeten worden, geïntegreerd binnen de gemeente en deel uitmakend van het DNA zoals eerder beschreven.

2.7 Barmhartigheid en gerechtigheid

Barmhartigheid doen is vanuit liefde en bewogenheid de ander helpen in zijn nood. “Het Hebreeuwse woord gaat terug op de moederschoot; een diepe gevoelsbeweging vanuit een intense band van liefde, van God voor de mens” (den Hertog & Noordegraaf, 2009).

Heilzaam present zijn vanuit alleen barmhartigheid heeft het risico in zich dat de innerlijke bewogenheid tot de ander centraal staat. Door alleen vanuit dit gevoel – medelijden – te reageren, ontstaat al snel een neerbuigende of superieure houding richting degene die om hulp vraagt. Daarom spreekt de Bijbel over barmhartigheid én gerechtigheid. In het woord ‘gerechtigheid’ klinkt door dat mensen krijgen waar ze recht op hebben (Wright, 2011). “Materiele zegen is een gave van God. Als we daar niet van uitdelen, schieten we niet alleen tekort in medelijden, maar maken we ons ook schuldig aan onrecht.” In onze cultuur wordt gerechtigheid vaak geïnterpreteerd als ‘ieder het zijne geven’; een juridisch begrip. In de Bijbel is het een religieus begrip: de rechte verhouding waarin een mens staat tegenover God door Zijn geboden te doen. Het bevorderen van het welzijn van armen wordt bijbels gezien als gerechtigheid gezien, met als bijklank verlossing en bevrijdend heil brengen (den Hertog & Noordegraaf, 2009). God is door de hele Bijbel heen erop gericht dat mensen tot hun recht komen; de zorg voor de zwakke is een terugkerend criterium waaraan God recht en gerechtigheid afmeet in de samenleving.

2.8 Steun nodig

Heilzame presentie heeft in zich dat mensen worden gezonden om zout en licht in hun omgeving te zijn. Zij brengen vrede, doen goed en verkondigen de redding en verlossing in Jezus Christus. Wright schrijft dat christenen bereid moeten zijn om uitgezonden te worden, zodat ze het gezag van hun Zender vertegenwoordigen (Wright, 2011). In mijn optiek heeft onze Zender christenen al de wereld

in gezonden. Christenen moeten niet bereid zijn om gezonden te worden; ze moeten gehoor geven aan de opdracht die zij hebben. Dan zijn zij écht trouw aan de waarheid, de waarheid die ongelovige mensen op het oog heeft. Terecht merkt Wright op dat “wie vandaag Jezus wil volgen, net zo moet worden als de discipelen in de evangeliën: geroepen om bij Hem te blijven en Zijn werk te doen, in Zijn naam, tot de einden der aarde” (Wright, 2011). Evangelisatie en zending moeten we dan ook niet alleen aan zendelingen, evangelisten, ouderlingen en predikanten overlaten. Ieder gemeentelid is geroepen om zijn leven als open brief te laten lezen aan anderen. Daarvoor is het nodig elkaar te steunen, vanuit de verschillende gaven die de Here aan Zijn werkers heeft gegeven.

2.9 Consequenties

Wanneer een gemeente van plan is heilzaam present te zijn in de samenleving, dan moet zij weten dat er consequenties zijn die zij zal moeten accepteren. Ten eerste wordt de kerk uitgedaagd door de samenleving en niet-gelovigen zullen stevige vragen stellen en al dan niet gefundeerde kritiek leveren. Ten tweede moet de gemeente bereid zijn hierop te reageren, te antwoorden en zichzelf waar nodig opnieuw uit te vinden. Dat laatste haakt aan bij de wederkerigheid van heilzame presentie, zoals eerder besproken. Ten derde moet er nieuwe onbevangenheid en vrijmoedigheid in de gemeente komen als het gaat over geloof en spreken over God (Protestantse Kerk & Plaisier, 2016). Ten vierde dient een gemeente bereid te zijn om nieuwe ‘kerkelijke’ vormen te ontdekken die bij een specifieke doelgroep niet-gelovigen past en de binding met hen versterkt. Ten vijfde dient een gemeente zichzelf opnieuw uit te vinden met betrekking tot het eigentijds verwoorden van het evangelie. Ten zesde dient bij een kerkplanting in welke vorm dan ook alles opnieuw ingedeeld en ingericht worden, in overleg met betrokkenen. Ten zevende dient de gemeente een open en luisterende houding te hebben en bereid te zijn van de ander te leren, ter verrijking van het eigen geloof en dat van de ander. Ten achtste dient de gemeente nieuwkomers in haar geloofsgemeenschap op te nemen en te helpen hun ziel te ‘verkennen’, in verbondenheid met Jezus Christus te groeien als mens en volwassen te worden in geloof (Stoppels, 2019).

2.10 Ruimte

Uit de geschiedenis blijkt dat kerk en theologie door de eeuwen niet star zijn geweest en vastgehouden hebben aan één specifiek concept als het gaat om present zijn in de samenleving (den Hertog & Noordegraaf, 2009). Ook de zendingsgeschiedenis leert dat er niet één universeel model van christelijke gemeenschap is en één enkele manier van kerk-zijn. Juist het feit dat het evangelie voor iedereen is, leidt tot een grote diversiteit aan reactie daarop (Noort et al., 2008). Telkens weer wordt de nood van de eigen tijd door de kerk gepeild en ontdekt zij wat haar te doen staat. Vaak gaat daarbij de praktijk voorop en volgt de bezinning daarna.

Vaak wordt gezegd dat de kerk theologisch staat op de schouders van de heiligen die ons voor zijn gegaan door de eeuwen heen. Als dat zo is, dan geldt dat ook voor hun geloofspraktijk. Blijkbaar waren zij in staat mee te bewegen met de cultuur, steeds een hernieuwde positie in te nemen en de godsdienstige praktijk boven de regels te laten gaan. Ook in onze tijd is dit nodig. De samenleving verandert snel en telkens weer. Mensen organiseren zich in meerdere netwerken met een gedeeld thema of gedeelde situatie, om dat weer in te wisselen voor ander netwerk. De kerk moet in deze dynamiek mee, wil zij mensen bereiken met het evangelie. Heilzame presentie met al zijn verschillende aspecten heeft dat in zich. Dan moeten kerken wel in staat zijn om ruimte te geven aan christenen die al pionierend en experimenterend proberen aan te sluiten bij de cultuur en situatie van de niet-gelovige medemens. “Het leven gaat voor de regels, ook al helpen regels om dat leven verder vorm en inhoud te geven” (Protestantse Kerk & Plaisier, 2016).

Gegeven de snelle veranderingen in de maatschappij is het de vraag of het reëel is van bestaande kerken te verlangen dat zij zichzelf opnieuw uitvinden. De ervaring leert dat dit inderdaad moeilijk is

(Noort et al., 2008). Dat wil niet zeggen dat zij het daarom niet hoeven doen. Heilzame presentie en ecclesiologie zouden gelijk op moeten lopen; gemeenten die Jezus, de Christus, serieus nemen kunnen niet anders dan zichzelf te dwingen meer in de voetsporen van deze Verlosser te lopen. Als dat gebeurt, gaan kerken als vanzelf 'werven' voor de Heer en ontstaat er nieuw elan. Vernieuwing kan een boost krijgen als zij experimenteer ruimte geeft aan nieuwe 'kerk'- of 'gemeenschapsinitiatieven'. Hier zijn de rollen nog niet verdeeld en gewoontes nog niet vastgezet. Nieuwe ideeën en vormen kunnen inspirerend werken op de bestaande gemeente. Een gemeente zou zichzelf moeten aanvullen met initiatieven in de wijk, dicht bij mensen. Deze nieuwe gemeenschappen zijn vaak jong(er) en snuiven het snelt de wind van verandering op, waar de bestaande gemeente haar voordeel mee kan doen. Dit is het belangrijkste instrument op dit moment op bestaande kerken te vernieuwen en opnieuw een positie te laten innemen midden in de maatschappij (Noort et al., 2008). Yvonne Zonderop, auteur van het eerder dit jaar verschenen boek *'Ongelofelijk. De verrassende comeback van religie'* deelt deze visie. Zij is redelijk optimistisch over de kansen van de Protestantse Kerken in Nederland om in de samenleving een rol van betekenis te spelen: "Daar zie je meer beweging, vernieuwing en experimenten" (Kraaijvanger, 2018).

2.11 Toerusting

Heilzame presentie heeft een kerk nodig die haar leden toerust en traint. Zoals we in dit hoofdstuk zien, heeft heilzame presentie diverse aspecten in zich, waarvoor toerusting en training nodig is om als getuige van Christus goed te kunnen functioneren. Tim Keller (Keller, 2014) constateert dat veel christenen relationeel niet erg vaardig zijn, omdat ze niet erg gemotiveerd zijn. In mijn ogen een ernstig signaal waarop ingegrepen moet worden door predikanten en kerkenraden. Niet gemotiveerd zijn om van onze Verlosser te getuigen, betekent dat we te weinig van mensen houden en hen met gemak verloren laten gaan. Het kan zijn dat mensen te weinig weten en geoefend hebben in het heilzaam present zijn in de eigen omgeving. De kerk dient daarom een veilige omgeving te bieden waarin met elkaar gesproken, gespord en geoefend kan worden.

De katholieke theoloog Erik Borgman constateert hetzelfde probleem (Stoppels, 2019):

"hedendaagse mensen leiden massaal schade aan hun ziel." Als Jezus woorden waar zijn, dan kun je volgens hem alleen maar alle moeite doen om het levende en levend gevende water (Johannes 4) uit te delen en zo zielen te winnen. Hij signaleert de volgende problemen onder kerkmensen:

- in onze 'vrij latende samenleving' is iedereen vrij om te geloven wat hij wil en daarmee vallen we elkaar niet lastig; het lijkt erop dat in de gemeente het idee sluipt dat het christelijk geloof slechts een van de opties is;
- onbewust lijkt de gedachte post te vatten dat we in onze tijd niet meer met het evangelie kunnen aankomen;
- op persoonlijk niveau hebben gemeenteleden niet altijd weet van de vernieuwende kracht van het evangelie; soms zijn ze niet gewend om het geloof te delen, zelfs niet met geloofsgenoten;

Volgens Keller hebben voorgangers een aanmoedigende functie, om gemeenteleden te stimuleren present te zijn in hun eigen omgeving (Keller, 2014). Wright bevestigt dat (Wright, 2011) en stelt dat herders en leraars aan de kerk gegeven zijn om de heiligen toe te rusten voor het openbare leven.

"De dominee gaat zondags naar de kerk om de gemeente in haar bediening te steunen en toe te rusten. En die bediening bevindt zich buiten de kerkmuren, in de wereld, als zout en licht voor de mensen. Dat betekent de wereld kennen en de gemeente kennen met hun problemen en verleidingen in de wereld."

Ten aanzien van diaconale presentie – als onderdeel van heilzame presentie – hebben diakenen de taak de gemeenteleden toe te rusten tot hun persoonlijke dienst aan de Here en de wereld. Het basisboek Diaconaat doet het idee aan de hand om als diaken(en) huisbezoek af te leggen.

Ongebruikelijk binnen protestantse traditie, want een diaken komt alleen als de nood aan de man is. Diaconaal huisbezoek dat plaatsvindt zonder aanleiding, geeft een uitstekende gelegenheid om gemeenteleden te spreken over hun eigen diaconale dienst in de samenleving. Via dit huisbezoek kunnen ze toegerust worden om daar verder invulling aan te geven. Er zijn voldoende gespreksonderwerpen, omdat heilzame presentie het hele leven bestrijkt en de hele schepping. Denk bijvoorbeeld aan onderwerpen als het milieu, zorgen over werkgelegenheid en ondernemerschap, nood bij jongeren, gastvrijheid in het gezin en het omzien naar elkaar binnen en buiten de kerkelijke gemeente.

3. Visie heilzame presentie van de gemeente

Om de visie van de gemeente op missionaire presentie te achterhalen, vraag ik het overkoepelende beleidsplan op en de beleidsplannen per wijk en commissie. Ook spreek ik met de predikant van wijk 4, een aantal ouderlingen en diakenen. Verder spreek ik met de voorzitters van de commissies beleid, zending en evangelisatie.

Vanuit de hervormde gemeente Barneveld worden veel diaconale en missionaire activiteiten ondernomen. Korthedshalve zou ik naar de website hervormdbarneveld.nl kunnen verwijzen, maar een aantal wil ik hier noemen om een indruk te geven.

Zo heeft iedere diaken de beschikking over maaltijdbonnen van de PLUS-supermarkt. Waar nodig kunnen zij deze bonnen met een waarde van 25 euro uitdelen om directe nood te lenigen. Is er meer nodig, dan wordt dat binnen de wijkdiaconie besproken en gegeven tot maximaal 500 euro. Daar boven gaat de aanvraag om hulp naar de ondersteuningscommissie, waarnaar iedere kerkelijke wijk een diaken heeft afgevaardigd. De ervaring leert dat 80% van de mensen die bij de ondersteuningscommissie terecht komt, afhankelijk blijft van hulp. Met deze mensen wordt langdurig opgetrokken. Andere hulpverlening richt zich op hulp bij financiële administratie. Mensen die het overzicht niet meer hebben en in de problemen raken, worden geholpen bij het op orde brengen van hun administratie. Waar nodig wordt financiële hulp gegeven. Ook beschikt de diaconie over een netwerk van mensen die iemands tuintje onderhouden of iemand naar het ziekenhuis rijden. De trend is dat de financiële noodhulp wat afneemt en de psychische hulp toeneemt. De diaconie werkt daarin samen met vrijwilligers van het team Persoonlijke Pastorale Begeleiding. Waar nodig wordt doorverwezen naar professionele hulpverlening van Elan. Ook worden er open maaltijden, koffie-ochtenden en soep-inn georganiseerd. Hobbymiddagen, inloopochtenden en inloophuis staan ook op het programma.

De Zendingscommissie heeft twee gezinnen en drie zendingswerkers uitgezonden. Ook worden er groepsreizen naar Kenia georganiseerd. Voor mensen die missionair actief willen zijn voor een korte tijd, loopt er het programma Short Time Mission. Via dit programma worden gemeenteleden gestimuleerd om voor een korte periode, minder dan een jaar, missionair actief te zijn in het buitenland.

De Centrale Evangelisatie Commissie organiseert met Pinksteren een openluchtdienst en met Kerst een kerstnachtdienst. Maandelijks is er een sing-in in de Goede Herderkerk en jaarlijks wordt een Alpha Cursus georganiseerd. Op openbare scholen worden godsdienstlessen verzorgd en Athletes in Action is in de Bloemenbuurt actief om via sport mensen te bereiken met het evangelie. Ieder jaar organiseren de kerkelijke wijk hun eigen jeugdweek. Alle activiteiten zijn voor iedereen toegankelijk. Voor de buurt Veller wordt niet iets specifiek georganiseerd. De initiatieven die er zijn voor Veller, komen uit de koker van de predikant en gemeenteleden. Zo wordt aan nieuwe inwoners een welkomsttasje uitgereikt. Rond Pinksteren 2020 worden twee zeepjes aan gemeenteleden uitgedeeld met een pinkstergroet, met de vraag het tweede zeepje aan iemand anders te geven.

3.1 Beleid

Missie, visie en beleid worden vastgesteld door de Algemene Kerkenraad (AK), op voorstel van de beleidscommissie. Eens in de vier jaar wordt een beleidsplan opgesteld. Dit beleidsplan wordt gevoed met hoofdpunten vanuit de AK zelf, en met de beleidsplannen van de verschillende organen van bijstand (de commissies). De beleidscommissie verzamelt alle input, geeft daar feedback op en legt vervolgens het conceptbeleidsplan voor aan de wijkkerkenraden en de gemeente. Na de laatste wijzigingen wordt het beleidsplan door de AK vastgesteld. Dit proces duurt een jaar.

De voorzitter van de beleidscommissie ziet de afgelopen jaren dat er langzaam een bezinning op

gang komt over hoe het evangelie zo goed mogelijk overgebracht kan worden op mindergelovigen, randkerkelijken en niet-gelovigen. Het is ploegen op de rotsen en bestaande methoden werken niet meer zo goed. Nieuwe wegen zijn nodig. Zo is de gemeente aan het onderzoeken of een pioniersplek mogelijk is en is recent een inloophuis gestart. Ook de diaconie bezint zich op haar taken de afgelopen jaren, en heeft onder andere besloten minder geld in kas te houden zodat er meer geld beschikbaar komt voor de diaconale missie van de kerk.

3.2 Centraal beleidsplan

In het centraal beleidsplan 2020-2023 van de Algemene Kerkenraad van de hervormde gemeente Barneveld staat de missie van de gemeente opgenomen. Een gedeelte van die visie heeft direct betrekking op en fungeert als fundament onder missionaire presentie:

De gemeente is het lichaam van Christus en vormt een eenheid in liefde. De gemeente dient niet op zichzelf gericht te zijn, maar heeft een missionaire en diaconale taak in de wereld. Ze wil het Evangelie van Jezus Christus verkondigen en als discipelen van Hem de naaste dienen, zowel binnen als buiten de gemeente. Ook dient de kerk in haar verkondiging op te komen voor gerechtigheid in de onderlinge menselijke verhoudingen en voor rentmeesterschap ten aanzien van Gods Schepping.

Opvallend is dat in de visie van de kerkenraad deze missionaire opdracht actief nagejaagd moet worden: “We richten ons daarbij actief op mensen die weinig of niet (meer) naar de kerk gaan en op onze hulpbehoevende naasten.”

Het beleid van de Centrale Evangelisatie Commissie (CEC) is opgenomen in het algemene beleid van de Algemene Kerkenraad. Haar visie wordt als volgt geformuleerd: “Het voortdurend verspreiden en toegankelijk maken van het Evangelie in Barneveld op verschillende manieren, zowel voor mensen buiten als binnen de Hervormde gemeente.” De missionaire presentie komt bij de CEC met name tot uiting in de voorbereiding van een pioniersplek. Hierin is – voor zover ik kan nagaan – voor het eerst de beweging te zien dat de hervormde gemeente missionair present wil zijn in een woonwijk. De jeugdweken worden ook in wijken georganiseerd, maar zijn kortdurend van aard en beslaan niet alle aspecten van het missionair present zijn zoals de literatuur aangeeft.

De centrale diaconie wil volgens het centraal beleidsplan haar activiteiten meer zichtbaar maken om zo gemeenteleden diaconaal bewust te maken en hen te stimuleren zelf diaconaal actief te worden. Op diverse manieren biedt de diaconie een helpende hand. Naast financiële steun wordt ook materiële (o.a. opvangruimte (woningen/ kamers) voor acute en/of tijdelijke opvang) en psychische steun geleverd. De diaconie ziet een dalende trend als het gaat om financiële ondersteuning en een stijgende trend als het gaat om ondersteuning bij sociale en psychische problemen. Dit laatste komt ook steeds vaker voor bij de jeugd. Te denken valt hierbij aan problemen veroorzaakt door burn-out, instabiele thuissituatie, echtscheiding, vereenzaming en diverse vormen van verslaving. De centrale diaconie ziet een belangrijke rol weggelegd voor de blokteams, die het diaconaat de wijk in kunnen brengen.

Zoals onder 3.1 aangegeven wordt een zorgvuldig en langdurig traject bewandeld om tot vastgesteld centraal beleid te komen. Dat betekent dat er in de gemeente draagvlak is voor het geformuleerde beleid.

3.3 Wijkbeleidsplannen

Het centrale beleidsplan is mede gebaseerd op de wijkbeleidsplannen. In deze plannen wordt nog duidelijker zichtbaar dat gestreefd wordt naar het uitleven van het evangelie en het bereiken van niet-gelovige plaatsgenoten.

Het beleidsplan van wijk 2 sluit voor wat betreft de diaconie aan bij het centraal gevoerde beleid. Met betrekking tot evangelisatie ziet de wijkkerkenraad veel mogelijkheden om het evangelie uit te dragen. “Gelet op het aantal rand- en buitenkerkelijken ligt de taak om mensen te benaderen met het evangelie om de hoek van de straat. Het aantal evangelisatieadressen in onze wijkgemeente vormt een groter ‘blok’ dan dat van de individuele blokouderlingen. M.a.w. de missionaire opdracht kan in het midden van onze gemeente volop tot ontplooiing komen.”

Wijk 3 ziet overal waar mensen gebrek lijden – om welke oorzaak dan ook – een taak voor diakenen en de gemeente. Deze taak beperkt zich niet tot de eigen christelijke gemeente: “Bewogen diaconaat kan een middel zijn om niet-gelovigen in aanraking te brengen met het Evangelie”. Ook valt te lezen dat wijk 3 gehoorzaam wil zijn aan het bevel van Christus om door de kracht van de Heilige Geest het Evangelie van Jezus Christus in woord en daad uit te dragen; dichtbij en ver weg. Hier ligt een duidelijke link naar diaconie, waarover het beleidsplan zegt: “Onze wijkgemeente vindt het belangrijk om in haar missionaire roeping te laten uitkomen dat we anders zijn en meer doen dan ‘gewoon’, omdat we Gods barmhartigheid kennen en uitdragen”.

De buurt Veller valt in de kerkelijke wijk 4. De kerkenraad heeft deze nieuwbouwwijk in het vizier, want het beleidsplan (gedateerd 2014) besteedt aandacht aan de integratie van Veller in de gemeente. Dit uit zich bijvoorbeeld in het voornemen meer wijkgebonden diensten in de Goede Herderkerk te organiseren (dicht bij Veller gelegen). Ook bezint de kerkenraad zich op de vraag hoe randkerkelijken en niet-gelovigen bereikt kunnen worden met Gods Woord. Daarbij wordt uitgesproken dat het belangrijk is “de drempel om naar ons toe te komen te verlagen, maar het is nog beter om daarnaast ook actief naar buiten te treden om anderen die de Heere Jezus persoonlijk (nog) niet kennen te bereiken met het evangelie. Jezus zocht de ‘zondaars’ ook op.” De kerkenraad van wijk 4 signaleert dat de gemeente vanuit haar historie sterk intern gericht is. De gewenste situatie is dat de hele gemeente missionair wordt en een missionaire houding aanneemt, gewoon op de eigen dagelijkse plek. “Dus niet enkel vanuit een aantal personen, maar als totaal. We zijn van mening dat dit onderdeel uitmaakt van onze roeping hier op aarde. Ook zal het onze eigen relatie met God versterken.” Het is de bedoeling dat de blokteams en kringen een grotere rol gaan spelen in het contact met de buurtbewoners. Het uitgangspunt daarbij is dat relaties met mensen en echte bewogenheid met hen, zoals Jezus mensen ziet, de basis is voor missionair werk. De kerkenraad wil de gemeente hiervoor toerusten.

Hierop aansluitend krijgt diaconale bewogenheid en bewustzijn aandacht. Drie kernwoorden fungeren als fundament onder het diaconaat: barmhartigheid, gerechtigheid en dienstbetoon. Dit wordt in het beleidsplan verder uitgewerkt wat de betekent voor de diaconale taken.

Voor missionaire en diaconale taken wil de kerkenraad een grotere rol toedichten aan de blokteams en huisbijbelkringen.

Wijk 5 sluit met het diaconale beleid aan bij het centraal gevoerde beleid. Missionair zet zij in op kleine open gemeenschappen die in huizen samenkomen. “Vanuit bestaande relaties van discipelen van Jezus worden nieuwe discipelen gemaakt. De drempel naar een kerkdienst is voor veel mensen (te) hoog. Daarom zoeken we naar mogelijkheden om kleine toegankelijke gemeenschappen/kringen, bijvoorbeeld in de eigen straat, te stimuleren.” Vervolgens werkt het beleidsplan een aantal aandachtspunten uit, waaronder het opzetten van een Contact Team, specifiek gebed voor evangelisatiewerk, starten van open kringen, toerusten van de gemeente, onderzoeken van nieuwe vormen van evangelisatie en pionieren op het Groenhorstcollege (Aeres).

Deze bloemlezing uit de wijkbeleidsplannen laat nog sterker dan het centrale beleidsplan zien dat dat de wijkgemeenten sterk missionair gericht zijn.

3.4 Gesprekken

Uit elf interviews met predikant, ouderlingen en diakenen destilleer ik een aantal opvallende punten die raken aan het centrale en in de wijkgemeenten gevoerde missionaire en diaconale beleid.

3.4.1 Heilzaam present

Heilzaam present zijn betekent kortgezegd missionair en diaconaal aanwezig zijn, waarbij het present zijn heilzaam is voor de ander en voor jezelf. In het vorige hoofdstuk ben ik op dit onderwerp uitgebreider ingegaan. De geïnterviewden geven aan dat als je present wilt zijn in de wijk met activiteiten, je het geloof niet van de daken moet schreeuwen. Het gaat om de bloei van de wijk, zoals Jeremia schrijft. “Als het kan spreken we over Jezus.”

In de reacties stipt niemand aan dat heilzaam present zijn een wederkerig karakter heeft, terwijl dit als vanzelf gebeurt. Een gemeentelid geeft zichzelf aan de ander in een gesprek, en andersom doet een niet-gelovige dat ook. Daardoor ontvang je informatie of krijg je zicht op situaties waar je nooit bij stil hebt gestaan. Of je krijgt vragen waar je het antwoord nog op moet formuleren. Je moet je daardoor nog meer verdiepen in Gods woord en wat dat voor jou persoonlijk betekent. Dat verrijkt en motiveert om mensen bij Jezus te brengen. Zo komt er meer elan in de gemeente.

3.4.2 Doordenk het fundament

Als ik navraag doe naar de Bijbelse onderbouwing van de missionaire en diaconale activiteiten, dan wordt verwezen naar respectievelijk ‘de grote Opdracht’ uit Mattheüs 28 en de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan. Voor de meesten is een bredere Bijbelse onderbouwing en toepassing moeilijk te geven. Toepasselijk is een uitspraak dat alle ‘werkers in Gods wijngaard’ elkaar moeten ontmoeten bij de bron (Johannes 4) zodat er stromen van levend water uit hun binnenste kunnen vloeien (Johannes 7). “We moeten veel meer geven dan wat we nu doen, maar dat betekent wel dat we elkaar moeten ontmoeten bij de bron.” Uit de gesprekken wordt duidelijk dat er weinig gezamenlijk gereflecteerd wordt op ‘waarom doen we wat we doen en hoe effectief is dat’.

3.4.3 Van onderaf

Veel van de geïnterviewden noemen de vergaderdruk hoog. Naast vergaderingen van de algemene kerkenraad zijn er vergaderingen van de eigen kerkenraad, van ouderlingen of diakenen, meerdere commissies, raad van advies, diaconaal netwerk, beleidszaken en meer. Zoals iemand het zegt: “Dit had ik niet verwacht toen ik eraan begon”. En iemand anders: “Ouderlingen verzuipen in het werk”. Ditzelfde zal ook voor de predikant gelden. Daardoor komen zij niet toe aan het nadenken over en uitdragen van het evangelie. Veel gehoorde oplossing is blokteams meer in te zetten, evenals de huisbijbelkringen. Maar zouden zij niet zelf tijd moeten vrijmaken door bijvoorbeeld efficiëntere structuren in te richten die uitgaan van delegeren van verantwoordelijkheden? In mijn beleving zijn zij de leiders van de kerk en moeten zij de gemeente voorgaan in het uitvoeren van de missie die Christus Zijn kerk heeft gegeven. Zij moeten een beweging van onderaf stimuleren. Anders wordt het de kerkenraad die iets verwacht van de blokteams en de huisbijbelkringen (top-down). Organiseer bijeenkomsten, breng een beweging op gang van teams die zelf invulling kunnen geven aan het missionair present zijn in hun wijk.

3.4.4 Missie en visie

De gemeente wordt gekenschetst als een intern gerichte gemeente. Sommigen voegen daaraan toe dat de gemeente vastgeroest zit in ‘wat we altijd doen’. Verandering is nodig, dat wordt breed erkend. Maar dat maakt minder comfortabel, zegt iemand terecht. De vraag is of dat erg is. De gemeente moet eropuit. Met Jezus samen! Dat betekent kleur bekennen en laten zien of je echt op Hem vertrouwt. Hiervoor is het nodig een duidelijke missie en visie te hebben als het gaat om

missionair present zijn, zodat volgens deze lijnen de gemeente veranderd, toegerust en geleid kan worden in het ‘meedoen met Gods missie voor deze wereld’.

3.4.5 Relaties

De ouderlingen geven vrijwel allemaal aan dat ze graag werken vanuit de relatie met mensen. Verbinding met elkaar is volgens een van hen noodzakelijk als je het evangelie wilt delen. Een ander zegt dat je dan zelf als levend voorbeeld kan dienen, en kan laten zien hoe Christus je leven bepaalt en hoe dat in de praktijk vorm krijgt. “Als je relaties bouwt en vertrouwen krijgt, dan kan je iets bij de ander in beweging brengen. Met een vluchtig contact kan je niet zoveel.”

3.4.6 Contextualiseren

Ben je er als je nodig bent? Ben je te vinden? Dat is de kerk volgens het huisartsenmodel. De kerk komt niet naar je toe, maar het is fijn om te weten dat zij er is en dat je er naar toe kan als het nodig is. Of is de kerk een SRV-wagen die met levensmiddelen aan huis komt? “Onze kerk gaat steeds meer naar het huisartsenmodel”, antwoordt een van de geïnterviewden. “Zonder dat er expliciet over wordt gesproken. Het lijkt geen bewuste keuze.” De vraag is wat Jezus ons voordoet: is Hij meer huisarts of meer SRV? De vraag stellen is hem beantwoorden. En als je dan als kerk naar mensen toe gaat, dan gebeurt dat op een manier die past bij de mensen. De vorm en de manier waarop de inhoudt wordt gebracht sluit aan bij de cultuur en situatie van de mensen. Dit contextualiseren helpt bij het begrijpelijk maken van het evangelie in de specifieke context van in ons geval de nieuwbouwwijk Veller.

3.4.7 Integrale missie

Uit de gesprekken blijkt dat er weinig samenhang is tussen de Centrale Evangelisatie Commissie en de diaconie. Er is met name contact in het kader van het budget voor de CEC. Het besef is er dat dit anders zou moeten, maar hier wordt nog geen gevolg aan gegeven. Een van de geïnterviewden zegt het kort maar krachtig: “Diaconaal handelen komt voort uit het evangelie, dus zouden de diakenen ook met het evangelie moeten komen. Wees open en eerlijk. Een verborgen agenda ruiken mensen en ze zijn er allergisch voor. Ze snappen het best als we ongedwongen iets vertellen over de liefde van Jezus voor mensen in nood.”

Bij integrale missie hoort ook de zending, stelt de voorzitter van de commissie Kerk over Grenzen. “We kunnen van elkaar leren, elkaar helpen.” Het lijkt wel of bij zending ver weg er veel meer ruimte is voor innovatie, experimenten, andere vormen van kerk-zijn en nieuwe methoden. Zodra het dichterbij huis komt, kan er steeds minder. Dat komt naar mijn idee doordat dan de eigen manier van geloven en beleven wordt geraakt, wat belangrijker wordt gevonden dan het vernieuwen van de kerk om aan te sluiten bij de niet-gelovige medemens. Daarmee zetten we ons boven het evangelie, zoals een van de andere geïnterviewden zei. “Onze manier van doen – onze cultuur – is belangrijker dan het evangelie zelf.” Terwijl Keller juist schrijft dat er niet één universele manier van kerk-zijn bestaat (KELLER). Dat leert de zendingsgeschiedenis. Juist omdat het evangelie voor iedereen is, leidt het tot een grote diversiteit aan reacties. Volgens de voorzitter KoG kan de hervormde gemeente van zendelingen leren hoe niet-gelovigen bereikt kunnen worden, welke antwoorden er gegeven kunnen worden op moeilijke vragen en hoe je samen optrekt in de ellende.

“We moeten meer met elkaar optrekken”, zegt een ander. “Het gaat Jezus om de hele mensen, om Geest en lichaam.”

3.4.8 Diaconie

Er gebeurt veel op diaconaal vlak. Vanuit de eigen gemeente en in samenwerking met andere gemeenten (van katholiek tot evangelisch) helpt de diaconie bij financiële, materiële en psychische nood. Verschillende diaconale commissies of organisaties zijn laagdrempelig bereikbaar. “Wij helpen

tijdelijk, niet structureel. En we helpen iedereen, kerkelijk of niet-kerkelijk.” Wat opvalt is dat vrijwel alle diakenen aangeven dat het evangelie niet duidelijk aanwezig is bij het verlenen van hulp. Zij zien zich als de handen van de Heer, en hopen en bidden dat de mensen zien dat God naar hen omziet. Zij geven aan dat weinig mensen vragen waarom ze helpen. “Vaak weten ze wel dat we van de kerk zijn. Wij zijn gericht op praktisch oplossen.” Een gemiste kans?

In de hervormde gemeente Barneveld gaan de ouderlingen op huisbezoek. De diakenen gaan niet zelfstandig op huisbezoek en gaan niet met de ouderling mee. Zodra er een signaal binnenkomt dat er hulp geboden moet worden, dan gaat een diaken op bezoek. De meeste diakenen geven aan dat ze zelf weinig signalen opvangen over de behoefte aan hulp en die vooral van ouderlingen krijgen. Voelspieten onder niet-kerkelijke personen zijn er niet. Dat laatste is lastig, zegt een diaken, “want mensen vragen vaak te laat hulp aan. Het is makkelijker als we al eerder kunnen bijsturen”.

Gemeenteleden zijn weinig diaconaal actief, is de gedeelde mening. Waarschijnlijk doordat zij denken dat het bij de diaconie ligt. Het ‘ambt aller gelovigen’ functioneert hier niet helemaal naar behoren.

3.4.9 Barmhartigheid en gerechtigheid

Als ik vraag of hulpbehoevenden recht hebben op hulp en ondersteuning, vindt dit geen bijval. De algemene reactie is dat vanuit liefde (of barmhartigheid) wordt gegeven. Het woord ‘gerechtigheid’ wordt dus niet zozeer toegepast op het geven van hulp, maar wel richting de burgerlijke gemeente Barneveld met betrekking tot het opkomen voor de armen en zwakken.

De diakenen hebben een goede verstandhouding met ambtenaren van de burgerlijke gemeente Barneveld. Regelmatig zijn zij met elkaar in gesprek, al dan niet in combinatie met andere kerken en het diaconaal netwerk. Als het nodig is, wijst de diaconie de ambtenaren op hun verantwoordelijkheid als vertegenwoordigers van de burgerlijke gemeente. Waar nodig worden zij direct aangesproken als zaken blijven liggen of doormodderen. Dit komt af en toe voor. “Een stukje gerechtigheid voor armen en mensen die niet goed voor zichzelf kunnen opkomen”, zegt een diaken.

3.4.10 Steun nodig

Uit de gesprekken komt naar voren dat er veel ‘macht’ ligt bij de Algemene Kerkenraad (AK). Op wijkniveau wordt daardoor weinig zelfstandig geregeld, en ook is niet altijd duidelijk waar de verantwoordelijkheid ligt (bijvoorbeeld op missionair vlak). Door de formele structuren wordt er al snel vanuit gegaan dat het centraal geregeld wordt of al belegd is (bijvoorbeeld bij de Centrale Evangelisatie Commissie). Ook wordt door enkelen vermeld dat kerkelijke wijken beter kunnen overleggen en van elkaar leren. Zeker ook als het gaat om de inzet van blokteams en huisbijbelkringen. “Het gaat niet om je eigen ‘toko’, alles is van Christus!” Uit de gesprekken blijkt dus dat de wijkkerkenraden minder te zeggen hebben dan de AK en ook wordt duidelijk dat de vijf wijkgemeenten van elkaar verschillen. In dat geval adviseert de PKN in ‘Kerk 2025’ om meer bevoegdheden bij de wijkkerkenraden te leggen. Door deze andere manier van inrichting kan meer onderlinge samenwerking en steun ontstaan, omdat het eigen eilandje niet meer verdedigd hoeft worden. Ook komt de wijkkerkenraad met eigen beleid dichterbij de wijkgemeente te staan, zodat er meer draagvlak en steun verkregen wordt. Het gaat immers om de eigen kerkenraad – dichtbij in plaats van ver weg de AK – die een missionaire beweging start in opdracht van Christus.

3.4.11 Consequenties

Stilzwijgend is vaak binnen traditionele kerken een cultuur te duiden die uitgaat van believe – behave – belong: eerst geloven, dan gedragen en dan mag je erbij horen. Meerdere personen geven aan dat het anders zou moeten zijn: belong – believe – behave. “Mensen moeten hun eigen reis mogen maken binnen de kerk, om hun geloof te ontdekken en vorm te geven”, aldus een reactie. Ook wordt

gezegd dat het makkelijker is om iets nieuws op te starten voor missionaire presentie in de wijk, dan iets te doen binnen de bestaande, vaste kerkelijke structuren.

3.4.12 Ruimte

De huidige kerkelijke structuren worden als belemmerend ervaren voor innovatie en meedenken. Er zou meer ruimte moeten komen voor initiatieven zonder dat het gelijk onder controle van kerkelijke structuren wordt gebracht. Dit leidt tot intern navelstaren. “Dat is het einde van de kerk. We moeten naar buiten, dat is onze taak, en daarvoor moet ruimte zijn.” Iemand geeft als praktisch voorbeeld dat hij nu een niet-gelovige niet snel naar de kerk zal meenemen. Dan is hij veel te veel aan het uitleggen. Dat kan volgens hem anders. Er zouden bijvoorbeeld bijeenkomsten gehouden kunnen worden voor mensen die zoekende zijn of net tot geloof zijn gekomen.

3.4.13 Toerusting

In aansluiting op het vorige punt geven een aantal geïnterviewden aan dat zij een verlegenheid bespeuren in de gemeente. Hoe stap je op iemand anders af? Hoe verwoord je het geloof? Hoe reageer je op kritiek of moeilijke vragen? Wat denken moslims eigenlijk, en hoe reageer je daarop? Dit is verrijkend, voor gemeenteleden én voor de gemeente. Wel zal toerusting moeten plaatsvinden, ter ondersteuning van de missionaire opdracht waar alle wijkgemeenten gehoor aan willen geven. Naast praktische toerusting wordt aan dominees gevraagd het missionaire hart van de gemeente te reanimeren en weer kloppend te krijgen. Ook kunnen ambtsdragers meer toerusting krijgen. Zo lijkt het erop dat diakenen nauwelijks toegerust worden voor hun taak. Zij geven zelf aan dat ze praktische mensen zijn en hulp nodig hebben hoe zij het evangelie kunnen verwoorden. De IZB kan hierin mogelijk een goede rol spelen, met hun programma voor missionaire toerusting van gemeenten.

3.4.14 Kartrekker

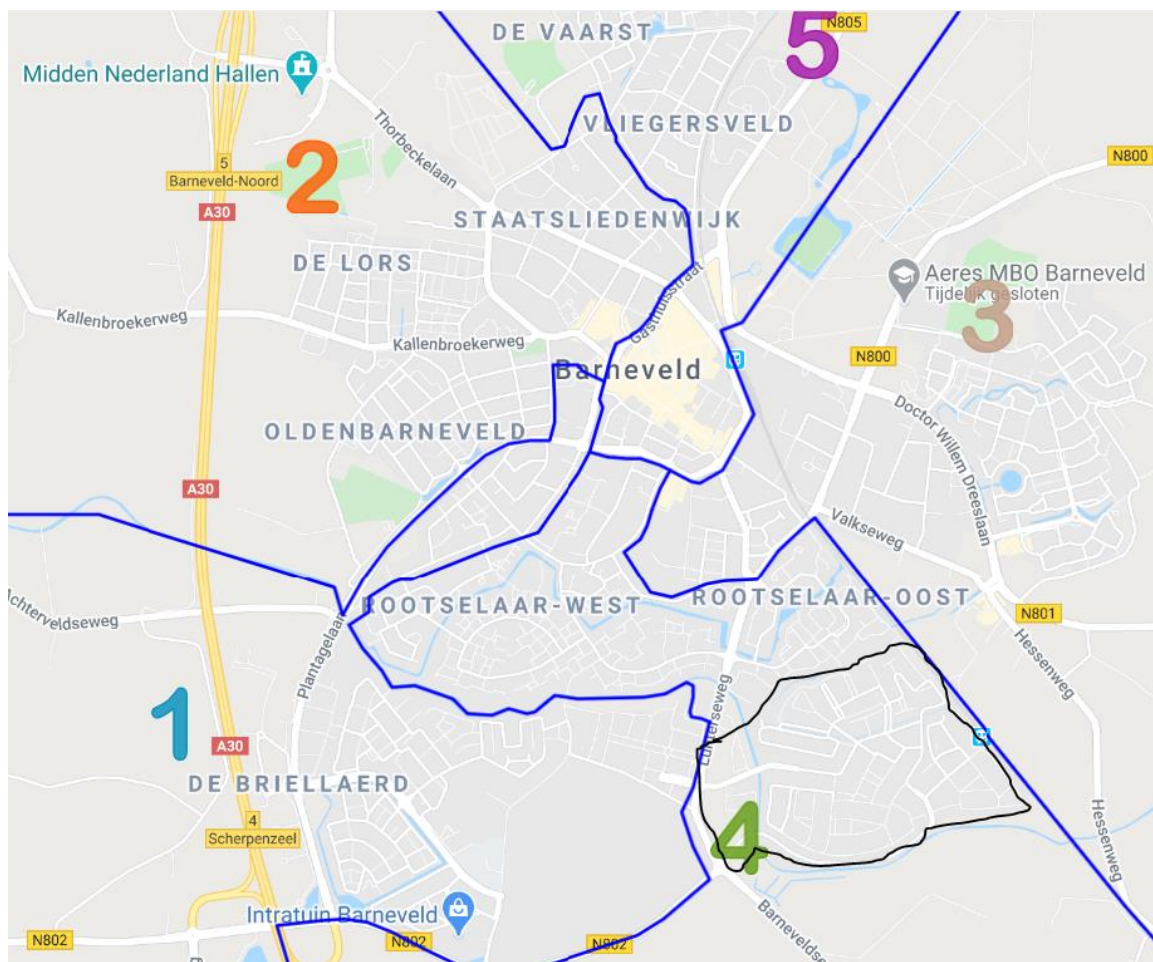
Veel van de missionaire activiteiten hangt af van de inzet van ouderlingen en diakenen. Zij moeten gemeenteleden activeren, die pakken niet vanzelf iets op. Zij zijn net als de predikant druk met andere taken, zoals het pastoraat. Meerdere keren wordt genoemd dat iemand het voor meerdere wijken zou kunnen aanjagen en de kar zou kunnen trekken.

4. Nieuwbouwwijk Veller

Nieuwbouwwijk Veller valt in wijk 4 van de hervormde gemeente Barneveld. Ik kijk eerst hoe deze kerkelijke wijk 4 eruit ziet. Vervolgens kijk ik naar het aantal inwoners en het type huizen. Daarna breng ik de inwoners en de samenstelling van de buurt in kaart. Ook kijk ik naar de leefstijl van de inwoners. Verder laat ik zien wat inwoners zelf van hun wijk vinden en spreek ik een aantal sleutelfiguren in Veller. Tot slot breng ik de wijk letterlijk in beeld en verwijs ik naar een sociale kaart voor deze nieuwbouwwijk. Ik gebruik hiervoor een dataset met uitgebreide gegevens van verschillende buurten in de gemeente Barneveld (Allecijfers.nl, 2020).

4.1 Kerkelijke wijk 4

Predikant voor de kerkelijke wijk 4 is dominee Leendert Plug. De wijk bestaat uit de gemeentelijke buurten Veller, Rootselaar-West en Rootselaar-Oost. De term 'buurten' wordt gebruikt door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en duiden 'wijken' binnen een plaats aan. De term wijken wordt door het CBS gebruikt om de verschillende plaatsen binnen een gemeente aan te geven. Zo zijn bijvoorbeeld Barneveld, Voorthuizen en Kootwijkerbroek 'wijken' binnen de gemeente Barneveld.

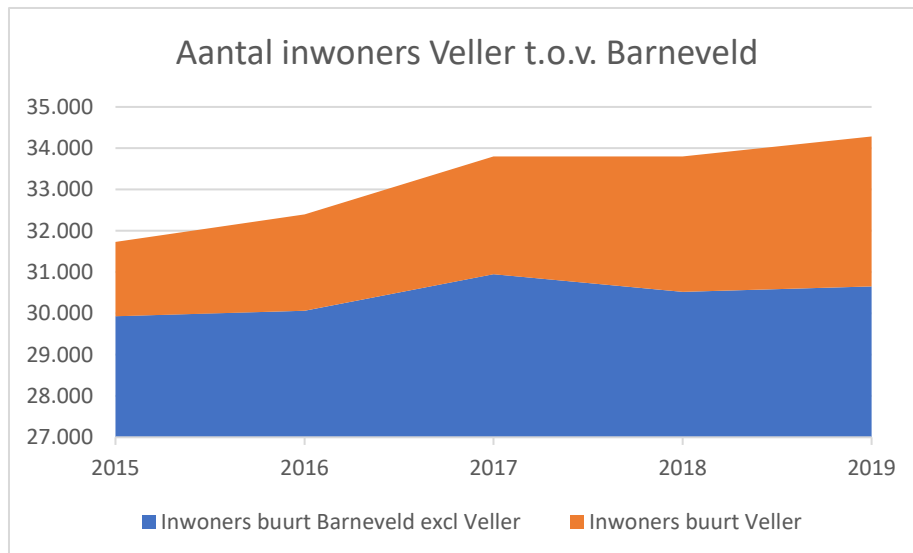
Op de kaart is buurt Veller aangegeven met een zwarte lijn.

De gecombineerde gegevens van het CBS, Kadaster, KVK, Rijkswaterstaat, RIVM, DUO, Politie en

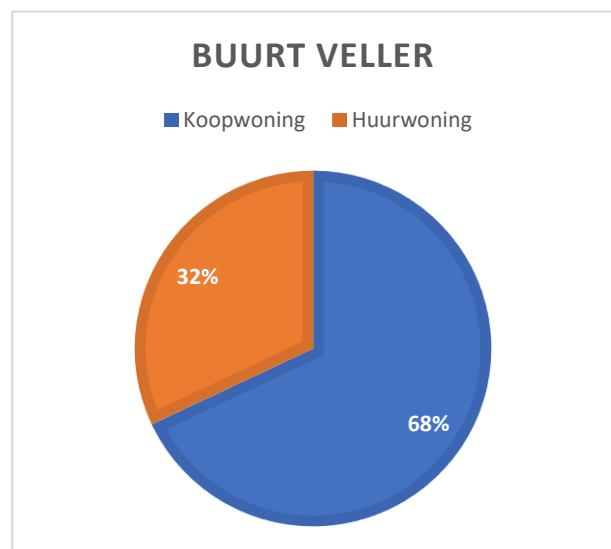
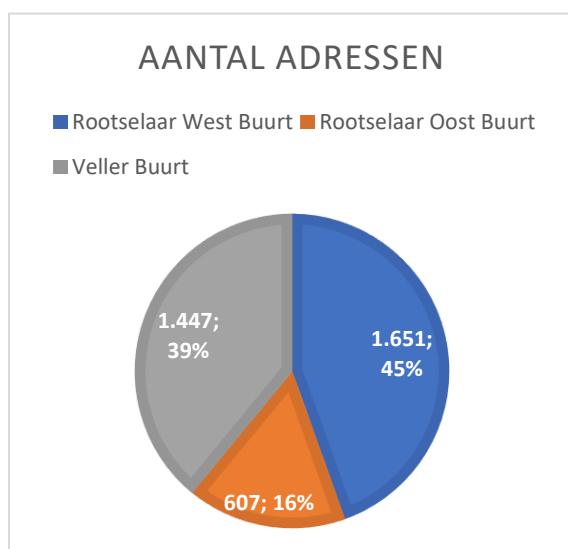
Nederlandse Zorgautoriteit geven een inkijkje in de buurten Veller, Rootselaar-West en Rootselaar-Oost. De cijfers hebben betrekking op het jaar 2019.

4.2 Aantal inwoners en huizen

In de buurt Veller wonen in 2019 3.635 personen. Dat is 10,6% van totale bevolking in de buurt Barneveld.

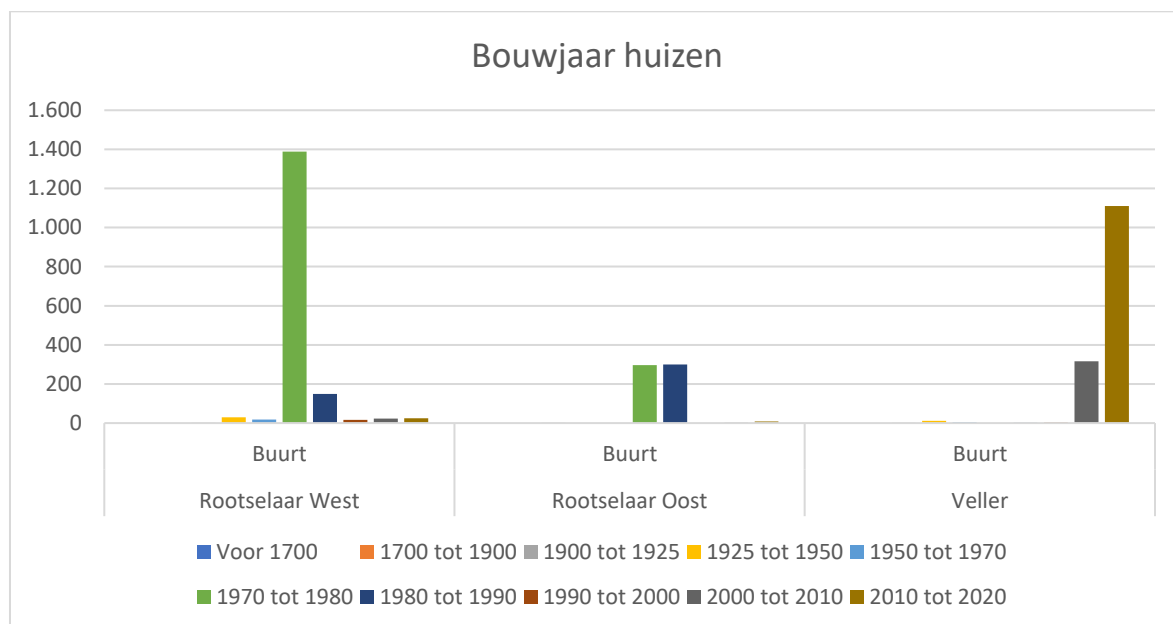

In de kerkelijke wijk 4 ligt de buurt Veller met het aantal adressen redelijk dicht tegen de buurt aan met de meeste adressen: Rootselaar-Oost. Als Rootselaar als één buurt wordt gerekend, dan heeft het ruim meer adressen dan Veller: 61% (2.258) tegen 39% (1.447).

De globale verhouding van huur- en koopwoningen ligt in Veller op een derde tegen twee derde. Dit komt overeen met de verdeling in de hele gemeente Barneveld. Rootselaar-Oost heeft aanzienlijk meer koopwoningen ten opzichte van Veller: 74 procent. Rootselaar-West heeft aanzienlijk meer huurwoningen: 39 procent.

Overduidelijk is te zien dat de buurt Rootselaar-West veruit het meeste aantal oudere huizen heeft, met name uit de jaren 1970-1980. Rootselaar-Oost heeft een iets jongere leeftijd van de huizen, terwijl de woningen in Veller volledig bestaan uit recente en nieuwbouwwoningen.

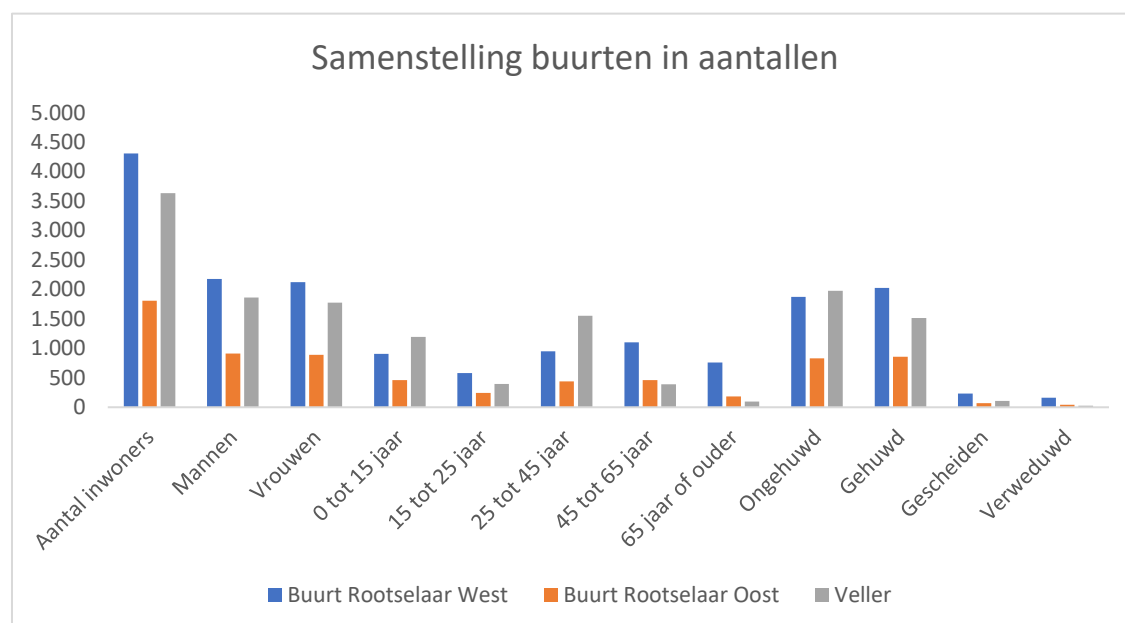

4.3 Inwoners en samenstelling van de buurt

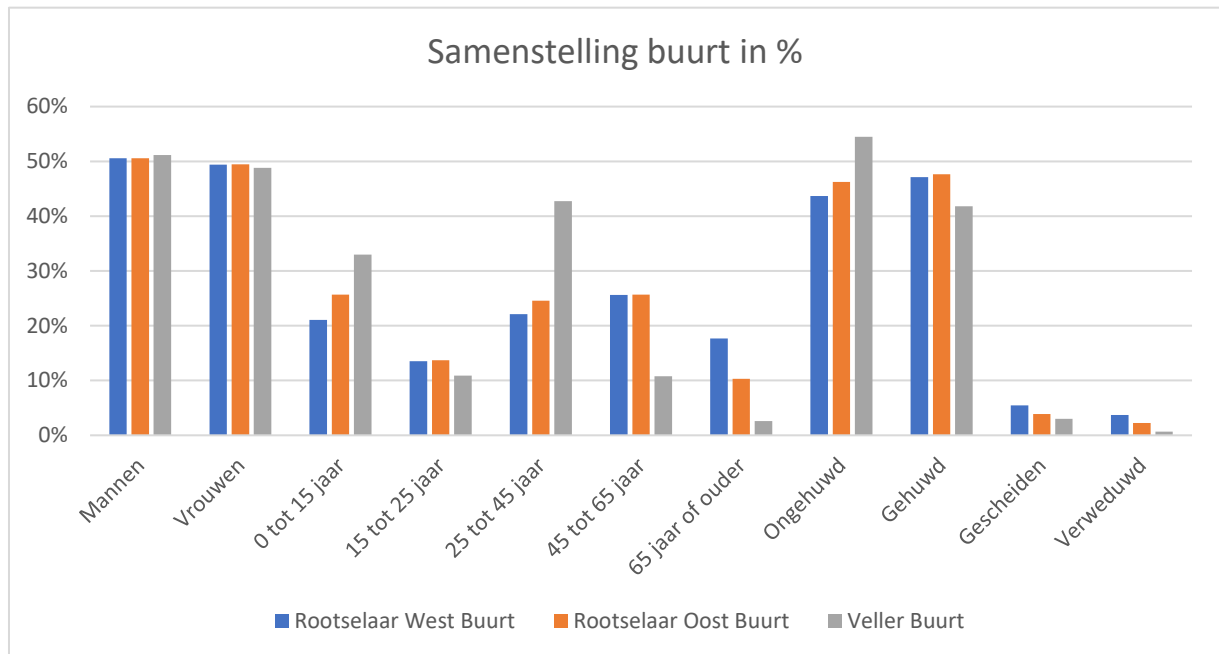
Veller is de buurt met de jongste inwoners. Van de 3.635 inwoners zijn er 1.195 0-15 jaar, 395 15-25 jaar, 1.550 25-45 jaar, 390 45-65 jaar en 95 65 jaar of ouder. Het aantal tieners en jong adolescenten is laag ten opzichte van de jongere kinderen. Het aantal 25-45 jarigen ligt hoog. Hierin valt een samenhang te ontdekken met de jonge leeftijd van de kinderen.

De buurt Rootselaar-Oost heeft 1.805 inwoners, met enigszins gelijke spreiding van leeftijd: 460 0-15 jarigen, 245 15-25 jarigen, 440 25-45 jarigen, 460 45-65 jarigen en 185 65-plussers.

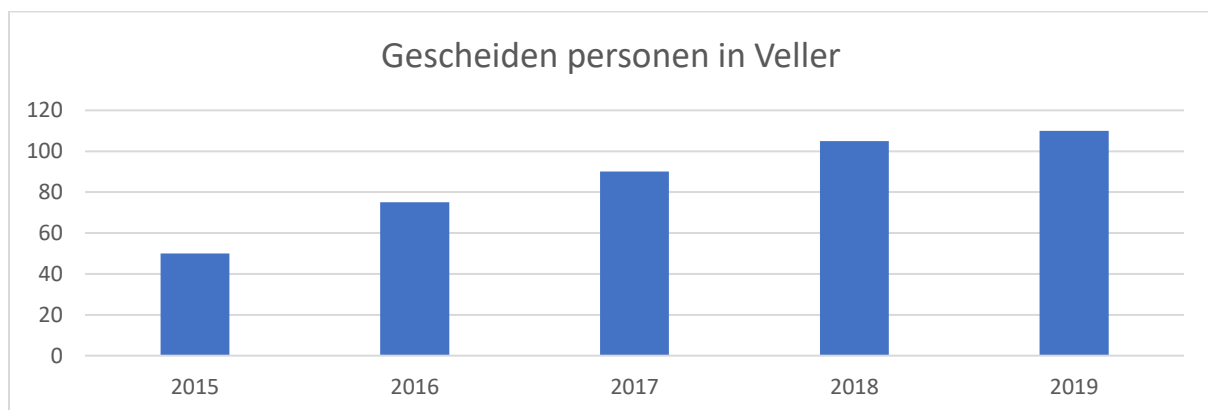
De buurt Rootselaar-West heeft 4.305 inwoners, ook met een redelijk gelijkmatige spreiding: 905 0-15 jarigen, 580 15-25 jarigen, 950 25-45 jarigen, 1.100 45-65 jarigen en 760 ouderen.

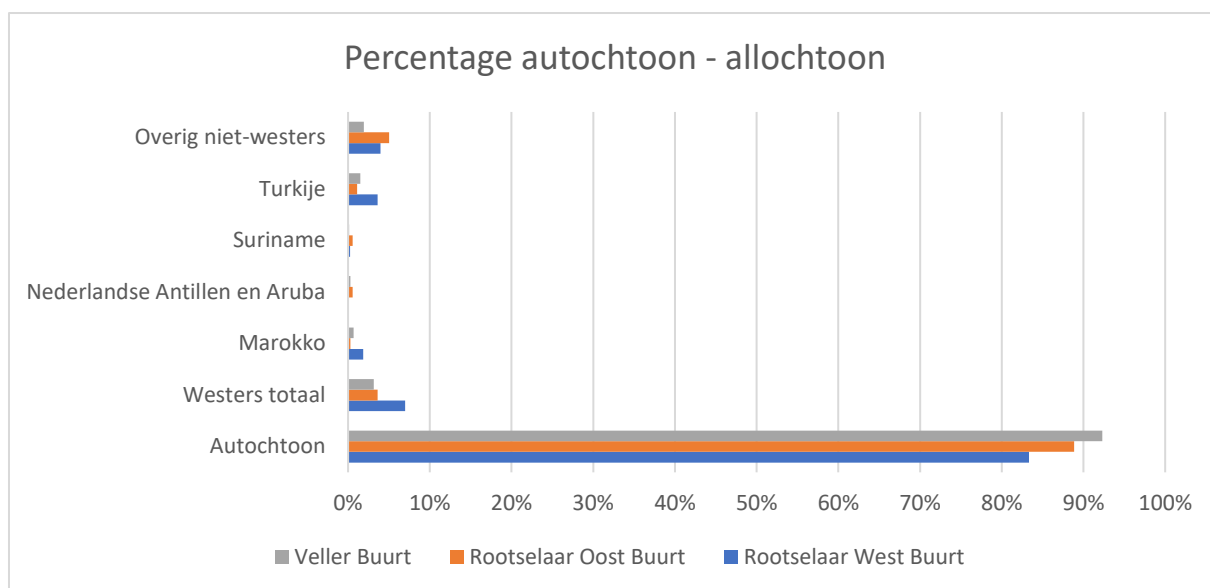
In percentages per buurt ziet een vergelijking er als volgt uit:

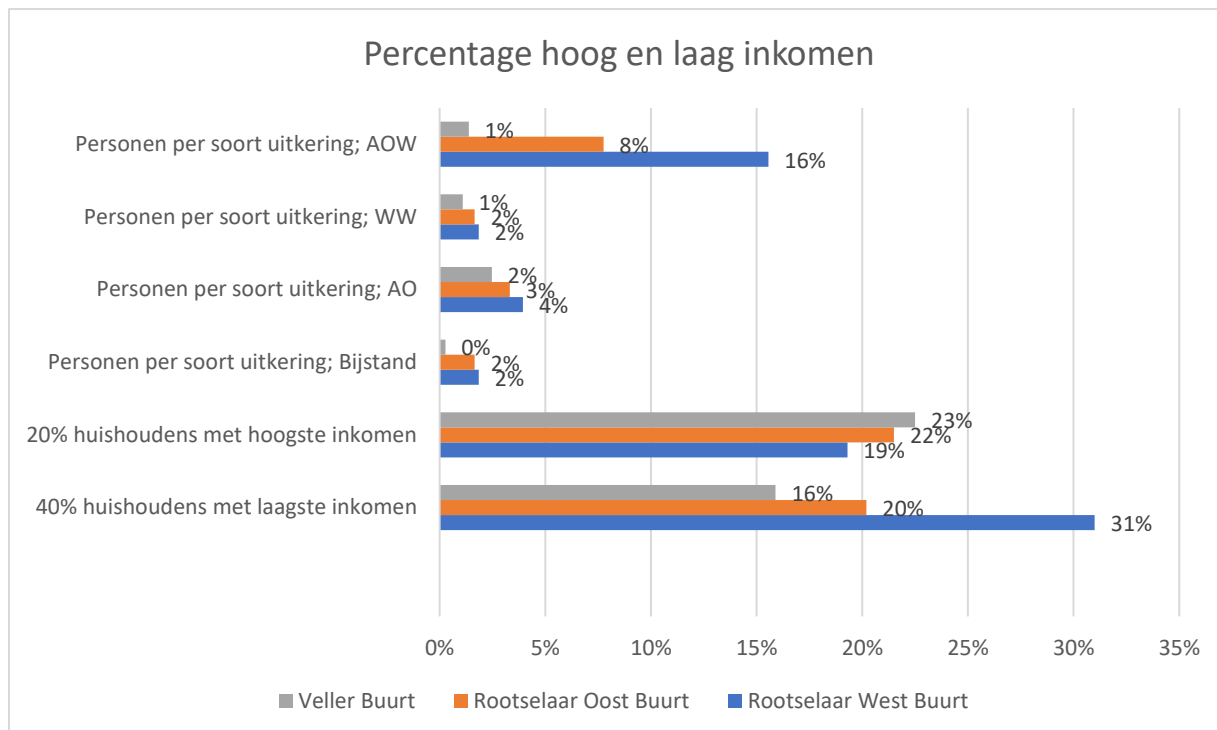
Veller kent 110 gescheiden personen. Dat is 4,25% van alle gescheiden personen in de buurt Barneveld (2.587 personen). In vijf jaartijd is in Veller het aantal gescheiden personen meer dan verdubbeld: van 50 personen in 2015 naar 110 personen in 2019.

De buurten in de kerkelijke wijk 4 bestaan met name uit een blanke autochtone bevolking. Rootselaar-West heeft het grootste percentage allochtone inwoners: 4% niet-westers, 4% Turkije en 2% Marokko. Plus 7% westers-allochtonen, inwoners afkomstig uit landen als Indonesië en Japan.

Rootselaar-West heeft veruit de meeste arme huishoudens van de drie. Veller heeft de meeste rijke huishoudens. Toch neemt dat niet weg dat in Veller 16% behoort tot de huishoudens met de laagste inkomens. Veller kent nauwelijks personen met een uitkering (4%), terwijl in Rootselaar West 24% een vorm van uitkering heeft. In Rootselaar-Oost is dat 15%.

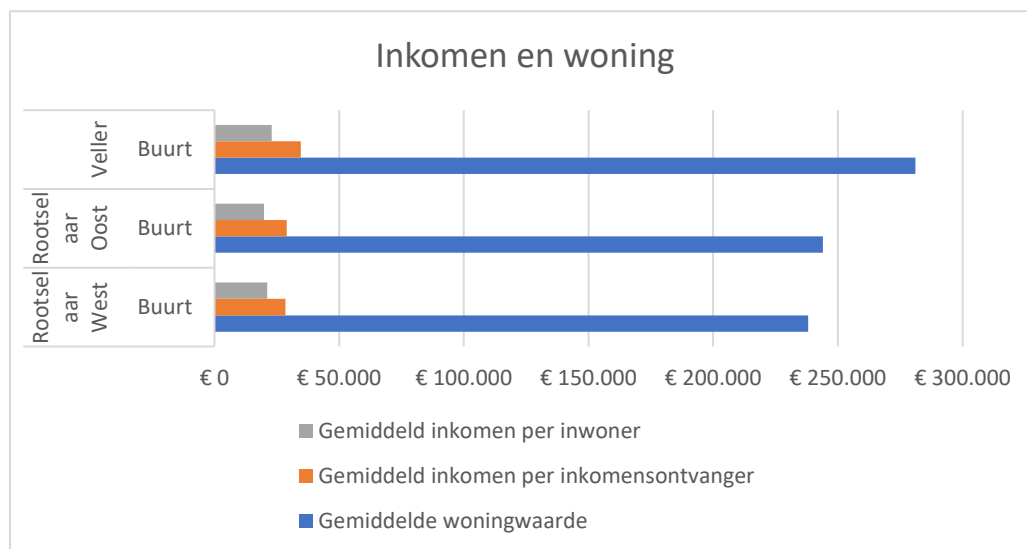

Toelichting 40% huishoudens: aandeel particuliere huishoudens die behoren tot de landelijke 40% huishoudens met laagste huishoudensinkomen. Tot de laagste 40-procent-groep worden de veertig procent huishoudens met het laagste besteedbaar inkomen gerekend.

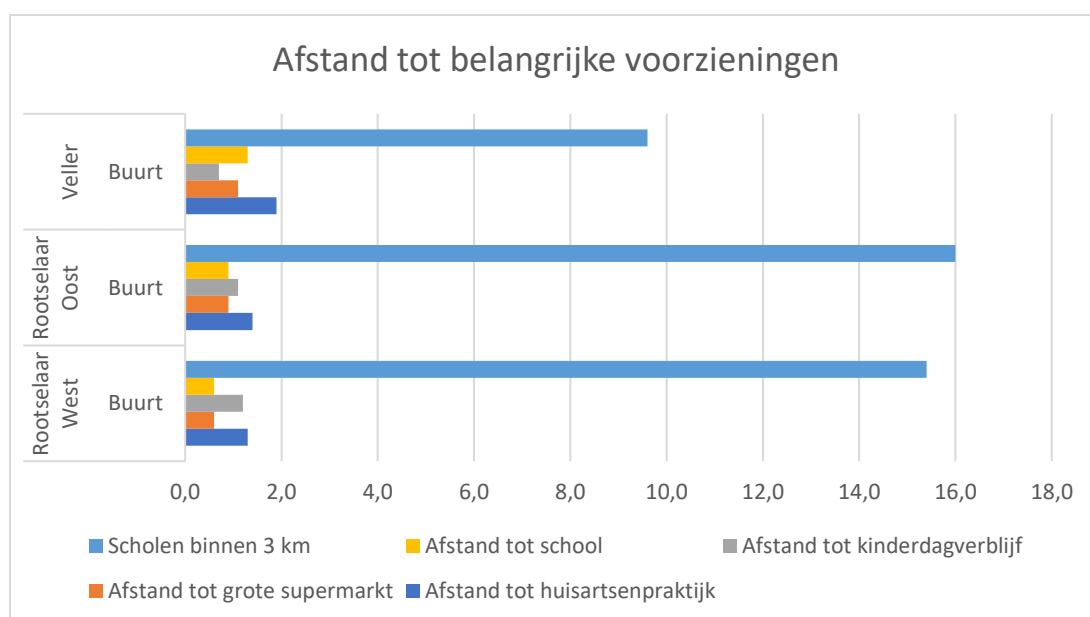
Toelichting 20% huishoudens: Aandeel personen in particuliere huishoudens die behoren tot de landelijke 20% met hoogste

persoonlijk inkomen. Tot de hoogste 20-procent-groep worden de twintig procent personen met het hoogste persoonlijk inkomen gerekend.

Veller heeft de hoogste gemiddelde woningwaarde (€281.000) en hoogste inkomen per inkomensontvanger (€34.600). Voor Rootselaar-West en -Oost is dat respectievelijk €238.000 en €28.400, en € 244.000 en €29.000.

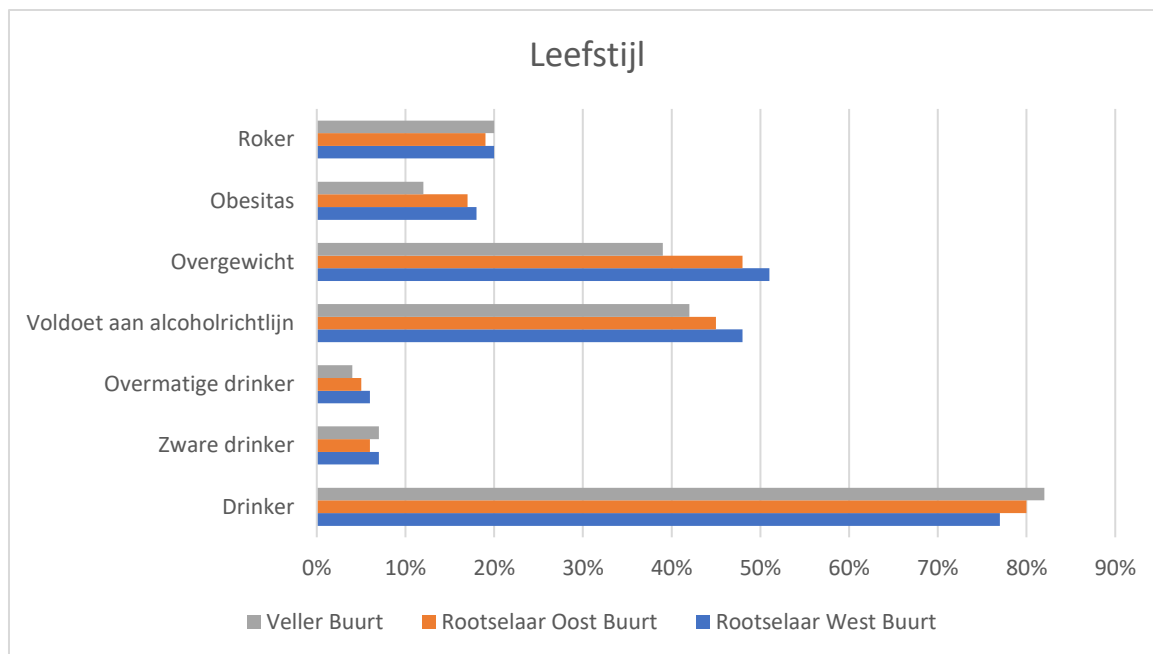
Uit onderstaande grafiek blijkt dat de gemiddelde afstand van bewoners tot een school voor Veller het grootst is. Binnen 3 kilometer heeft het ten opzichte van de andere buurten het minste aantal scholen beschikbaar. Veller ligt het verst van de dichtstbijzijnde huisartsenpraktijk en een grote supermarkt die buiten de wijk ligt. Daarentegen is de afstand tot een kinderdagverblijf veruit het kleinst.

Aanvulling: In 2020 is een nieuwe basisschool geopend in de wijk. Dit is nog niet verwerkt in deze cijfers.

4.4 Leefstijl

Veller kent de meeste drinkers (82%) en heeft evenveel zware drinkers (7%) als Rootselaar-West. Dit laatste geldt ook voor het aantal rokers (20%). Daarentegen heeft Veller de minste overmatige drinkers (4%). Ten aanzien van het drinken valt op dat Veller het minste voldoet aan de alcoholrichtlijn (geen of maximaal een glas alcohol per dag). Met betrekking tot een goed gewicht leeft Veller het gezondst.

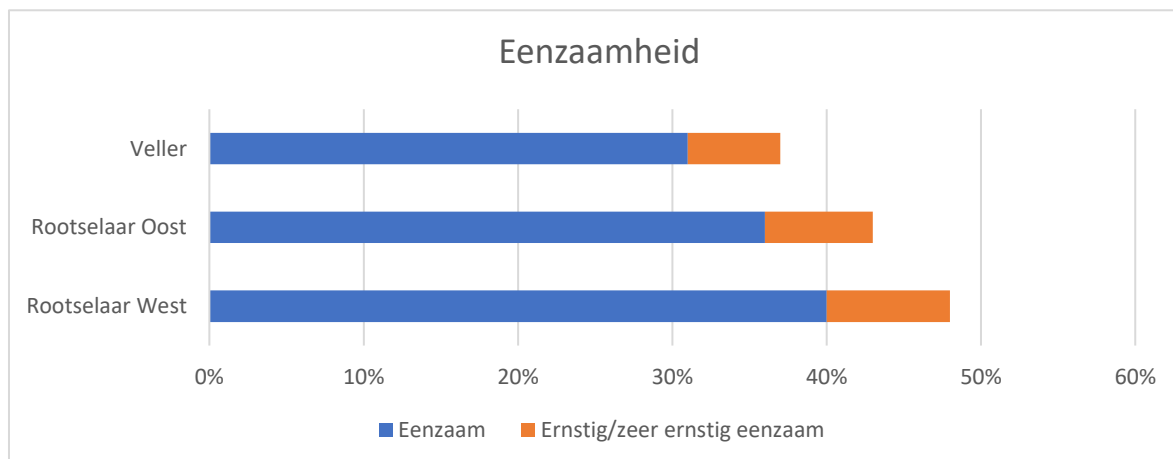

Toelichting drinker: drinkt wel eens alcohol.

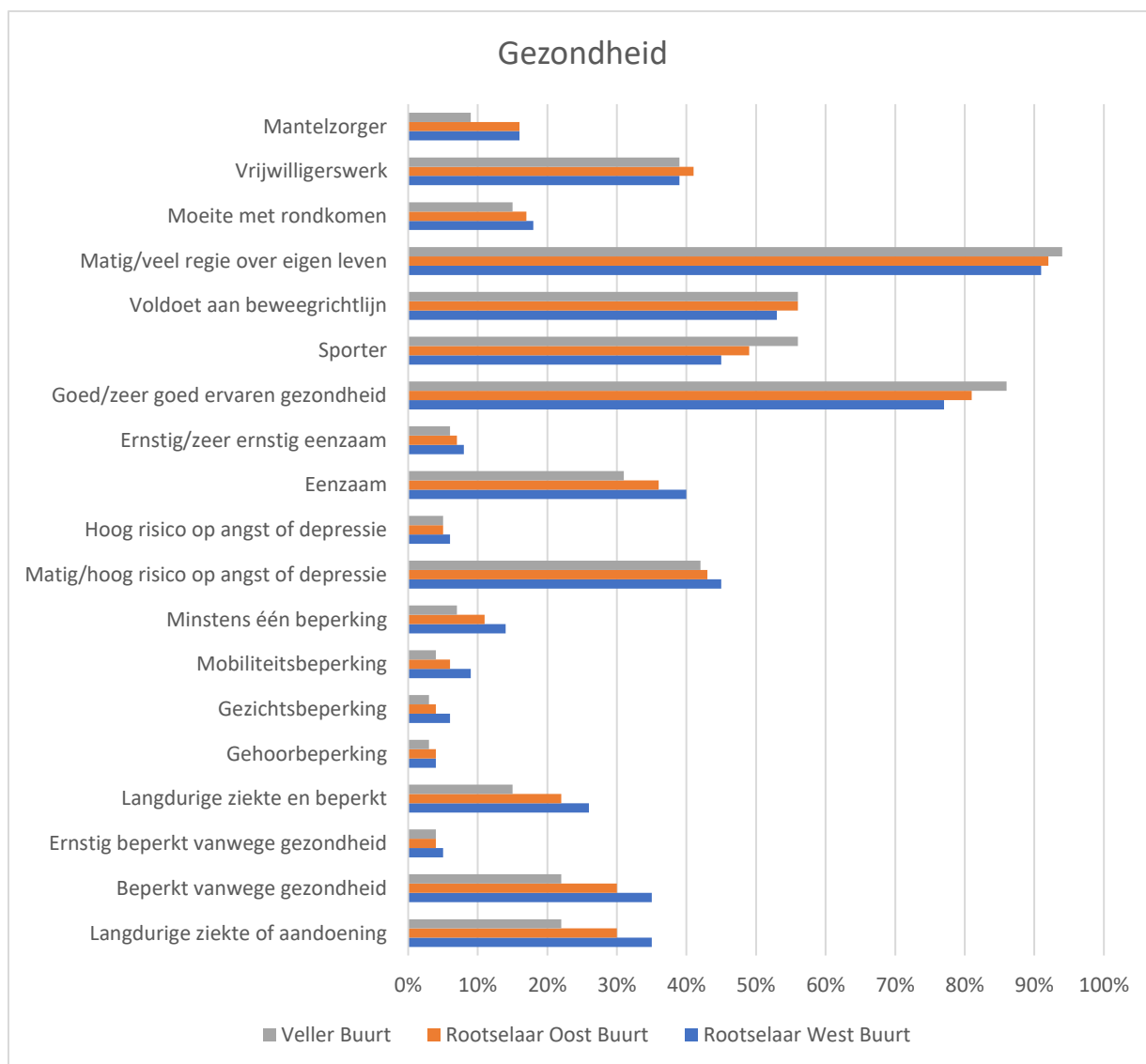
Toelichting zware drinker: minstens een keer per week ten minste vier (vrouwen) en zes (mannen) glazen alcohol op één dag.

Toelichting overmatige drinker: per week meer dan 14 (vrouwen) en 21 (mannen) glazen alcohol.

Opvallende cijfers voor Veller in de categorie 19 jaar en ouder: 22% heeft een langdurige ziekte of aandoening en is daardoor beperkt. 42% van de inwoners loopt matig tot hoog risico op angst of depressie. 31% voelt zich eenzaam en 6% voelt zich zelfs ernstig of zeer ernstig eenzaam. Bij elkaar opgeteld betekent dit dat 37% van de inwoners zich in meer of mindere mate eenzaam voelt. Verder heeft 15% moeite met rondkomen. De buurt voelt zich gezond (86%) en meer dan de helft is sporter (56%).

Als het gaat om gezondheid scoort Veller op vrijwel alle punten het beste. Het niveau van vrijwilligerswerk ligt net onder die van Rootselaar-Oost en is gelijk aan die van -West. Opvallend is het percentage inwoners dat mantelzorg verricht, dat is slechts 9% terwijl Rootselaar-Oost en -West ieder 16% mantelzorgers hebben. Rootselaar-West scoort op vrijwel alle punten het minst gunstig.

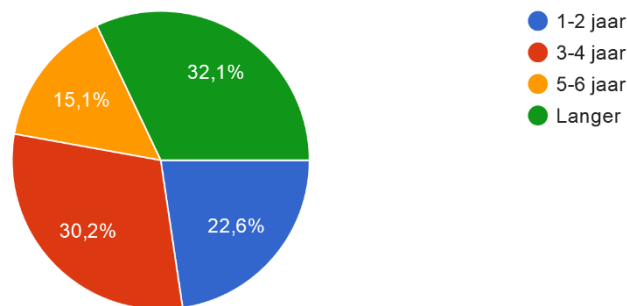

4.5 Enquête onder inwoners

Via een kwantitatief onderzoek wil ik erachter komen wat inwoners zelf van hun buurt vinden. Volgens een inschatting van dominee Plug is een op de vijf huishoudens in Veller lid van de hervormde gemeente Barneveld. Via de 'blokouderlingen' zet ik een enquête uit onder deze inwoners. 53 enquêtes zijn ingevuld. Die leveren een mooie verdeling op van inwoners die kortere of langere tijd in Veller wonen:

1. Hoe lang woont u in Veller?

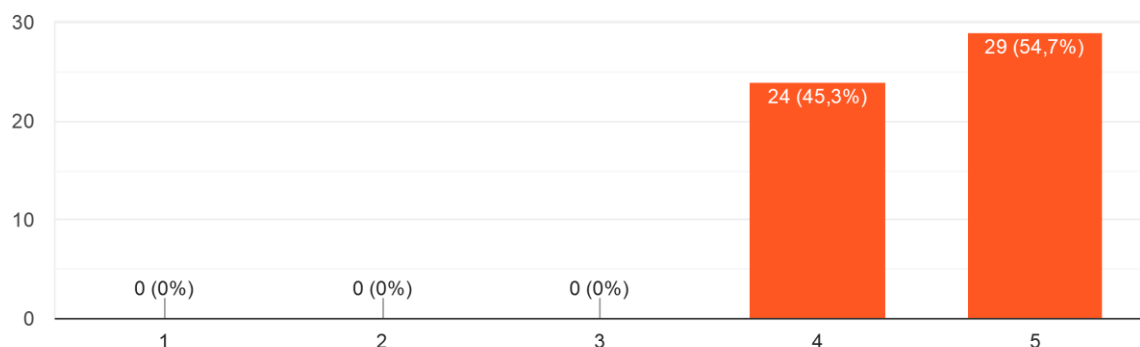
53 antwoorden

Op een schaal van 1 tot en met 5 (slecht tot uitstekend) vindt het merendeel van de respondenten Veller een plezierige plek om te wonen. In de reacties wordt aangegeven dat het wel een drukke wijk is, waardoor er weinig rustige momenten zijn om van de stilte in de tuin te genieten. Ook is Veller een kinderrijke buurt met veel jonge gezinnen. Meerdere personen vinden dat gezellig, maar anderen geven aan dat ze een leeftijdsmix in de wijk missen. Ouderen hebben meer levenservaring en kunnen de jonge gezinnen van dienst zijn. In de wijk wonen voornamelijk vriendelijke mensen.

2. Hoe waardeert u het wonen in Veller?

53 antwoorden

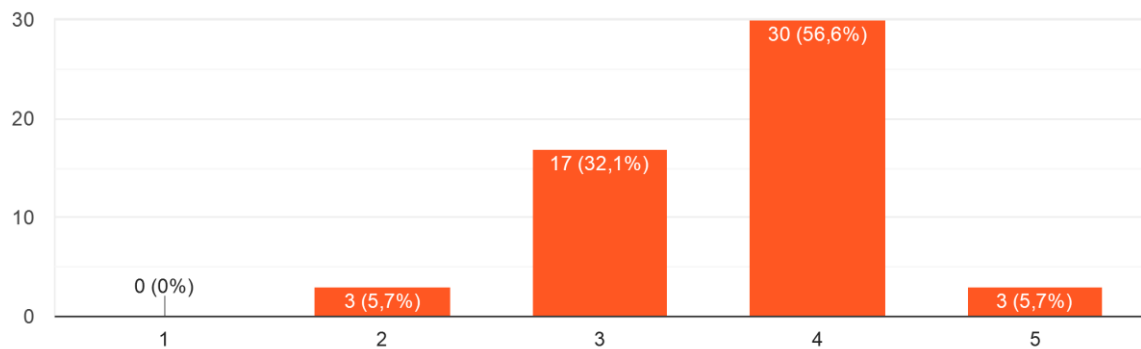

Over de sociale samenhang in de wijk zijn de meningen verdeeld. Op een schaal van 1 tot en met 5 (slecht tot uitstekend) scoort slechts 5,7% een maximale score en vindt het dus uitstekend wonen in Veller. De meerderheid denkt daar anders over, en scoort een 4. Ruim 32% beoordeelt de sociale samenhang beduidend negatiever, terwijl 5,7% heel negatief is.

Rode lijn in de reacties is dat veel mensen werken en weinig thuis zijn. Mensen groeten elkaar, maken af en toe een kort praatje en kinderen spelen met elkaar, maar er wordt verder weinig georganiseerd (heel soms een barbecue). Om contact te leggen moet je er zelf veel energie in steken en het zelf opzoeken. De sociale samenhang kan vele malen beter, zeker in vergelijking met de buurt Norschoten. De bijbelkringen in Veller worden als zeer positief ervaren, dat helpt om met andere gemeenteleden in contact te komen en te blijven. Het merendeel van de respondenten heeft goed contact met de burens.

3. Hoe waardeert u de sociale samenhang in de wijk?

53 antwoorden

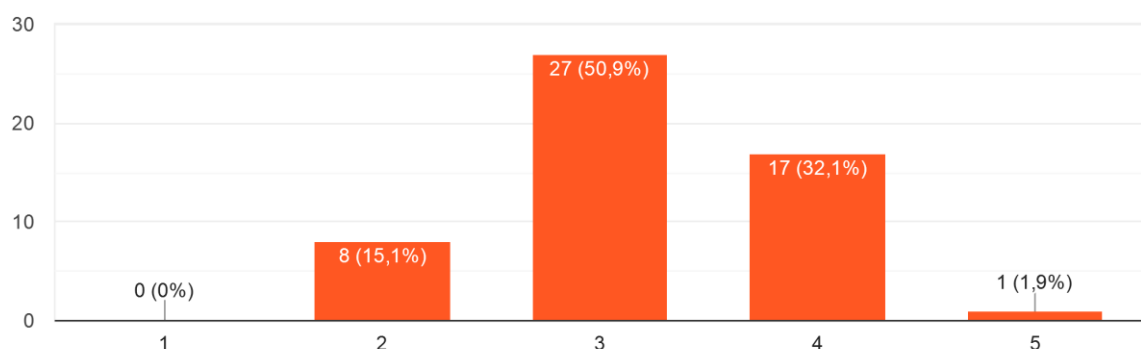

Ten opzichte van de sociale samenhang scoort de betrokkenheid van de respondenten bij de wijk een stuk slechter. Het overgrote meerderheid scoort het magere cijfer 3, terwijl 15 procent zelfs een 2 scoort.

Veller wordt door de respondenten als los zand gezien, wel is er contact met andere gemeenteleden (vooral via bijbelkring) en met de burens. Er zijn weinig sociale activiteiten en weinig mensen tonen actieve betrokkenheid bij de buurt.

4. In hoeverre voelt u zich betrokken bij de wijk?

53 antwoorden

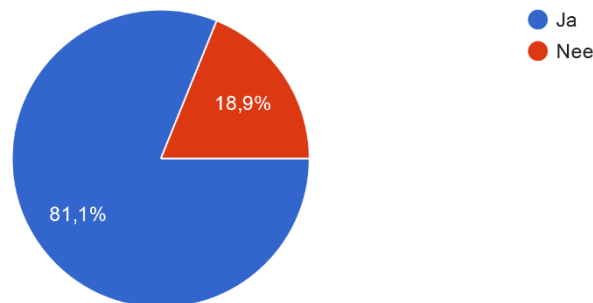

Vrijwel alle respondenten kennen hun burens en weten wat hen bezighoudt. Toch geeft een groot aantal respondenten bij de toelichting aan dat ze de burens oppervlakkig kennen en elkaar af en toe

spreken, vooral als ze elkaar tegenkomen op straat of bij het autowassen. Een paar respondenten geven aan dat ze met regelmaat de burens spreken en laag frequent bij elkaar op bezoek komen.

5. Kent u uw burens? (Niet alleen hoe ze heten, maar ook wat hen bezighoudt)

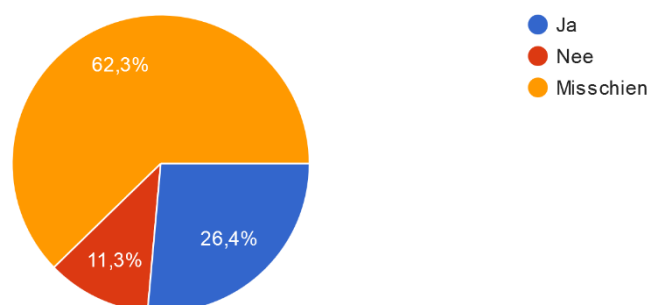
53 antwoorden

Een ruime meerderheid van 62,3% geeft aan dat er nauwelijks sociale activiteiten worden georganiseerd om elkaar te ontmoeten. Bijna iedereen (92,5%) geeft aan dat er geen wijkcentrum of andere voorziening is waar inwoners elkaar al dan niet georganiseerd kunnen ontmoeten. Ruim 41% geeft dan ook aan dat zij andere bewoners niet vanzelf tegenkomen. 58,5% zegt dat zij wel andere inwoners tegen het lijf loopt. De speeltuintjes en een voetbalveldje in de wijk fungeren als ontmoetingsplaats. Op de vraag of de respondenten zouden deelnemen aan sociale activiteiten, antwoordt ruim 60% met 'misschien'. Het opdoen van contacten en meer betrokken zijn bij elkaar wordt als positief gezien, maar vrijwel iedereen geeft aan dat het afhangt van de activiteiten die georganiseerd worden.

9. Als er sociale activiteiten zouden zijn, zou u daaraan deelnemen?

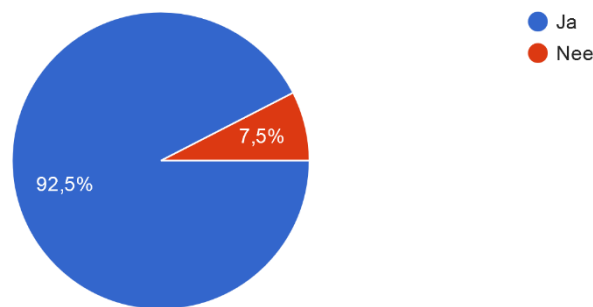
53 antwoorden

Vrijwel iedereen (90,6%) heeft goede relaties of vrienden in de wijk. Dat varieert van leden van de huisbijbelkring, tot burens waar respondenten goed mee kunnen opschieten tot vrienden die ook in de wijk zijn komen wonen. Een nog groter deel van de respondenten kent niet-gelovigen in de wijk: 92,5%. Deze contacten hebben zij opgedaan als burens, tijdens een praatje op straat of bij de speeltuin, via de kinderen en bij het uitlaten van de hond.

11. Kent u niet-gelovigen in de wijk?

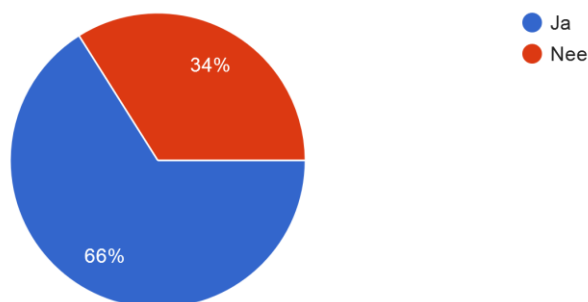
53 antwoorden

Ruim 70% onderhoudt contact of vriendschappelijke relaties met niet-gelovigen in de wijk. Het gaat dan met name om burens die niet-gelovig zijn. 66% geeft aan dat er momenten zijn waarop ongedwongen en op natuurlijke wijze de liefde voor de Here Jezus gedeeld kan worden. Hoe dat wordt gedaan is heel verschillend. De een praat vooral over koetjes en kalfjes en toont interesse, vanuit het idee dat de burens weten dat de respondent naar de kerk gaat. Een ander maakt zijn vertrouwen in de Here expliciet, maar vindt ook dat je het laat zien door integer te zijn en afspraken na te komen. Weer een ander voert diepe gesprekken tijdens een biertje met de burens, en ander legt de nadruk op de manier van leven. Een aantal respondenten geeft ook aan dat het delen van de liefde voor Jezus niet bij hen past of dat ze er geen behoefte aan hebben om het te delen.

13. Zijn er momenten waarop u op een natuurlijke, ongedwongen manier uw liefde voor de Here Jezus kan delen?

53 antwoorden

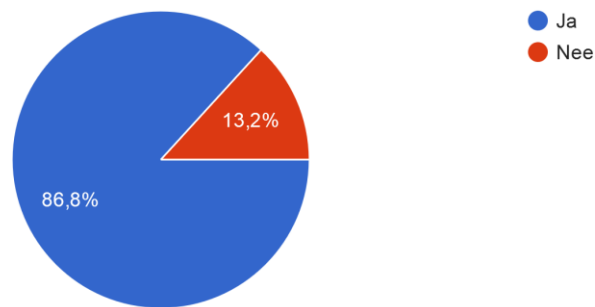

86,8% reageert positief op de vraag of er meer van die momenten gecreëerd kunnen worden (door henzelf of door anderen). Sommige respondenten zeggen met een uitroep teken erbij dat ze graag meedoen. Buurtbijeenkomsten zien de respondenten wel zitten, maar ook kleinere gebaren als het koken voor iemand die het moeilijk heeft. Daarvoor is het belangrijk elkaar beter te kennen en te weten wat er achter de voordeur speelt, aldus een respondent. Een buurthuis of wijkgebouw wordt gemist, voor catechisatie en andere activiteiten. Sociale activiteiten verlagen de drempel om met

elkaar in contact te komen, stelt een respondent. Als tip wordt de nieuwe basisschool gegeven als locatie voor sociale activiteiten en ontmoetingen. Ook kunnen de huisbijbelkringen een verbindende rol spelen.

14. Zouden meer van die momenten gecreëerd kunnen worden? (door uzelf of anderen)

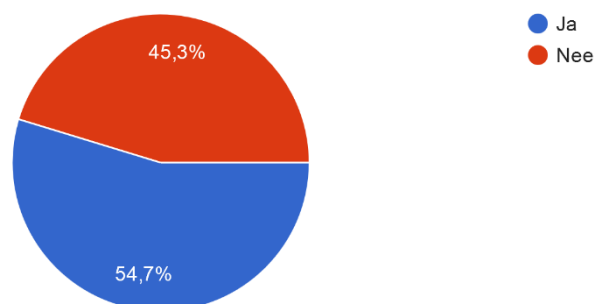
53 antwoorden

Op de vraag of de respondenten zich voldoende toegerust voelen, regeert 54,7% negatief. Een aantal respondenten geeft aan graag meer relaties te kunnen aangaan zodat persoonlijke verhalen gedeeld kunnen worden, dat er gebed om de Heilige Geest nodig is en dat meer steun, sturing en een extra zetje nodig is, bijvoorbeeld vanuit de kerk.

15. Voelt u zich voldoende toegerust om te getuigen van de liefde van Jezus in uw wijk?

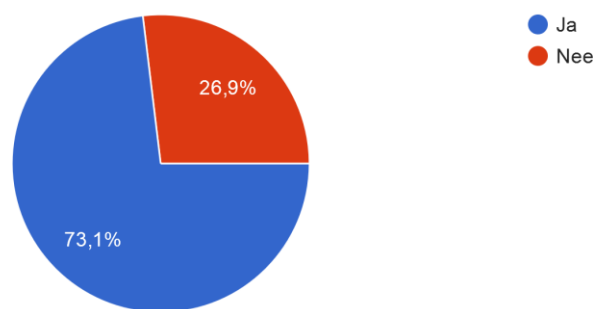
53 antwoorden

Tot slot komt de vraag aan de orde of de hervormde gemeente meer aanwezig zou moeten zijn in de wijk (zoals relaties bouwen en ongedwongen activiteiten organiseren die verbinding en bloei brengen in de wijk). Driekwart van de respondenten is het hiermee eens. In de reacties wordt aangegeven dat de hervormde gemeente best wel naar binnen gekeerd is en niet zichtbaar is in de wijk. De focus zou veel meer op buiten gericht moeten zijn. Mogelijk dat toerusting helpt dit te veranderen. Een andere respondent stelt zich de vraag of de wijk wel zit te wachten op extra

verbinding met elkaar, omdat iedereen druk is. Iemand anders is enthousiast en doet graag mee, bijvoorbeeld met een eigen jeugdweek of kinderwerk. Ook een koffiemoment in het hokje bij station Zuid wordt als tip gegeven. Een andere respondent droomt ervan om met de bijbelkring een licht te zijn in de wijk en het eigen blok. Ook geeft een respondent aan dat als er activiteiten komen, het mooi zou zijn om dat interkerkelijk te doen. Verschillende activiteiten uit verschillende denominaties is niet handig. Meerdere reacties geven aan dat de huisbijbelkringen hierin een rol zouden kunnen hebben. Een sprekend voorbeeld: “Ik denk dat dit eerder opgepakt zou moeten worden door een bijbelkring die de wijk goed kent en weet wat ze zouden kunnen doen. Er kunnen vanuit de kerk wel avonden georganiseerd worden voor het verzamelen van ideeën, die bij bijvoorbeeld kringen neergelegd zouden kunnen worden en/of invullingen aangegeven worden. Misschien dat een kring zulke activiteiten zou kunnen aansturen en/of afwegen of bepaalde ideeën werkbaar zijn om uit te voeren in de wijk?” Volgens een andere respondent hoeven activiteiten niet onder de vlag van hervormde gemeente plaats te vinden. Dat stempeltje hoeft er niet duidelijk op te staan.

16. Zou naar uw idee de hervormde gemeente meer aanwezig moeten zijn in de wijk? (zoals relaties bouwen en ongedwongen activiteiten organiseren die verbinding en bloei brengen in de wijk)
52 antwoorden

4.6 Sleutelfiguren

Een van de wijkagenten van de Barneveldse politie komt met grote regelmaat in Veller. Hij gaat per fiets of met de auto, en soms te voet. Ook social media gebruikt hij om zichtbaar te zijn als wijkagent. Veller is volgens hem een nieuwe buurt met veel ondernemers en hoogopgeleide yuppies. De wijkagent vindt Veller een sociale wijk; mensen zijn veel buiten en praten met elkaar. Ook letten ze op de kinderen die buiten spelen. Sociale controle is wel aanwezig in de wijk. Zo nu en dan wordt een barbecue georganiseerd.

De mensen in de wijk bellen volgens hem niet snel de politie. “Ze lossen het vaak onderling op. Maar dat gaat niet altijd goed. Dan kom ik er te laat achter wat er speelt; dan escaleert het al. Mensen zouden eerder moeten bellen. Want als wij ergens niet vanaf weten, dan is het probleem er ook niet.” Als voorbeeld geeft hij een verdachte auto die in de wijk stilstaat. Inwoners gaan er zelf op af. Daardoor heeft de wijkagent de auto en de persoon niet gezien, terwijl dit wel nuttige informatie is om te hebben als inbraken worden gemeld.

De belangrijkste problemen in Veller zijn burenruzies, overlast van burens, geluidsoverlast, parkeer- en verkeersproblematiek. Rondom huurhuizen speelt vaker wat dan rond de koophuizen. Maar van beide zijn er genoeg huizen met achterstallig onderhoud.

De burenruzies liggen er niet om. De burens gaan tegen elkaar op; ‘doe jij dit, dan doe ik dat’. De wijkagent komt op meldingen af en probeert de problemen op te lossen. Hij werkt daarvoor samen

met Buurtbemiddeling. Deze organisatie doet volgens de wijkagent goed werkt en stopt veel energie in het weer goed krijgen van het contact tussen burens. Ook hier geldt dat mensen niet snel de politiebellen. Hoewel de mensen sociaal zijn, zeggen ze tegen niemand iets over wat er achter hun voordeur afspeelt. En als ze al iets over een ander horen, dan melden ze dat niet bij de wijkagent. Terwijl dat wel naderigheid en extra hulpverlening kan voorkomen.

“Voor mijn gevoel stoppen mensen hun kop in het zand. Ze willen het niet voor zichzelf en de buurt weten. Nu met corona neemt de stress in het algemeen bij mensen toe. Het heeft zijn weerslag op gezinnen en huwelijken, door minder inkomsten of ontslag. Vaak hoor ik pas van problemen in huis als het te erg wordt; maar dan heb je veel meer hulpverlening nodig dan als je er vroeg bij bent.” Er is geen centrale figuur bij wie mensen hun zorgen en problemen kwijt kunnen.

Een ander probleem binnen de wijk is jeugdoverlast. Leerlingen van de Meerwaarde – 12-16 jarigen – lopen de wijk in. De wijkagent maakt een praatje met hen en laat zo zien dat hij er is en hen in de gaten houdt. Ook praat hij met jongere kinderen in de wijk. “Dan weten ze wie de wijkagent is en wat ik voor hen kan doen; handig voor als ze de puberteit bereiken.”

De wijkagent werkt nu drie maanden in Barneveld. Hij ziet dat het christelijke geloof een belangrijke plaats inneemt in de Barneveldse samenleving. Dat heeft volgens hem het voordeel dat er over en weer samengewerkt kan worden. Zo kan hij de kerk inschakelen om eens met eigen gemeenteleden te praten als zich wat voordoet in de wijk. Of de kerk kan voor de hele wijk hulp aanbieden en om een praatje te maken en te luisteren naar mensen. “Voor mij is het belangrijk dat we samenwerken en wat voor elkaar kunnen betekenen.”

Een van de BOA's in Veller zegt dat de buurt doet wat zij zelf wil. De inwoners laten zich weinig gelegen liggen aan een ander. Maar toch zijn de mensen niet verkeerd en zijn het gewone en leuke mensen als je een praatje met ze maakt. De BOA gaat naar burenruzies, overlastmeldingen, parkeerproblemen en ergerlijke zaken in het publieke domein, zoals bouwmaterialen op de stap. Ook treedt ze op bij overlast vanuit de Meerwaarde. Met name bij de huurhuizen komen burenruzies voor, en burens die partij voor de een of ander kiezen. Maar ook bij de koopwoningen komt het met enige regelmaat voor. Regelmatig is de BOA aanwezig in de wijk en maakt een praatje met de bewoners.

De BOA merkt op dat religie een bepaald cultuurtje met zich meebrengt. De ‘die hards’ voelen zich beter dan anderen en staan boven de buurt en boven de BOA (zij ervaart soms weerstand tegen haar positie als ordehandhaver vanwege haar vrouw-zijn). Zij merkt dat er in de wijk soms spanningen zijn tussen niet-gelovigen en ‘die refo’s van een paar huizen verderop’ zoals een inwoner het uitdrukte. Er zit hier en daar wel wat frictie in de wijk. Op zondag is het erg druk vanwege de grote kerken aan het begin van de wijk. Dit leidt soms tot parkeerproblemen, wat ergernis geeft in de buurt.

Volgens de predikant en een aantal ouderlingen is Veller een rustige wijk. Je komt er niet als je er niets te zoeken hebt. De wijk heeft weinig ontsluitingswegen en ligt wat geïsoleerd van de rest van Barneveld. Veel ZZP'ers zijn woonachtig in Veller. In het eerste gerealiseerde deel van Veller staan relatief veel vrijstaande en twee-onder-een-kap woningen. In het tweede gedeelte staan meer huurhuizen en goedkopere woningen. In dit deel ligt het inkomen lager dan in het eerste deel. Er zijn geen voorzieningen in de wijk, wat als probleem wordt gezien voor de sociale samenhang. Alleen het voetbalveldje in de speeltuintjes fungeren een beetje als ontmoetingsplek. De wijk kent erg veel jonge kinderen en tweeverdieners. Een keer per week doet de spelbus van gemeente Barneveld de wijk aan. Net buiten de wijk staat een Jumbo en de wijk zelf heeft een kinderdagverblijf, een snackbar en sinds kort een kleine basisschool. weten gemeenteleden in Veller van elkaar niet dat ze tot dezelfde kerk behoren. Er zijn drie hervormde kerken met verschillende liturgieën en aanvangstijd waardoor mensen elkaar mis lopen. Zeker als een echtpaar geen jonge kinderen heeft, hebben ze minder contact met mensen in de wijk. In de wijk wonen volgens de ouderlingen best veel

ingeschrevenen die nergens meer aan doen. Volgens de ouderlingen staan mensen wel open voor een gesprek, ook degenen die wel staan ingeschreven maar niet naar de kerk komen. Iedereen is erg druk, maar een American Party of barbecue viel wel in de smaak. Dat vinden de inwoners toch wel leuk. Zien ze elkaar weer. Specifiek voor Veller iets organiseren werkt beter dan een grote wijk-4-dag. De huisbijbelkringen brengen gemeenteleden bij elkaar, zodat er onderling contact en hulp mogelijk is. Zij kunnen fungeren als voelsprietten in de wijk. Er wonen vooral jonge mensen die zich aan het settelen zijn. Economisch en qua gezondheid gaat het goed, hoewel mensen behoorlijk onzichtbaar kunnen zijn. Ook scheidingen gaan vaak geruisloos aan de wijk voorbij, terwijl er leed achter schuilgaat en hulp erg welkom kan zijn. De inwoners van Veller voelen zich meer thuis bij de Goede Herderkerk en de vernieuwende liturgie. Zij geven zelf vorm aan hun geloof en volgen niet meer zoals de oudere generaties het stramien van de kerk. Zij laten zich minder opleggen en zoeken naar vrijheid en eigentijdse geloofsbeleving. Ondanks dat er veel christenen in de wijk wonen, is de wijk zo op het gezicht niet christelijk te noemen. Het verschilt niet van andere wijken.

4.7 Veller in beeld

Veller bestaat als buurt uit twee delen: Veller I en Veller II. Beide delen breng ik kort in beeld met behulp van het beeldkwaliteitsplan van de gemeente Barneveld, om een idee te vormen over hoe Veller is vormgegeven. Vervolgens geef ik een indruk van de wijk aan de hand van een aantal foto's.

Veller I

Dit deel bestaat uit een mix van goedkopere en duurdere woningen. Er zijn appartementen, rijtjeshuizen, twee onder éénkappers en vrije kavels. In de openbare ruimte is aandacht voor groen en speelmogelijkheden. De vormgeving van de wijk loopt langs de bestaande waterlopen in het gebied. Aan de hand hiervan bestaat Veller I uit vier clusters met een eigen identiteit. Het ene cluster heeft een wat stedelijk karakter, terwijl het andere een meer dorpse uitstraling heeft. Een derde cluster wordt gekenmerkt door bijzondere architectonische kwaliteit, terwijl het vierde een vrij traditionele architectuur kent.

Het streefbeeld van Veller als geheel is dat van een moderne woonwijk, waarin eigentijdse architectuur de toon aangeeft. Daarmee onderscheidt het zich van de naastgelegen nieuwbouwwijk De Burgt, waar veelal vanuit historische referentiebeelden wordt gewerkt. In Veller staan markante gebouwen op belangrijke zichtlocaties aan de rand, onder andere aan toegangswegen. De zogenaamde binnengebieden van Veller kennen een ander type woningbouw dan de buitengebieden.

Veller II

Dit tweede deel is ingedeeld in zes clusters, ieder met een eigen identiteit. Het ene cluster kenmerkt zich door eigentijdse architectuur met frisse en afwisselende kleuren, terwijl bij een ander cluster de aandacht wordt gelegd op bijzondere kappen en een derde cluster zich kenmerkt door onregelmatig gevormde voorgevels. Het historische landschap is op verschillende manier zichtbaar verwerkt en daardoor afleesbaar aan het gebied. Naast woningen is er ook een school in dit gebied.

Het streefbeeld voor Veller II is een moderne woonwijk, waarin eigentijdse architectuur de toon aangeeft. Het beeldthema komt voort uit de landschappelijke historie. De oorspronkelijke agrarische bebouwing kenmerkt zich door een eenvoudige hoofdvorm en veelal grote kappen. Deze twee elementen komen in alle bebouwing terug.

Overzicht Veller.
Gekleurde rijtjes huizen
en opvallende gevels.

Markante gebouwen staan aan de toegangswegen de wijk in. Of op duidelijk zichtbare plekken.

Rijtjeshuizen met opvallende hoekwoningen.

Rijtjeshuizen met wadi
voor de deur. Ruim
opgezette wijk.

Naast rijtjeshuizen ook twee-onder-eenkap met gebroken gevel. Daarnaast grote vrijstaande huizen aan de rand van de wijk

Speeltuintjes in de wijk. En de nieuwe school die recent geopend is.

Een van de twee megakerken die beide pal naast de hoofdtoegangsweg van Veller liggen.

4.8 Sociale kaart

Een sociale kaart voor een burgerlijke gemeente geeft burgers en hulpverleners informatie over organisaties in het sociale domein en hun aanbod aan diensten, producten en activiteiten. Op www.socialekaartnederland.nl is een sociale kaart voor de gemeente Barneveld ingericht. Hier zijn organisaties te vinden die actief zijn in het sociaal domein voor alle 'buurten'. Als we kijken naar de buurt (dorp) Barneveld, dan zijn er 76 organisaties actief. Zij zijn in te delen in verschillende rubrieken, naar leeftijd en naar doelgroep. De organisaties worden niet verder uitgesplitst per buurt. De buurt Veller kan dus gebruikmaken van de organisaties in Barneveld.

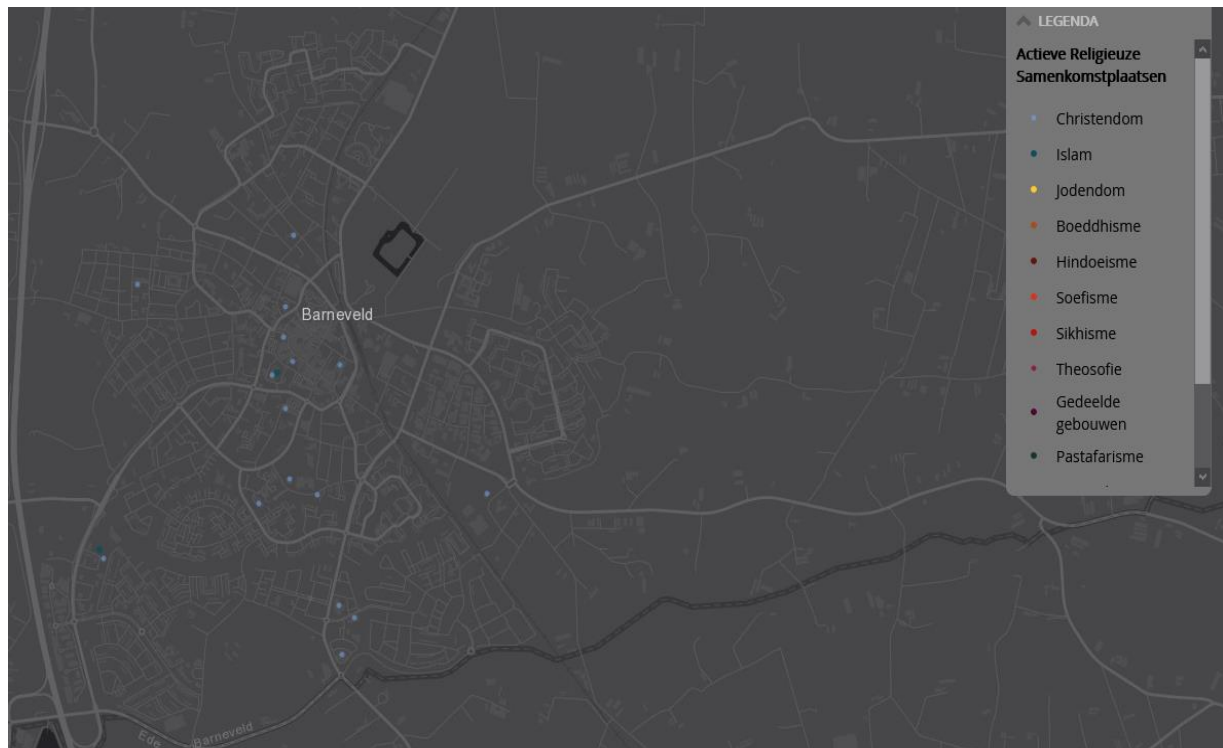
Rubriek	Leeftijd	Doelgroep
Lichamelijke gezondheid 33	0 tot 4 jaar 45	☐ Verstandelijke beperking 62
Vrije tijd en dagbesteding 25	4 tot 12 jaar 49	☐ Lichamelijke beperking 61
Huishouden en wonen 24	12 tot 18 jaar 55	☐ Meervoudige beperking 60
Psychische gezondheid 23	18 tot 24 jaar 61	☐ Psychische problemen 60
Sociale contacten en relaties 19	24 tot 55 jaar 57	☐ Dementie 59
Mantelzorg 16	55 tot 75 jaar 60	☐ Autistische stoornis 58
Ouderenzorg 15	75 plus 50	☐ Chronisch ziek 58
Opvoeden en opgroeien 13		☐ Niet aangeboren hersenletsel 55
Financiële en juridische zaken 10		☐ Doof/slechthorend 51
Werk en re-integratie 10		☐ Blind/slechtziend 51
Opleiding en onderwijs 5		☐ Doofblindheid 50
Vervoer 3		☐ Multi-probleem situatie 50

Via eenvoudige zoekopdrachten zijn snel organisaties te vinden als bijvoorbeeld Huurdersvereniging Barneveld, Buurtzorg Barneveld, Welzijn Barneveld, Woningstichting Barneveld, Meldpunt Discriminatie en Pesten Barneveld, VluchtelingenWerk Oost-Nederland, Elan Barneveld en Stichting Hulp aan elkaar.

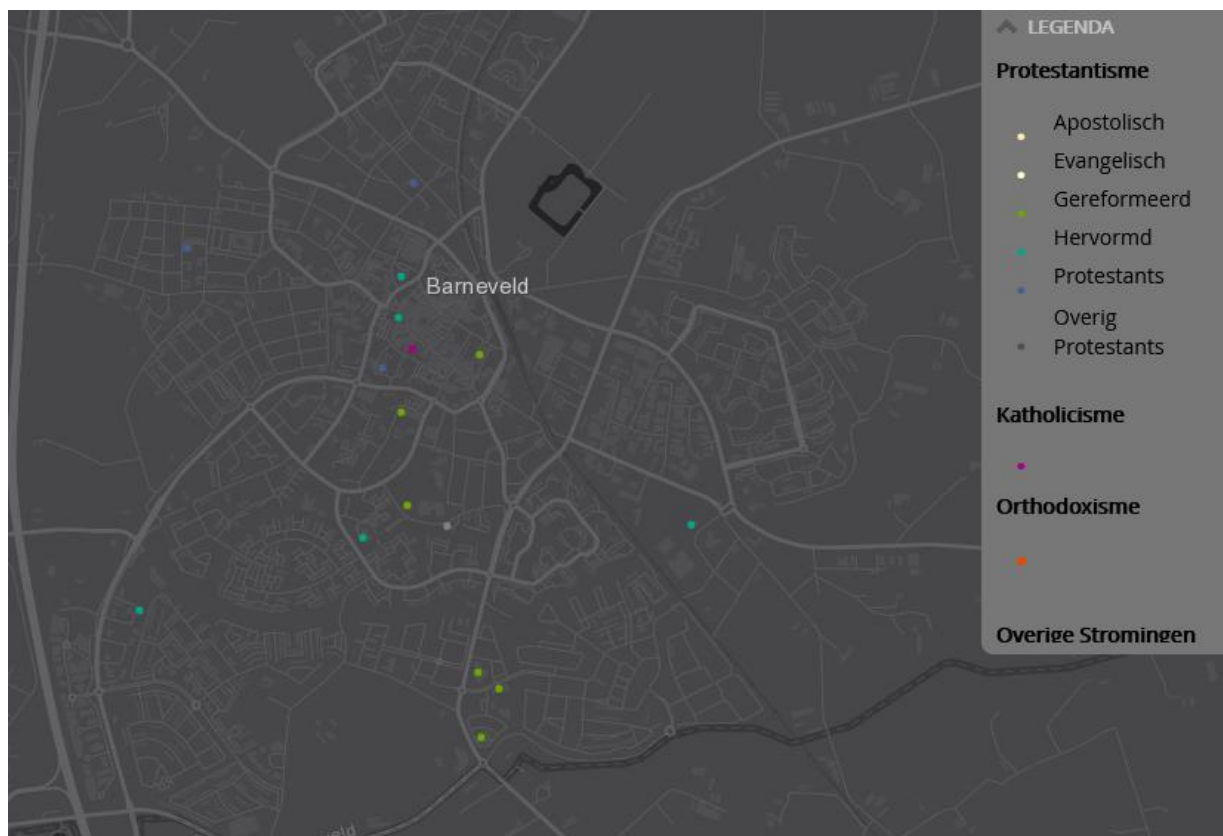
Wat ontbreekt is de religieuze of kerkelijke kaart. Om dit inzichtelijk te maken, gebruik ik de geodienst van de Universiteit van Groningen en het Kadaster. Dit laat goed zien dat Barneveld onderdeel uitmaakt van de zogenaamde 'biblebelt' (de groene stippen).

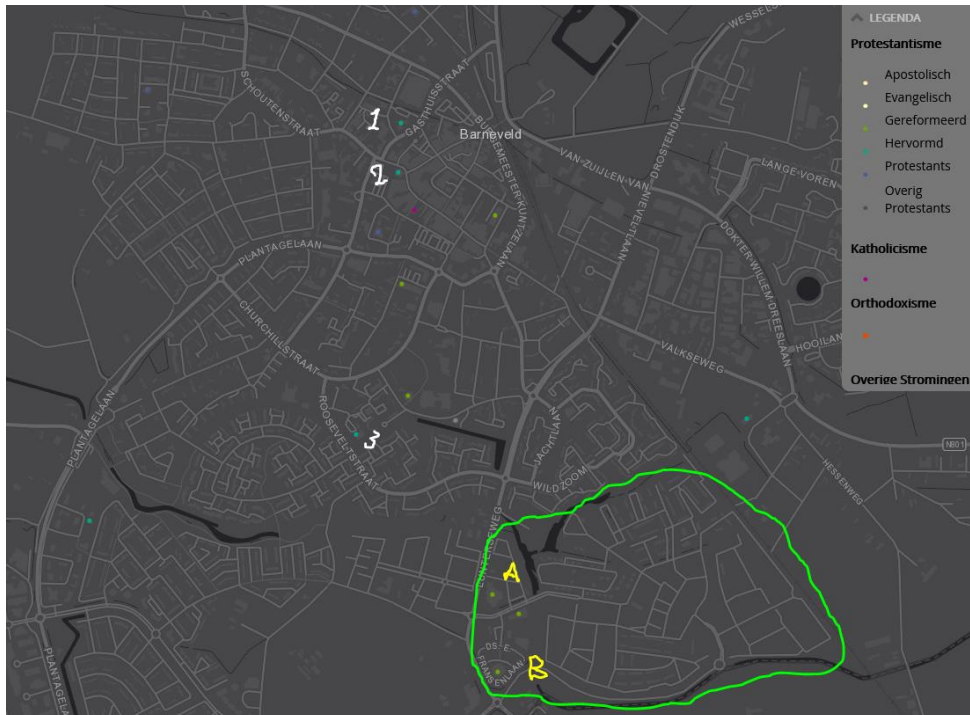
Zoomen we in, dan zien we dat met name het christendom in Barneveld vertegenwoordigd is. Er zijn twee moskeeën: de An-Noer en de Ulu Camil.

Op een nieuwe kaart geven de kleuren aan tot welke denominatie de gebouwen behoren.

Zoomen we nog verder in, dan zien we dat aan de rand van Veller twee grote kerken gelegen zijn. De drie kerken van de hervormde gemeente bevinden zich in andere wijken.

1. Rehoboth
2. Oude Kerk
3. Goede Herderkerk

- A. Gereformeerde gemeenten in Nederland
- B. Gereformeerde gemeenten

Vanuit het midden van de buurt Veller (Orlofflaan 36-46) heeft iemand volgens Google Maps 6 minuten nodig om naar de Goede Herderkerk te fietsen (nr. 3 op de kaart). Lopen duurt 22 minuten en met de auto 5 minuten. Fietsen naar de Oude kerk (nr. 2 op de kaart) neemt 9 minuten in beslag.

5. Heilzame presentie in de praktijk

In het voorgaande is literatuur met betrekking tot heilzame presentie aan de orde gekomen, evenals de missionaire visie van de hervormde gemeente. Vervolgens heb ik de nieuwbouwwijk Veller ontleed. Nu komt heilzame presentie in de praktijk aan de orde. Aan de hand van gesprekken met zeven pioniers (kerkplanters verbonden aan de PKN die op een eigentijdse wijze vorm geven aan christelijke samenkomsten) beschrijf ik belangrijke lessen die zij geleerd hebben in het kader van heilzame presentie. Omwille van hun privacy gebruik ik alleen hun voornamen.

In de een nieuwbouwwijk als Veller wonen veel 'yuppies': jeugdige carrièremakers met een hoog inkomen en een exclusieve, trendgevoelige levensstandaard. De jonge koppels hebben kleine kinderen en een goede opleiding. "Ze zijn druk, moe en geloven in het maakbare leven", aldus pionier René die in een nieuwbouwwijk actief is. Zij houden het imago hoog dat het goed met ze gaat en de vakantie kunnen betalen. Er is weinig financiële armoede. "Maar er is wel veel sociale en geestelijke armoede. Ze hebben maar een klein netwerk om zich heen, omdat ze te druk zijn voor goede vriendschappen. Daardoor hebben ze niemand om diepgaande gesprekken mee te voeren. Het scheidingspercentage in onze wijk is best hoog. Dan vallen ze gelijk diep. De paar vrienden raken ze kwijt. Er ontstaan financiële problemen. En het beeld van een maakbare wereld stort in. Dit zie je na verloop van tijd in elke nieuwbouwwijk." Toen René onderzoek deed in de wijk, kwam naar boven dat de inwoners geen behoefte hadden aan een community en verbinding met elkaar. Maar René's overtuiging is dat God mensen voor relaties heeft geschapen. "Het eerste antwoord is 'geen behoefte' gezien het drukke leven, maar daaronder zit een laag die er wel naar verlangt. Inmiddels horen we van mensen die in eerste instantie geen behoefte hadden, hoe fijn het is om verbinding met elkaar te hebben."

5.1 Niet boven de ander

Pionier Ronald heeft ervaren dat gemeenteleden geen behoefte hadden aan relaties met de yuppen in zijn wijk. Zij dachten dat deze jonge mensen geen problemen hebben. "Oh, dus daarom schrijven jullie ze af en hebben ze Jezus niet nodig?", was zijn reactie. Ze hebben inderdaad weinig diaconale problemen, maar dan nog is het goed om relaties op te bouwen. Ook deze mensen hebben Jezus nodig. "En er zijn dan wel geen financiële problemen in onze wijk, er speelt echt van alles. Wat denk je alleen al van het aantal echtscheidingen? Pas als je een relatie hebt met de mensen in de wijk, krijg je zicht op wat er echt speelt. En wat denk je van de jeugd? Die wordt ouder. Je kan nu al nagaan welke problemen er over een paar jaar in deze nieuwbouwwijk spelen." Voor pionier René is het belangrijk dat er een community wordt gebouwd van christenen die diepe relaties hebben met niet-gelovigen in de wijk. Er moet veiligheid en wederzijds respect zijn in die relaties. We moeten niet steeds een hengeltje uitgooien of mensen al geloven of mee willen naar de kerk, dat stoot af en daarmee schaden we onze Heer. Als christenen staan we niet boven de ander. Wij laten hen meekijken in ons leven, dat is wat we als discipelen van Jezus moeten doen. Zodat ze gaan zien dat geloof iets reëls en praktisch is, niet iets raars. De Heilige Geest zal hen overtuigen en tot geloof brengen."

5.2 Doordenk het fundament

"Veel kerken zijn goed in het organiseren van bijeenkomsten waar niet-gelovige plaatsgenoten naartoe moeten komen, zoals de Alpha Cursus en andere bijeenkomsten", zegt Rob, een van de pioniers. "Maar heel veel mensen hebben de behoefte helemaal niet om naar binnen te stappen." Ook ziet hij dat kerken minder goed zijn in het stimuleren van hun gemeenteleden om in hun eigen wijk persoonlijk missionair bezig te zijn. "Ook zijn kerken vaak niet goed in aansluiting zoeken bij buurtbewoners en naar hen toe gaan." Rob en pionier Joris willen allebei zijn waar de niet-gelovige medemensen zijn. Joris: "Het is je roeping als kerk. Je bestaansrecht. Als je als kerk niet missionair bent, dan heb je een probleem die sterfhuiskonstructie heet. In de kerk bevestigen we elkaar te veel hoe goed we het samen hebben. Daar

moeten we vanaf. We moeten naar buiten! Een hoop mensen missie de passie en het vuur van de Heilige Geest om uit te reiken naar de niet-gelovige. Terwijl dat wel het fundament en bestaansrecht is van de kerk. Het is de opdracht die Here Jezus ons geeft.” Dominees en kerkenraden hebben volgens de pioniers de taak – sterker nog de plicht – om hun kerken meer missionair te maken en hun gemeenteleden te trainen en te onderwijzen, zodat ‘de heiligen zijn toegerust tot dienstbetoon’. Dit alles raakt aan de visie op het kerk-zijn, de ecclesiologie. In het Oude en Nieuwe Testament staan belangrijke teksten die betrekking hebben op het functioneren van de kerk. Een die ik veel terug hoor in de gesprekken is Jeremia 29:7 ‘Bid tot de HEER van de stad waarheen ik jullie weggevoerd heb en zet je in voor haar bloei, want de bloei van de stad is ook jullie bloei’. De nadruk ligt hier op de functie van de kerk die bloei stimuleert in een buurt. Bloei wordt breed opgevat, waarbij verbinding en contact leggen zeer belangrijke elementen zijn. Pionier Theo voegt toe dat christenen het zout in de wereld moeten zijn. “Dat zout mag niet in een potje blijven zitten!”

5.3 Van onderaf

Wat mist de wijk als de kerk zou sluiten? Dat is een eerste vraag om over na te denken, zegt Rob. In zijn moedergemeente ontstond vervolgens het verlangen om het evangelie te delen met plaatsgenoten. “We zijn veel met elkaar gaan praten en bidden, zodat we zouden ervaren waar ons verlangen naar uitgaat. Na een proces van drie maanden blijkt dat ons hart uitgaat naar jonge gezinnen met kinderen.” Dit proces is vanuit de gemeente opgestart, niet vanuit de kerkenraad. Voor Rob een belangrijk gegeven, omdat het om het verlangen van de hele gemeente gaat en niet om het verlangen van de kerkenraad alleen. “Je moet niet iets gaan doen wat je niet kan of wat is opgelegd.” Gevolg is dat er veel gemeenteleden helpen bij de nieuw opgestarte kliederkerk. Een vrouw van in de zeventig is een van de meest enthousiaste helpers, die graag met kinderen omgaat. Pionier Ronald heeft ervaren wat er gebeurd als je van bovenaf missionaire presentie oplegt. “Gemeenteleden die in onze nieuwbouwwijk wonen hebben we op een wijkavond verteld dat ze nu een missionaire taak hebben. Dat was niet de allerbeste zet. Dat zagen ze helemaal niet zitten. Ze gingen in de wijk wonen voor de mooie huizen en ja, ze zijn ook lid van de moederkerk. Inmiddels zijn er een aantal die wel actief zijn en mensen uit de wijk meenemen naar ontmoetingsactiviteiten. Vanuit die ontmoeting wordt gebouwd aan relaties. “Vanuit die relatie hoor je wat er echt speelt bij mensen.”

5.4 Missie en visie

Voordat een kerk actief wordt in een buurt, is het belangrijk om een goede missie te hebben. Zodat voor iedereen binnen de kerk, maar ook daarbuiten duidelijk is wat je aan het doen bent en waarom. Rob: “Wij zijn eerlijk over onze doelstelling dat we mensen van Jezus willen vertellen. De focus ligt op de kliederkerk en evangeliseren, minder op diaconaat. Uiteraard gaat dat hand in hand. Voor beide geldt dat mensen bij ons mogen horen, ook als ze nog niet geloven. We bidden dat ze tot geloof komen en zich dan anders gaan dragen. Bij traditionele kerken is het vaak andersom, waardoor mensen zich niet welkom en geaccepteerd voelen.” Ook moeten kerken zich realiseren dat een missie voor present zijn in een wijk een stip op de horizon is waar niet in een rechte lijn naartoe wordt gewerkt. Het is meebewegen met de behoeften van de wijkbewoners en het is de Heilige Geest de leiding laten nemen. Ook Joris is open over zijn agenda: “Iedereen moet Jezus leren kennen. Dat is mijn drive en dat vertel ik gewoon. Geen geheime agenda, dat werkt niet.” Voor pionier Ronald is het belangrijk dat er een duidelijke visie is op het missionair present zijn in de wijk en dat er een goed plan wordt geschreven. Al snel is er de neiging dat het wel goed genoeg is, want het is vrijwilligerswerk voor de Heer. “Juist daarom moeten we goede plannen bedenken en zorgvuldig zijn. Weten wat we doen. Wat ons vertrekpunt is en wat de stip op de horizon is. Natuurlijk is het een levend plan dat niet in beton is gegoten, we laten ons door God leiden. Maar je moet zicht hebben op je doelgroep, op de wijk, op de samenstelling en het inkomen, zodat je daarbij kan aansluiten.” De visie van pionier Jan richt is het tot bloei brengen van mensen in de vrijheid van Jezus Christus. De urgentie hiervoor mag in de kerk meer gevoeld worden. “Er gaan mensen verloren en daar voelen we niets bij... Dat kan en mag niet zo zijn. De kerk, jij en ik zijn vertegenwoordigers van Jezus Christus op aarde. Wij moeten ons ‘ontledigen tot op het bot’ om de ander te winnen voor Christus. Daarvoor heeft Hij Zijn Geest uitgestort. Niet om een beetje te gaan zitten consumeren in eigen kring. We moeten net als onze Heer

eropuit!” Volgens Jan moet de evangelisatiecommissie niet alles zelf doen; die coördineert en steunt het werk van gemeenteleden.

5.5 Relaties

Present zijn in de wijk is investeren in de lange termijn. Mensen komen niet op één avond tot geloof. Mensen komen tot geloof, omdat ze zien dat het geloof echt is door de relatie die ze met christenen hebben. Relatie bouwen in de wijk is dan ook het belangrijkste. Pionier Ronald is begonnen met kerkdiensten en doordeweekse ontmoetingsmomenten in het wijkcentrum. Samen met zijn team nodigt hij mensen uit en bouwt hij relaties op. Die relaties gebruikt hij niet om ‘stiekem te evangeliseren’. “Ik bouw relaties om de relaties zelf. Op een gegeven moment zijn we gaan praten over de bloei van de wijk en hoe we daar met z’n allen onze schouders onder kunnen zetten. Dan komt het vanzelf op ons geloof als drijfveer. Ook op andere momenten kan het er ongedwongen over gaan. We maken duidelijk dat we christen zijn, maar dat mensen niet bang voor ons hoeven zijn. Het is fijn als ze Jezus leren kennen, maar we willen ook gewoon een biertje met ze drinken. We willen laten zien dat we hele gewone mensen zijn, die hun Heer willen volgen.” Ook Anton hamert op het bouwen van relaties. “Vroeger kwamen de mensen wel zelf, nu niet meer. Mensen zitten niet op de kerk te wachten. In relaties kunnen zij ontdekken wat je voor hen kan betekenen en wat jou drijfveren in het leven zijn.” Volgens hem is het goed om vanuit de relatie met wijkbewoners te signaleren waar behoefte aan is: dammen, darten, volleyballen, noem maar op. Start klein en kijk of het landt. Daarbij hoeft je het woord kerk niet te noemen. Bied als gemeenteleden maar gewoon je diensten aan. Werk aan de bloei van de wijk en de verbinding tussen mensen. Vanuit de relatie kan je volgens Anton vanzelf spreken over je diepere drijfveren. Ronald bouwt expliciet aan horizontale en verticale relaties in zijn wijk. Doordat we ons helder profileren verwachten de mensen dat we ‘iets doen met God’. Daarom bouwen we niet alléén relaties, maar hebben we ook ontmoetingen waar de Bijbel open gaat en waar ik een eigentijdse preek hou.” Voor René is het belangrijk dat niet vanuit problemen wordt geredeneerd, maar vanuit de potentie en interesses van de mensen in de wijk. “Na twee of drie jaar optrekken begin je de pijn en nood bij mensen te voelen. Een yup stopt dat namelijk diep weg.”

5.6 Sluit aan bij behoefte

In de wijk waar Joris actief is, heeft men behoefte aan een community. Een gemeenschap waar het leven wordt gedeeld. Het is laagdrempelig, mensen eten samen, er zijn ontmoetingsactiviteiten en bijbelstudie. Regelmatig houdt Joris een enquête onder mensen op straat, over de wijk, over hun leven, wat er na de dood is en andere onderwerpen die de mensen bezighouden. Hij vindt dat kerken dat ook zouden moeten doen. “Onderzoek is geen vies woord. Het helpt je om de behoefte van de mensen in de wijk te achterhalen, zodat je niet met je eigen ideeën de wijk ingaat die vervolgens geen succes hebben. Zo bleek elders uit onderzoek dat de wijk behoefte had aan zindelijkheidstraining voor kinderen. Dan ga je dat dus doen als kerk. Of als er eenzaamheid is, dan pak je dat op.” Ook pionier René doet onderzoek in de wijk, en hij leest veel over bijvoorbeeld sociologie. Hij volgt zelfs een masterstudie specifiek gericht op hoe sociologie en theologie zich tot elkaar verhouden. “Waarom willen mensen wel of niet ergens bij horen? Naar zo’n vraag doe ik studie.” Naast onderzoek laten de pioniers ook weten dat durven experimenteren belangrijk is. Zet een braderie op. Organiseer wat in een café. Houd een American Party. Maak reclame. Vanuit het experimenteren en samen langdurig optrekken is Rob gekomen tot de kliederkerk, waarbij op ongedwongen manier met elkaar geknutseld wordt als onderdeel van de liturgie. Pionier Theo is het ermee eens dat je moet aansluiten bij de behoefte van de inwoners, maar signaleert ook een risico. “Als je alleen maar geeft wat mensen leuk vinden, dan worden ze gepamperd. Je wilt ze ook laten groeien.” Hiermee doelt hij op gedrag, eigen verantwoordelijkheid en waar mogelijk ook in geloof. In een eredienst in welke vorm dan ook is het volgens hem zeker belangrijk om deze goed af te stemmen op de bevolking. Pionier René sluit niet alleen aan bij de behoeften in de wijk, maar ook bij de behoeften van gemeente en andere zorg- of sociale instellingen. Zijn missie wordt voor een groot deel gesponsord door gemeente en seculiere fondsen, omdat hij werkt aan de bloei van de wijk. Hij is duidelijk over waar hij voor staat, maar zolang iedereen mee mag doen met alle activiteiten en ‘de Bijbel niet bij iedere bijeenkomst gelijk open

gaat' vinden de fondsen het geen probleem. Omdat René werkt vanuit relaties en goede gesprekken, heeft hij geen probleem met deze voorwaarde."

5.7 'Vaktaal'

Kerkelijk taal is als vaktaal compleet ingesloten in gemeenteleden. Zij hebben het vaak niet door dat mensen buiten de kerk niets maar dan ook helemaal niets begrijpen van de termen die in de kerk gesproken worden. En voor jongeren is dat nog meer het geval. Rob: "We moeten af van 'we doen het altijd zo'. Gemeenteleden moeten toegerust worden om erop uit te trekken, in begrijpelijke taal." Pionier Joris zegt het nog stilliger: "Als christenen komen we van een andere planeet dan niet-gelovigen. Wij spreken een hele andere taal en sluiten nauwelijks aan bij de 'aardbewoners'." Uit onderzoek van Motivaction en de PKN blijkt dat de PKN-kerken slechts twee van de acht doelgroepen weet aan te spreken. Daarom moet de kerk leren luchtig naar zichzelf te kijken. Zij moet zich realiseren en aanvaarden dat hoe zij naar het geloof kijkt prettig is voor de eigen Nederlandse achterban, maar dat 99 procent van de christenen daar anders tegenaan kijkt. Laat staan niet-gelovigen. "Blijf niet in je eigen bubbel. Accepteer dat er andere manieren zijn om het evangelie te vertellen en uit te leven."

5.8 Contextualiseren

Joris heeft weinig fiducia in straatevangelisatie. Hij is ervan overtuigd dat het beter is om als getuige van Jezus deel te nemen aan de samenleving. De manier waarop hij de bijbelse inhoud uitlegt en de vorm van de samenkomsten past hij aan op de doelgroepen in zijn wijk. Hij spreekt veel mensen, houdt enquêtes en is zo in staat met die kennis te contextualiseren in zijn preken. Theo ziet contextualiseren als een brug slaan tussen het evangelie en de luisteraar. Hoe je dat precies doet, hangt sterk af van je eigen persoonlijkheid. Daar is geen panklaar antwoord voor. Daarnaast is het mogelijk rekening te houden met andere culturen. "In Afrika is een leugen om je eer te redden beter, dan eerlijk zijn en oneer krijgen. Ze gaan liever dood dan dat ze je om hulp vragen." Schaamte en eer zijn belangrijke thema's. Zijn voelen geen schuld zoals we die in ons rechtvaardige Nederlandse samenleving wel kennen. Daarom legt Theo het evangelie zo uit dat ze zich niet meer hoeven te schamen." Contextualiseren betekent volgens René het opnieuw doordenken van alles wat met de kerk te maken heeft. "Want je raakt veel mensen kwijt als een initiatief 'kerk' noemt of vanuit 'de kerk' start. Begin je altijd met gebed of bijbelverhaal, dan haken ook weer mensen af. Daarom zijn wij niet begonnen met samenkomsten, maar met het bouwen van relaties. Vanuit die relaties kan je je leven en God delen met mensen." Voor pionier Jan begint contextualiseren bij het opzoeken van mensen in hun eigen omgeving. Hij leest en bidt in eerste instantie niet, omdat hij wil aansluiten bij waar de mensen zich geestelijk bevinden. "Zijn nemen hun situatie en hun hele leven mee in een gesprek; ik stap die wereld binnen en zie wel waar de mensen naar toe willen. Ik loop met ze mee. Ik laat het aan de ander over welke ruimte ik krijg om iets te delen over God en geloof. En dat komt altijd is mijn ervaring." Voor hem zijn de mensen geen zieltjes die gewonnen moeten worden. "Dan worden ze objecten. Zo mag je niet met mensen omgaan. Je contextualiseert om contact te krijgen en relaties op te bouwen met échte mensen van vlees en bloed. Dan bouw je aan vertrouwen. En pas als mensen je vertrouwen, komen ze met hun eigen verhaal."

5.9 Integrale missie

Voor Joris is het helder: evangelisatie en diaconaat horen bij elkaar. De laatste is de marketing van de kerk. "Dat laat zien dat de kerk mensen van waarde vindt en dat het geloof iets serieus is, om goed te doen aan anderen. Woestijnvader Gregorius zei: zorgen voor de armen is geenliefdadigheid, maar rechtvaardigheid." Als de kerk insteeft op barmhartigheid betonen, dan heeft het al snel iets weg van boven de hulpvrager staan. "Bij rechtvaardigheid sta je op hetzelfde niveau. Dat je iets meer hebt dan de ander wil niet zeggen dat je beter bent. Die ander hoeft niet dankjewel te zeggen; jij doet het omdat God het van je vraagt een zegen te zijn voor een ander en recht te doen aan de armen." Dat missionaire presentie en diaconaat in elkaar overvloeien ervaart Theo ook. Hij heeft twee auto's. Niet voor zichzelf, maar omdat de buurt in zijn tweede auto rijdt. "Dat is evangelie uitleven." In zijn wijk hebben veel mensen geen auto. Daarnaast vangt Theo mensen op in zijn huis, krijgt hij kinderen van alleenstaande burens te logeren en zit hij met de halve

buurt voor de tv te gillen bij het Europees Kampioenschap voetbal. Diaconaal handelen zit in de kern van wat hij doet in de wijk. Dat kan ook niet anders volgens hem zelf, omdat in zijn wijk veel mensen van een uitkering leven. Naast het uitlenen van de auto repareert hij ook veel fietsen. “Ik ben present voor de buurt. Als ik geloofwaardig wil zijn, dan moet ik dienen, net als Jezus. Anders klopt er niks van mijn verhaal. Dagelijks bid ik voor speciale ontmoetingen. Lang niet iedereen wil achter Jezus aan, maar er zijn zeker mensen die zuchtend uitkijken naar verlossing. Hen wil ik bekend maken met de bijbelse verlossing.” Ronald vertelt dat hij geen diaconale ingang heeft in zijn wijk. “Als je die wel hebt, dan is het makkelijker om met mensen in gesprek te raken.” In zijn wijk hebben mensen geen diaconale problemen. “Maar mensen die financieel geen probleem hebben, hebben nog steeds het probleem dat ze Jezus niet kennen. En dat probleem wordt alleen maar groter. Daarnaast spelen er andere problemen in de wijk. Het is dan ook een misvatting dat je in een nieuwbouwwijk niet present hoeft te zijn.” Hij merkt in de praktijk dat gemeenteleden zich verschuilen achter de uitspraak ‘het evangelie verkondigen... desnoods met woorden’. Volgens hem weten mensen niet waarom ze hulp krijgen als niet het evangelie vertelt. Misschien dat ze weten dat de hulp van de kerk komt, maar dat zegt nog niets over de liefde en de opdracht van Jezus. “Humanisten doen ook goed werk. Mensen kunnen niet ruiken dat je een volger van Jezus bent. Wij hebben de plicht hen dat uit te leggen.” René borduurt daarop voort. Hij geeft de voorkeur aan een holistische aanpak, waarbij alles met elkaar samenhangt. “Wij zijn begonnen met christelijke wijkgroepen die diaconaal aanwezig zijn. Zij brengen herstel en delen liefde, tijd en geld met mensen. Dit past bij de missie om Gods Koninkrijk zichtbaar te maken en Zijn glorie te omarmen. En dit houdt weer verband met discipelschap. Dus aan de ene kant zijn we super praktisch bezig, en aan de andere kant geestelijk. Dat is ‘integral mission’.” Deze integrale missie voorziet in een holistische aanpak, waarbij God op alle onderdelen van het leven in de wijk wordt betrokken. “Dan ga je anders kijken naar de wijk en de mensen.” Zo is het team van René gestart met deelauto’s in de wijk, vanuit de zorg voor het milieu (christenen zouden dat schepping noemen). Voor pionier Jan is het glashelder: zending, missionaire presentie en diaconaat horen bij elkaar. “Als pionier ben ik gezonden door de moederkerk. Ik ga met mensen een weg en deel het evangelie. Maar in die gesprekken komt de hele mensen aan de orde. Ziel en lichaam beide.” Dat kan volgens Jan niet van elkaar gescheiden worden. Zo kan iemand in een missionair gesprek gebukt gaan onder financiële zorgen. “Dan ben je als kerk geroepen diaconaal te ondersteunen. Vanuit deze holistische benadering zouden kerken moeten werken. Daarbij is missionaire presentie ook altijd diaconale presentie. Woord en daad gaan samen.” Integrale missie is voor Anton ook dat het volledig geïntegreerd is in alle onderdelen van het kerk-zijn; van catechisatie tot kringen, van vergaderingen tot zondagse preken. “Kerken zijn te veel naar binnen gericht. Rust gemeenteleden toe voor het ambt van alle gelovigen, zodat zij in hun straat als ambassadeur van Christus kunnen optreden.”

5.10 Samenwerken

De kliederkerk van Rob werkt niet samen met andere wijkgemeenten van de moederkerk, omdat de signatuur te verschillend is. “Als het gaat om wat we voelen en geloven, dan vinden de wijkgemeenten het moeilijk om hun eigen ideeën rondom kerkzijn los te laten.” Wel wordt er met elkaar samengewerkt in het diaconale project ‘Vrede voor de stad’, waar verkondiging niet centraal staat. Joris is wel voorstander van samenwerken, omdat kerken dan over de eigen kerkmuren heen moeten kijken. Dat ga je zien dat jouw manier niet de enige of de beste manier is. Het gaat om Jezus. Hem dienen en volgen kan op vele manieren.”

Pioniers vinden het belangrijk om te netwerken en samen te werken met allerlei sociale en hulpverleningsorganisaties in de wijk. Als de kerk actief wordt in de wijk, dan moet zij de sociale kaart van de wijk kennen. “Zorg dat je elkaar kent en informatie uitwisselt”, aldus Joris. Ook met de wijkagent, wijkraden en wijkcoördinatoren. “Laat je gezicht zien op bijeenkomsten. Maak deel uit van de samenleving en doe dingen die je op de korte termijn niets opleveren. Alhoewel, het levert je nieuwe contacten en netwerken op. Dat is het begin.” Pionier Ronald heeft goed contact met de burgerlijke gemeente en ambtenaren die te maken hebben met het sociaal domein. “Wij signaleren problemen en overleggen

vervolgens met de burgerlijke gemeente en met het diaconaal netwerk van kerken. Recent hebben we een man geholpen die uit huis was gezet en geen geld of netwerk had.”

5.11 Steun nodig

Rob ervaart dat het belangrijk is om steeds weer zaken uit te leggen aan kerkenraad en gemeenteleden in de moederkerk. Er heersen allerlei vooroordelen en misvattingen over ongelovigen én over de pionier en de vrijwilligers, “omdat ze niet begrijpen dat we ons volledig richten op de mensen buiten de kerk. Dat vraagt om een compleet andere benadering dan wat standaard gebruikelijk is. Een enthousiaste predikant speelt hierin een belangrijke rol, om het goed uit te leggen vanaf de kansel.” Ook pionier Joris ervaart dat de band met de moederkerk soms lastig is. “Pionieren is Jezus zichtbaar maken in de wijk, niet de kerk. Ook zijn we niet bezig met kerkbanken vullen en snel resultaat, maar met lange termijn werk om te bouwen aan een nieuwe christelijke gemeenschap die op haar eigen manier Jezus volgt. Present zijn in een wijk vergt lange adem.” Het merendeel van de mensen snapt het volgens Joris niet. Zij begrijpen niet dat mensen van buiten de kerk totaal niet snappen wat we als christenen aan het doen zijn. En dat het veel tijd kost voordat iemand zijn leven aan Jezus geeft. Daarom is kerkelijke steun nodig, van een kerkenraad en predikant. Die moeten uitleg geven en de initiatiefnemers in de wijk soms wat uit de wind houden. “Een dominee is een herder en aanjager, de leider van de gemeente. Als hij A zegt, doen gemeenteleden vaak ook A. Het is belangrijk dat de herders en leraars de gemeente op dit terrein bekend maken met Gods woord.” Ronald ervaart ook dat een predikant een belangrijke rol speelt in het creëren van draagvlak in de gemeente. Er mag wat hem betreft dan ook meer aandacht op de kansel zijn voor de missionaire opdracht die de kerk heeft. Pionier Theo zegt dat de band met de moederkerk wel goed is, maar dat er soms wel spanning op staat. “Wij dopen in een bad. Die vorm vindt men spannend. Wij houden avondmaal op een andere manier, en kinderen vanaf 12 jaar zijn welkom. Wereldwijd is dat gebruikelijk, maar voor onze hervormde gemeente is dat schokkend. Vanuit de liefde voor elkaar spreken we met elkaar, onderbouwen we vanuit de Bijbel wat we doen. Op inhoud verschillen we niet, wel op vorm.”

5.12 Consequenties

Pionier Jan is gestart met missionaire cursussen en zoekerskringen. Deze cursussen bood hij vrijblijvend aan. Hij bad niet en las niet uit de Bijbel, omdat mensen daar niets mee hebben en het niet begrijpen waarom je dat doet. Vanuit die ongedwongenheid knoopt hij relaties aan met mensen. Een behoorlijk aantal van de deelnemers is tot geloof gekomen. De kersverse gelovigen passen niet bij de wijkgemeenten die Jan hebben uitzonden. “Zij zijn totaal onbekend met de taal en liederen in de kerk, en kennen de kerkmensen niet. De liturgie is afgestemd op de ‘incrowd’, voor buitenstaanders is er geen touw aan vast te knopen. Zij hebben geen voorkennis, maar die heb je wel nodig in een reguliere kerkdienst wil je het kunnen volgen.” Daarom is Jan eigen diensten gaan beleggen. De nieuwe gelovigen moeten volgens hem nog een hele eigen zoektocht afleggen om te ontdekken wat geloven betekent. Welke invloed heeft dit op hun denken en dagelijks leven? Hoe willen zij vorm geven aan hun geloof? Zij moeten deze zoektocht ongedwongen af kunnen leggen, zonder de druk te voelen dat ze naar de kerk moeten omdat ze er anders niet bij horen.” Jan ervaart dat het voor nieuwelingen erg moeilijk is om bij een bestaande gemeente er tussen te komen. Hechting is erg moeilijk, mede omdat er maar weinig gemeenteleden zijn die willen optrekken met pasgelovigen en hen willen begeleiden in hun zoektocht. “Binnen de kerk leeft sterk het gevoel dat als je anders bent dan de anderen, je er niet bij hoort. Mijn stelling is dat als je geen plek biedt aan zoekers, je dan het evangelie niet moet gaan delen. Het werkt niet om hen in een keurslijf te dwingen van een bepaalde manier van geloven, zingen van liederen en dragen van kleding. Als nieuwelingen zich moeten conformeren aan wat er al is, dan haken ze af. Ze willen eigen keuzes samen met God maken. Als het je menens is en je het evangelie wil verkondigen, dan moet je ook alle consequenties willen aanvaarden.” De consequentie voor Anton is dat de Heilige Geest het roer in handen neemt. In de kerk wordt nog wel eens vanuit bedreigingen gedacht, maar Anton zegt daarop dat we moeten bidden om Gods Geest en dat Hij ons in het goede spoor leidt. “Daar mogen we zegen van verwachten. En als we merken

dat de Geest niet zegent en juist tegenwerkt, dan bidden we om zicht op het juiste spoor. Ik weet niet wat en wie ik kan bereiken, dat leg ik in de handen van de Heer.”

5.13 Ruimte

Missionair present zijn in de wijk betekent ruimte geven aan nieuwe vormen van kerk-zijn, liturgie en kerkelijk leven. Mensen komen niet meer naar de kerk toe. “Als christenen moeten wij naar hen toe”, zegt pionier Anton. “We moeten verbinding aanbrengen en laten zien dat zij erbij horen (belong) en worden gezien als mens. Vanuit het erbij horen ga je relaties aan. Vervolgens komen geloof (believe) en gedrag (behaviour). In dit kader helpt het om in de wijk zelf opnieuw uit te vinden wat het betekent om kerk te zijn met je burens.” Ook moeten kerken het lef hebben om het niet altijd over de kerk en het evangelie te hebben. “Het hoeft er niet te dik bovenop te liggen. Dat is spannend voor een traditionele kerk en voor kerkmensen die snel resultaat willen zien. Je moet zo laagdrempelig mogelijk zijn, want als je mensen afstoot, dan raak je ze kwijt en komen ze niet meer terug. Ga samenbindende dingen doen. Zorg voor een herkennings- of ontmoetingspunt, en als dat er niet is begin dan gewoon op straat of in de huiskamers. Een paar enthousiaste gemeenteleden in de wijk is genoeg om de boel in beweging te krijgen. Zij hebben toerusting en steun nodig vanuit de gemeente, waarbij ze de ruimte krijgen om zichzelf te ontplooiën en aan te sluiten bij de wensen in de wijk.” Anton benadrukt dat daarvoor visie nodig is, evenals beleid. “Dit is een staf om mee te gaan, en niet een stok om mee te slaan!” Beleid moet kaders bieden waarbinnen veel ruimte is voor eigen invulling. Het is geen controlemiddel. Kerkenraden hebben daar nog wel eens een handje van. “We moeten beseffen dat missionaire presentie niet in mensenhanden ligt, maar in Gods handen. Wij volgen gehoorzaam onze Zender.”

5.14 Toerusting

“Als christenen moeten we ons niet opsluiten in onze eigen kerk. Dan ontmoeten we niemand. De vergaderdruk is veel te hoog, waardoor alle energie wegvloeit naar de verkeerde dingen”, aldus een van de pioniers. “Ga eens wakker liggen van de mensen die buiten zijn en Jezus niet kennen. In plaats van wakker liggen over de eigen kerkorganisatie. Hoe makkelijk laten we mensen verloren gaan? Soms worden cultuur, vorm en eigen wetjes in de kerk verheven boven de opdracht om Jezus’ liefde te verspreiden in de wijk. Er moeten leiders in de kerk opstaan die dit een halt toe roepen. Die de boodschap van Jezus gaan verkondigen en de gemeente erop uitsturen. Missionaire presentie moet een geïntegreerd onderdeel zijn van het kerkelijk leven. Wij moeten samen met Israël het licht voor de volken zijn. Zo heeft God dat bedoeld. Samen moeten wij tot zegen zijn voor alle natiën. En de gemeente moet daar voor worden toegerust, zodat zij in beweging kan komen en in de wereld en niet van de wereld kan zijn. Als die urgentie terugkomt in de kerk, dan geven we vanzelf prioriteit aan de dingen die er echt toe doen.”

5.15 Kartrekker

Een kerk met visie wil samen met haar gemeenteleden missionair present zijn in een wijk. Samen met de gemeenteleden wordt gekeken naar de manier waarop dat kan. Maar wie gaat de kar trekken? Veel gemeenteleden willen best wat doen, maar zonder coördinatie en sturing loopt het op niets uit. Gemeenteleden pakken niet uit zichzelf iets op, waardoor er niets nieuws in de wijk ontstaat. Een kartrekker is nodig. “Deze persoon moet de boel opporren en enthousiast relaties onderhouden met gemeenteleden”, zegt Ronald. “Hij moet ervoor zorgen dat gemeenteleden makkelijk en zonder te veel moeite kunnen aanhaken.” Deze persoon kan zich ook richten op de financiën. Naast steun van de eigen gemeente kan vaak ook subsidie verkregen worden voor activiteiten die de wijk ten goede komen, vertelt pionier René. Rob is zo’n kartrekker voor zijn gemeente. Als pionier regelt hij de kliederkerk op zo’n manier dat verantwoordelijkheden en taken helder zijn verdeeld, zodat vrijwilligers gemakkelijk kunnen aanhaken.

6. Conclusies

In de voorgaande hoofdstukken hebben we gekeken naar wat heilzame presentie inhoudt (hoofdstuk 2), waar de missionaire visie van de hervormde gemeente Barneveld uit bestaat en hoe die gestalte krijgt (hoofdstuk 3), wat de kenmerken en behoeften zijn van de inwoners van Veller (hoofdstuk 4) en welke lessen pioniers hebben geleerd bij het in de praktijk brengen van heilzame presentie (hoofdstuk 5). In dit hoofdstuk breng ik deze inhoud bij elkaar en trek op basis daarvan een aantal conclusies die van belang zijn voor de hervormde gemeente bij het in praktijk brengen van heilzame presentie in Veller.

Op welke manier kan de hervormde gemeente Barneveld God dienen in de wijk Veller door heilzaam present te zijn met en vanuit het evangelie van Jezus Christus?

Deze hoofdvraag beantwoord ik aan de hand van de diverse aspecten die heilzame presentie in zich heeft. Op die manier doe ik recht aan deze aspecten en geeft het mij de mogelijkheid om bij mijn conclusies verbeterpunten aan te wijzen. Op basis hiervan geef ik in het volgende hoofdstuk een aantal aanbevelingen aan de hervormde gemeente Barneveld.

1. De gemeente heeft heilzame presentie in zich

Heilzame presentie heeft gemeenteleden nodig die in de praktijk present zijn in hun omgeving. Zij delen het evangelie én zij geven hulp (materieel en geestelijk). Missie en diaconaat gaan hand in hand en worden in de wijk dichtbij mensen gebracht. Voor beide gaat het om het bouwen van relaties en het krijgen van vertrouwen, als basis om te kunnen delen. Deze relaties zijn wederkerig en vormen een leerproces voor gemeentelid en kerk dat nieuwe inzichten oplevert.

De hervormde gemeente Barneveld heeft het begrip 'heilzame presentie' niet op het netvlies. Dat hoeft niet uit te maken, als de deelaspecten worden uitgeleefd in haar omgeving. Uit de gesprekken blijkt dat de geïnterviewden van mening zijn dat het geloof niet van de daken geschreeuwd moet worden, als er activiteiten in de wijk Veller georganiseerd worden. In de gesprekken verwijst niemand naar het centrale beleidsplan of de wijkbeleidsplannen. Jammer dat deze plannen niet op het netvlies staan, want deze geven op een goede manier richting en handvatten voor heilzame presentie. Zo spreekt het centrale beleidsplan over een missionaire en diaconale taak (het lijkt erop dat ze samengevoegd worden tot één taak), het toegankelijk maken van het evangelie (dit lijkt op contextualisatie) en het voorbereiden van een pioniersplek (dit lijkt op ruimte geven aan vernieuwing). Ook de wijkbeleidsplannen spreken over missie en diaconaat. Zo wordt geconstateerd de missionaire taak om de hoek van de straat ligt, dat de gemeente naar buiten moet treden en dat de gemeente moet worden toegerust. Daarnaast wordt gesproken over het aangaan van relaties en zoeken naar het vormgeven van kleine gemeenschappen.

Hoewel de gesprekken anders doen vermoeden, bevatten de beleidsplannen meerdere aspecten van heilzaam present zijn. In de uitvoering daarvan kunnen nog stappen gezet worden. In ieder geval heeft de gemeente al diverse heilzame aspecten in zich.

2. Een diepere doordenking binnen de gemeente is nodig als stevig fundament onder heilzame presentie

Heilzame presentie raakt de ecclesiologie, ofwel de visie van de gemeente op kerk-zijn en hoe een kerk hoort te functioneren conform wat Christus van Zijn gemeente vraagt. Zij dient het zout en licht van de wereld te zijn. God is een zendende God, die Zijn kinderen de wereld in stuurt om van Hem te getuigen. God heeft de hele schepping en het hele menselijke leven op het oog. De kerk staat naast de mensen die hulp nodig hebben, niet er tegenover of erboven. Uit de gesprekken komt naar voren dat de gemeente nog kan werken aan diepgaandere doordenking van de diverse aspecten van heilzame presentie, als basis waarop deze presentie gebouwd kan worden.

3. De missie komt niet goed tot zijn recht in de gemeente

Kerken zien zich niet meer als een van God gezonden gemeenschap, terwijl de kerk er is om Gods missie op aarde uit te voeren. Missie, zending en diaconaat horen bij elkaar, en zijn een onlosmakelijk deel van de kerk. De missie en visie van iedere gemeente zou hierop in moeten gaan, evenals op de ecclesiologie. In de missie van de hervormde gemeente Barneveld wordt invulling gegeven aan ecclesiologie inclusief een missionaire en diaconale taak inclusief het opkomen voor gerechtigheid. In de visie wordt in een kort zinnetje aangegeven dat de gemeente actief naar buiten treedt. Daar waar de missie voor de helft aandacht besteedt aan aspecten van heilzaam present zijn, is dit slechts heel beperkt terug te vinden in de visie. Uit de gesprekken komt naar voren dat de hervormde gemeente intern gericht is of zelfs vastgeroest zit. Wat in de missie staat, komt niet goed tot zijn recht in de gemeente.

4. De wil is er om relaties aan te gaan

Christenen delen hun leven via de relaties die zij aangaan met mensen. Daarbij is het belangrijk die ander goed te begrijpen. In relaties die tot bloei komen ontstaat vertrouwen en komen noden naar boven. Dat biedt openingen om ongedwongen het evangelie te delen en diaconaal te handelen. Heilzame presentie draait om de relaties die christenen hebben in hun omgeving. De ouderlingen geven in de gesprekken aan dat zij graag werken vanuit de relatie met mensen. Zij begrijpen de kracht daarvan. De wil is er om het aangaan van relaties te stimuleren.

5. Contextualisatie staat niet op het netvlies

De Bijbel laat aan de hand van de vele beschrijvingen van het evangelie zien dat contextualisatie nodig is om mensen te bereiken in hun eigen cultuur, hun eigen situatie en hun eigen taal. Een gemeente die heilzaam present wil zijn en dus haar positie midden in de samenleving inneemt, kan hier niet omheen. Er is geen manier van kerk-zijn of traditie die universeel is en aansluit bij alle mensen. Omdat het evangelie voor iedereen is, ontstaan er veelkleurige reacties. Uit de gesprekken komt naar voren dat de gemeente als 'huisarts' beschikbaar is, maar eigenlijk een 'SRV-wagen' zou moeten zijn. Daarom wordt er niet nagedacht over contextualiseren en het aansluiten bij cultuur, taal en situaties van mensen buiten de kerk.

6. Evangelisatie, zending en diaconie worden als losse silo's gezien

Heilzame presentie is een geïntegreerde missie die de kerk in opdracht van haar Zender heeft uit te voeren. Er is één evangelie. Missie en diaconaat zijn dan ook niet te scheiden, want ze komen beide voort uit dat ene evangelie. De missionaire opdracht is dus ook gegeven aan christenen die diaconaal handelen. Zij mogen hun geloofsmotivatie niet vergeten en zijn geroepen het goede nieuws van Gods Koninkrijk te verkondigen. Uit de gesprekken blijkt dat evangelisatie, zending en diaconie in aparte silo's zijn ondergebracht die onderling nauwelijks contact hebben. Daardoor worden ze binnen de gemeente als aparte onderdelen gezien, die los van elkaar staan. Ook blijkt dat diakenen vooral praktisch bezig zijn en niet met het evangelie te koop lopen. Integreren helpt om van elkaar te leren en naar buiten te treden.

7. Barmhartigheid en gerechtigheid zijn beide aanwezig in de gemeente

Heilzame presentie is gericht op mensen tot hun recht laten komen. Barmhartigheid en gerechtigheid zijn de begrippen die hierbij horen. Deze twee begrippen zorgen voor een evenwichtige benadering van hulpbehoevenden. Uit de gesprekken blijkt dat diakenen niet de mening hebben dat mensen in nood recht hebben op ondersteuning. De Bijbel spreekt daarentegen over het 'recht der armen'. Wel wordt gerechtigheid opgevat als dat zij voor hen moeten opkomen richting de gemeente. Barmhartigheid speelt de boventoon, voortkomend uit de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan. Ik proef in de gesprekken geen hoogmoedige toon, wel een hulpvaardige toon. Dat heeft het risico in zich dat onbewust de houding wordt aangenomen dat zij boven de ander staan. Door hulp als het 'recht der armen' te zien voortkomt dat bij de helper een (onbewuste) hoogmoedige houding. Daarnaast richt gerechtigheid zich ook op een rechte verhouding met God. Vanuit een zuivere relatie waarin barmhartigheid en gerechtigheid een eenheid vormen, is het makkelijker voor diakenen om meer dan nu het geval is het evangelie te delen.

8. Het is mogelijk de kerkelijke structuur in te zetten voor verschillende vormen van heilzame presentie

Christenen worden gezonden om het zout en licht van de wereld te zijn. Dit is niet een taak van alleen dominees, evangelisten en zendelingen. Gemeenteleden hebben extra steun van elkaar nodig en van een kerkenraad die aanjaagt, bemoedigt en toerust. Er staat een stevige kerkelijke structuur die op onderdelen aangepast zou kunnen worden, zodat de wijkgemeenten meer bevoegdheden krijgen en dichter bij de eigen gemeente komen te staan om hen te steunen in Gods missie. Dat stimuleert eigen initiatief en creëert draagvlak onder de eigen achterban. Uit de gesprekken blijkt namelijk dat de Algemene Kerkenraad een nadrukkelijke rol speelt ten kosten van de wijkgemeenten. Er is behoefte bij de wijkgemeenten om meer eigen verantwoordelijkheid te krijgen. Deze wijkgemeenten zijn qua buurten erg verschillend van elkaar en zullen heilzame presentie dan ook verschillend vormgeven. Centrale structuren zijn daarvoor minder geschikt. Wel kunnen deze structuren gebruikt worden om met elkaar af te stemmen, van elkaar te leren en algemene kaders vast te stellen.

9. De gevolgen van heilzame presentie zijn nog niet expliciet gemaakt

Het gehoor geven aan heilzame presentie brengt consequenties met zich mee (zie 2.8). De kerk komt in aanraking met de wereld, waardoor zij meer over zichzelf gaat ontdekken en tot nieuwe inzichten komt. De gevolgen die dit met zich meebrengt, zijn niet expliciet bekend in de gemeente. Dit is logisch, aangezien nog niet bewust wordt gewerkt aan heilzame presentie. Het is belangrijk dat dit wel gebeurt als de gemeente gehoor wil gaan geven aan de missie, zodat zij de gevolgen voor kan zijn, er tijdig op kan inspelen en het in goede banen kan leiden. Door goed van tevoren na te denken kunnen vooraf al acties ondernomen worden of kaders gesteld voor het moment dat zich iets voordoet.

10. De gemeente is in staat ruimte te geven

Uit de geschiedenis blijkt dat de kerk steeds meebewoog met de cultuur en daarbij aansluiting zocht. Ook in de zending is dit het geval. De praktijk gaat daarbij voorop. Gemeenten zijn geroepen de weg van de Here Jezus te volgen en gehoor te geven aan Zijn missionaire opdracht. Zij zijn door God gezonden in deze wereld. Aanvullend hierop is het een goed idee om ruimte te geven aan nieuwe initiatieven, zoals nieuwe lokale gemeenschappen en pioniersplekken. Die kunnen makkelijker dan de bestaande gemeente aanhaken bij de belevingswereld van de mensen in een specifieke buurt. Daarvoor is ruimte nodig om te kunnen experimenteren. Dit levert nieuwe inzichten, verrijking en vernieuwing van de kerk op. In de gesprekken wordt aangegeven dat de huidige structuur belemmerend werkt (zie conclusie 8). De wil om te experimenteren en ruimte te geven is er in het algemeen wel bij de geïnterviewden. Dat de gemeente experimenteeruimte kan geven blijkt wel uit het feit dat zij verkenningen doet naar het starten van een pioniersplek.

11. De gemeente kent verlegenheid bij het verspreiden van het evangelie

Heilzame presentie heeft veel verschillende aspecten in zich. Een gemeente die hier bewust mee aan de slag wil, heeft toerusting en training nodig. Gemeenteleden zijn namelijk lang niet altijd vaardig in het uitleven van heilzame presentie. Zij hebben daarom ook een veilige omgeving nodig waar zij kunnen leren en oefenen. De geïnterviewden bespeuren verlegenheid bij de hervormde gemeente. Zij weet niet goed hoe zij in de wereld haar missionaire en heilzame taak kan uitvoeren.

12. Behoefte aan een 'kartrekker'

Heilzame presentie hangt af van predikanten en ambtsdragers. Zij geven aan te druk te zijn en daardoor niet in staat te zijn om gemeenteleden te activeren en stimuleren. Meerdere geïnterviewden geven aan dat er een 'kartrekker' moet komen die Gods missie in de gemeente kan helpen implementeren, de verschillende wijkgemeenten kan aanjagen en gemeenteleden kan toerusten. Ook de pioniers weten uit ervaring dat coördinatie en sturing nodig zijn.

13. In nieuwbouwwijk Veller is van alles aan de hand

Veller is een buurt met veel jonge gezinnen. De ouders zijn vaak twee verdieners. Veller heeft veel rijke huishouden, maar er zijn ook arme huishoudens die van een minimum rond moeten komen. 15% heeft

moeite met rondkomen. Het aantal scheidingen is in vijf jaar tijd verdubbeld. Veller heeft de meeste drinkers en de meeste zware drinkers. Een vijfde van de inwoners heeft een langdurige ziekte of aandoening. Bijna de helft van de bewoners loopt risico op angst en depressie. 37% voelt zich in meer of mindere mate eenzaam. Mensen kunnen behoorlijk onzichtbaar zijn. De wijk heeft weinig mantelzorgers. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het tweeverdienersschap. Dat betekent dat als iemand binnen de wijk hulp nodig heeft, dit waarschijnlijk niet door burens geleverd kan worden. Een mix van leeftijden in de wijk wordt gemist; er ontbreekt levenswijsheid. De sociale samenhang in de wijk is redelijk (hoewel het volgens de toelichtingen vooral bestaat uit de burens gedag zeggen en een praatje maken), maar de betrokkenheid op de wijk is laag. Dit laat zien dat mensen wel vriendelijk zijn en een kort gesprekje met elkaar voeren, maar zich verder niet op de ander en de wijk betrokken voelen (dit wordt gestaafd door de toelichtingen die gegeven zijn). Volgens sleutelfiguren zijn de inwoners van Veller redelijk op zichzelf. De grootste problemen zijn burenruzies, geluidsoverlast, parkeer- en verkeersproblematiek. Ook is er wat frictie tussen 'refo's en ongelovigen'. In de wijk is geen centraal figuur bij wie mensen hun zorgen en problemen kwijt kunnen.

Ik heb van veel mensen de reactie gekregen dat in Veller geen heilzame presentie nodig is, omdat het drukke en succesvolle mensen zijn. Die hebben geen behoefte aan verbindende activiteiten voor de bloei van de wijk. De cijfers laten zien dat er onder de oppervlakte weldegelijk van alles speelt. Ook de ervaring van pioniers is dat in nieuwbouwwijken mensen bij doorvragen toch verbinding met elkaar willen. En waar gaat het ten diepste om: herstel van de relatie met God. Dat heeft ieder mens nodig.

14. Kansen voor het evangelie in Veller

Vrijwel alle respondenten op de enquête hebben contact met de burens én met niet-gelovigen in de wijk. Voor een deel kan dit samenvallen, dat wordt niet duidelijk uit het onderzoek. Driekwart geeft aan wel eens op een ongedwongen manier te kunnen vertellen over de liefde van Jezus. Een grote meerderheid denkt dat er vaker momenten gecreëerd kunnen worden om dat te doen. Zij zien een kans om het evangelie vaker te delen. Driekwart vindt dat de hervormde gemeente dat zou moeten oppakken, hoewel de sticker kerk daar niet met nadruk opgeplakt hoeft te worden. Bijna de helft voelt zich niet voldoende toegerust om die momenten te gebruiken om het evangelie te delen. De blokteams en huisbijbelkringen kunnen een rol spelen als voelspriet in de wijk en een beweging op gang brengen voor en door de wijk voor de bloei van de wijk.

7. Aanbevelingen

Op basis van de conclusies geef ik de hervormde gemeente Barneveld graag een aantal aanbevelingen:

1. **Verbindt de verschillende aspecten van heilzame presentie die binnen de gemeente aanwezig zijn met elkaar.** Neem de nog ontbrekende aspecten op in het beleidsplan en maak vervolgens een praktisch plan dat een concrete vertaalslag maakt. Zorg dat alle ambtsdragers én de gemeente de beleidsplannen kennen en naar handelen.
2. **Doordenk de ecclesiologie in combinatie met alle aspecten van heilzame presentie.** Deel dit met de ambtsdragers en de hele gemeente, zodat zij de bijbelse diepgang kennen en beseffen dat heilzame presentie Gods missie is op deze aarde, waarvoor de kerk geroepen is om het in de praktijk te brengen.
3. **Zorg dat de missie beter tot zijn recht komt in de gemeente.** Gebruik hiervoor onder andere de vorige twee aanbevelingen. Stimuleer op basis daarvan de hele gemeente in het heilzaam present zijn. Dit behoort in het dna van een gemeente te zitten.
4. **Stimuleer de gemeente om relaties aan te gaan met (niet-gelovige) mensen in hun buurt.** In deze relaties kunnen gemeenteleden heilzaam present zijn en hun Heer vertegenwoordigen.
5. **Leer contextualiseren.** Contextualisatie is nodig om mensen te bereiken. Als gemeenteleden heilzaam present willen zijn, dan hebben zij de vaardigheid nodig om te kunnen contextualiseren, of zij hebben gecontextualiseerde input nodig die door anderen (dominees) wordt aangereikt.
6. **Integreer evangelisatie, diaconie en zending met elkaar.** Integreer en borg Gods missie – heilzame presentie – in de gehele gemeente, zodat gemeenteleden vanuit deze brede missie gaan leven.
7. **Breng barmhartigheid en gerechtigheid met elkaar in balans.** Daardoor blijven de verhoudingen zuiver tussen christenen die hulp verlenen en ontvangers. Ook stimuleert dit het delen van het evangelie, om mensen in de rechte verhouding met God te brengen.
8. **Doe aanpassingen in de kerkelijke structuur.** Op die manier krijgen wijkgemeenten de ruimte om heilzame presentie op zo'n manier vorm te geven dat het specifiek past bij de mensen in hun wijk, en kunnen zij hun gemeenteleden makkelijker steunen, bemoedigen en toerusten.
9. **Denk vooraf na over de consequenties van heilzame presentie.** Als de kerk zich bewust is van de consequenties, dan kan zij daar tijdig op inspelen en in goede banen leiden.
10. **Verrijk en vernieuw de gemeente door ruimte te geven aan nieuwe initiatieven.** Nieuwe initiatieven in de wijk, dicht bij mensen, leveren inspiratie, verrijking en vernieuwing op voor de bestaande gemeente. Dat is geen doel op zich, maar het stelt de gemeente in staat in de voetsporen van Jezus te gaan en Zijn grote opdracht uit te voeren.
11. **Versterk de gemeente door haar toe te rusten en te trainen.** Van een gemeente kan niet verwacht worden dat zij alle kennis heeft en alle vaardigheden beheerst die nodig zijn voor heilzame presentie. Om haar te helpen zichtbaar te zijn in de buurt, is toerusting en training een 'must'.
12. **Stel een missionair werker aan.** Gemeenteleden zullen uit zichzelf niet heel snel nieuwe initiatieven ontplooiën. Daarom is er iemand nodig die hen enthousiasmeert en opport, toerust en traint, om handen en voeten te geven aan heilzame presentie. Dit moet in het dna van de gemeente komen; het zijn dus geen losse activiteiten die afhankelijk zijn van ambtsdragers. De gemeente moet zelf aan de slag, onder leiding van een missionair werker. Cultuurverandering kost tijd; een 'kartrekker' kan daar langdurig en specifiek aan werken.

13. **Start een beweging van heilzame presentie in Veller.** Net zo goed als ieder ander mens heeft de bewoner van Veller Jezus nodig. Ook in deze wijk spelen onderhuidse problemen, die op het eerste gezicht niet zichtbaar zijn. Speel daarop in. Zo zou de dominee zich als wijkpastor kunnen opwerpen, terwijl gemeenteleden sámen met andere inwoners initiatieven ontplooiën voor de wijk. Onderzoek is nodig om te achterhalen waar specifieke behoeften liggen. Als jonge ouders bijvoorbeeld behoefte hebben aan hulp bij de opvoeding dan is dat een van de onderwerpen om op te pakken. Heilzame presentie brengt de wijk tot bloei.

14. **Pak de kansen.** Er liggen kansen voor het grijpen in Veller. De wijk lijkt op het eerste gezicht nergens behoefte aan te hebben, maar de ervaring leert dat onder dat succesvolle image weldegelijk de behoefte ligt aan verbinding met anderen. De inwoners hebben weinig tijd, dus de beweging voor de bloei van de wijk moet zo opgezet worden dat het aansluit bij logische momenten op de dag en in het leven van de inwoners. Denk aan een brunch op zondag, met elkaar avondeten, maar ook cursussen als hoe ga je om met peuters, zindelijkheidstraining of omgaan met hoge druk en teleurstellingen. Ontmoetingen rond de Bijbel kunnen ook opgezet worden, specifiek gericht op de cultuur en situatie van de jonge inwoners van Veller. Niet alles hoeft centraal of grootst georganiseerd te worden. Heilzame presentie moet in het dna van de gemeente gaan zitten, zodat gemeenteleden zelf het evangelie kunnen uitleven. Coördinatie, afstemming, steun en toerusting is daarbij wel voorwaarde.

Bijlage 1: Reactie dominee L. Plug

Algemeen beeld: zit goed in elkaar, goed onderbouwd en onderzocht

Goed stuk geschreven. Ik ga het zeker inbrengen in de kerkenraad. Wil jij presenteren – een gedeelte om bewustwording op gang te brengen, nog niet conclusies en aanbevelingen want dat maken ze nog niet mee. Stap voor stap naartoe werken.

Reactie op conclusies:

1. Heilzame presentie is voor mij nieuwe term. Je ziet wel dat gemeente missionaire taken op netvlies heeft, dat de gemeente dat al in zich heeft. Maar weet je het vruchtbaar te maken? Dat is punt van aandacht. Beleidsplannen mooie woorden maar worden ze ook gedaan? Terecht dat je daar de vinger bij legt.
2. Goed om de lijn door te trekken naar ecclesiologie. Mee eens. Typisch zo'n theologisch ding waar mensen niet zelf over nadenken. Daar hebben predikanten een rol in.
3. Missionair betekent uit comfortzone te komen. Daar zit groot probleem voor de gemeente. Beleidsplan -> heeft missie in zich, mooi dat je dat constateert -> maar hoe gaan we dat vervolgens doen? Spannend voor mensen.
Vastgeroest, dat herken ik. Daarom hebben we dit jaar in de nieuwe beleidsplannen een stip op de horizon gezet wat we eigenlijk zouden willen zijn als gemeente. Dat is verwoord in de missie. Daar wordt nog niet naar gehandeld en niet goed uitgevoerd, dat herken ik.
4. Dankbaar dat je dat ontdekt.
5. Contextualisatie eng. Er gebeurt iets wat lastig is, en daar moet je dan op gaan reageren. We willen open zijn en mensen welkom heten. Maar naar buiten toe niet op netvlies, hoe je het evangelie contextualiseert.
Barthiaans: missiologie – direct met deur in huis vallen. Je kan hier anders tegenaan kijken. Daar moeten we goed over nadenken.
Ik vind wel dat je moet aansluiten bij de leefwereld van mensen. De vraag is of je de vorm moet veranderen, en wat dat vervolgens betekent voor de inhoud.
Contextualisatie gaat voor mij ook over: ben ik waar de ander mij nodig heeft?
6. Hier moet echt wat gebeuren. Missie denkt niet na over diaconie, en andersom. Waar past zending? Wat kunnen we leren van andere kerken, nationaal en internationaal. Zending nog vaak koloniaal ingevuld. Je zou missie en diaconie moeten koppelen, die liggen het dichtst bij elkaar. Daarna zending koppelen. Er moet een andere visie komen op zending in onze gemeente. Wat gaan we doen in Afrika als we zending bedrijven – witte mensen naar zwarten om te vertellen hoe het moet? Niemand vanuit GZB uitgezonden, terwijl die juist met partnerkerken werken. Dat zouden we moeten stimuleren, niet zelf wijsheid in pacht maar samen met plaatselijke gemeente. Intenties bevragen van onze zendingswerkers. Als het een houding van kolonialisme is, hebben ze ons niets te vertellen. Deze conclusie vind ik een heel belangrijke. Een van de belangrijkste!
7. 'Wij komen helpen' – hoogmoedige houding, onbewust, bij diakenen. Zij hebben het inderdaad niet over het 'recht der armen'. We zien het niet als recht, maar als hulpverlening = gift en aardig doen. Moet anders.
8. Conclusie deels eens en deels niet. Alles hangt om het centrale, wijkgemeente doet alleen pastoraat en catechese echt zelf in de wijk. Te veel gecentraliseerd in onze gemeente. Maar... het is niet zo dat AK alle macht heeft. Weinig zelfs, want alles is gedelegeerd. Weinig inhoudelijke gesprekken. Ik vind dat ze meer een inhoudelijke mening moeten hebben. Ze moeten niet touwtjes in handen hebben, maar wel visie en sturing. Ze zijn nu vooral reactief. Probleem zit in het feit dat alle taken zijn gedelegeerd en dat de AK zich er vervolgens niet meer mee bemoeit. We hebben sterke organen van bijstand op centraal niveau, waardoor de wijk die taken niet zelf uitvoert (o.a. evangelisatie centraal georganiseerd met centraal budget, in de wijk geen financiën).

9. Mee eens
10. Bij een specifiek deel van de gemeente zie ik dat inderdaad, maar niet overal. Andere gedeelte vindt het spannend. De vraag is of die ruimte er is, want er is inhoudelijk nooit gesproken over pioniersplek en de ruimte die daar voor nodig is om te experimenteren en nieuwe vorm van kerkzijn te ontwikkelen. Wil je wat opzetten, dan moet het gesprek gevoerd worden. Doen!
11. Toerusting? Jazeker. Dat moet gaan gebeuren. Vraag is even hoe we dat moeten gaan doen. Gaat deels over geestelijke toerusting, maar ook praktisch hoe je een gesprek voert en het evangelie verwoordt. Dit moeten we oppakken, maar wel onderzoeken wat het probleem precies is in de gemeente en daar visie op ontwikkelen.
12. Mee eens.
13. Aansluiten bij context, niet naar mond praten. Nadenken over pastoraal voor de wijk.
14. Klopt. Ik zie ook kansen. Via blokouderlingen oppakken en blokteams functioneren minder dan gedacht dus anders vormgeven.

Reactie op aanbevelingen:

Voor punt 4 – aangaan van relaties – is vorming en toerusting nodig (punt 11).

Daarom Punt 12 belangrijk: missionair werker.

Die moet mensen gaan enthousiasmeren. Handvatten geven. Hoe deel je het evangelie, dat moet je geleerd worden. Coachen van gemeenteleden. Missionair werker beleidsvorming specifiek ontwikkelen op de wijk, en toerusting per wijk. Hoe ver kan je komen met twee dagen in de week? Besprekingswaardig, nodig om over na te denken. Ben wel overtuigd dat we dit nodig hebben.

Veller is verstoken van kerkelijke activiteiten. Dat hebben we laten lopen. Als we daar heilzaam present willen zijn, beginnen we met een achterstand. Een missionair werker kan de gemeenteleden in de wijk motiveren en activeren. Hij kan ook de toerusting in de gemeente verzorgen. Eventueel in combinatie met een pioniersfunctie in de Bloemenwijk, waar veel mensen met een migratieachtergrond wonen en waar kerken weinig leden hebben en nauwelijks zichtbaar zijn.

Bijlage 2: Bibliografie

- Allecijfers.nl. (2020). *Gemeente Barneveld* [Uitgebreide dataset over de gemeente Barneveld]. Geraadpleegd van <https://allecijfers.nl/gemeente/barneveld/>
- den Hertog, G. C., & Noordegraaf, A. (2009). *Dienen en delen* (1ste editie). Zoetermeer, Nederland: Boekencentrum.
- Keller, T. (2014). *Centrum kerk* (1ste editie). Franeker, Nederland: Wijnen, Uitgeverij van.
- Kraaijvanger, C. (2018, 27 oktober). “Ongelovig Nederland” is stiekem nog lang niet klaar met religie. Geraadpleegd op 13 mei 2020, van <https://www.scientias.nl/ongelovig-nederland-is-stiekem-nog-lang-niet-klaar-met-religie/>
- Noort, G., Paas, S., de Roest, H., & Stoppels, S. (2008). *Als een kerk (opnieuw) begint* (1ste editie). Zoetermeer, Nederland: Boekencentrum.
- Padilla, C. R. (2010). What is the gospel? In *Mission between the times. Essays on the Kingdom* (pp. 83–102). Carlisle, United Kingdom: Langham Partnership International.
- Protestantse Kerk, & Plaisier, A. (2016). *Kerk 2025. Waar een Woord is, is een weg*. Geraadpleegd van <https://www.protestantsekerk.nl>
- Roor, A. (2017). Heilzame presentie: een ontwerp. *Onbekend*. Geraadpleegd van <https://che.nl>
- Stoppels, S. (2019). ‘Zieltjes winnen? Wat is er eigenlijk tegen?’ *Over het werven van mensen*. Geraadpleegd op 13 mei 2020, van <https://www.protestantsekerk.nl/verdieping/zieltjes-winnen-wat-is-er-eigenlijk-tegen-over-het-werven-van-mensen/>
- Wright, C. J. H. (2011). *De bijbelse missie* (1ste editie). Barneveld, Nederland: Uitgeverij de Vuurbaak.

Bijlage 3: Interviewvragen

Aantal hoofdvragen die richting geven aan het gesprek, in willekeurige volgorde.

Pionier

1. Wat is de context waarin je je bevindt?
2. Wat is je doelgroep?
3. Op welke manier sluit je aan bij de doelgroep (contextualiseren)?
4. Hoe ga je de wijk in, benader je mensen?
5. Wat is je persoonlijke motivatie?
6. Wat is je visie en doel?
7. Op welke manier laat jij je door God leiden?
8. Wat is het unieke aan deze plek?
9. Waar ligt de focus, missie of diaconaat?
10. Op welke manier in aanraking met armoede, eenzaamheid en uitsluiting?
11. Wordt bij diaconaat de motivatie of het evangelie verteld?
12. Kunnen beiden los van elkaar gezien worden?
13. Hoe signaleren en handen en voeten geven aan diaconaat?
14. Hoe kijk jij vanuit jouw ervaring naar traditionele kerken en waar moeten zij rekening mee houden als ze actief willen worden in een wijk?

Voorzitter commissie kerk over grenzen / Algemene kerkenraad / Evangelisatiecommissie Diaconie / Predikant

1. Wat betekent voor jou missionair present zijn in de samenleving?
2. Visie?
3. Samenhang en integraliteit van missie, diaconaat en zending?
4. Bijbelse onderbouwing?
5. Doelgroep en doelen?
6. Organisatiestructuur (oa. binnen de kerk als geheel)?
7. Activiteiten?
8. Betrokken gemeenteleden (commissies, maar ook algemeen)?
9. Kwaliteitsbewaking en toerusting?

Ouderling / Predikant

1. Hoe typeer je wijk Veller
2. Wat speelt er in de wijk?
3. Actief netwerk in de wijk?
4. Welke plaats nemen de huisbijbelkringen in de wijk in?
5. Kansen in de wijk?
6. Integrale missie?

Predikant

7. Belong – behave – believe?
8. Contact met niet-gelovigen? Andere culturen en geloven?
9. Tijdbesteding vergaderingen vs evangelie brengen naar de mensen?
10. Samenwerking evt met anderen?
11. Zijn Woord en daad met elkaar verbonden?
12. Kritisch present zijn?
13. Bijbelse onderbouwing? Richting die Bijbel wijst?

Wijkagent / BOA

1. Taken als wijkagent
2. Op welke manier ingebed in politieorganisatie
3. Waarom meerdere wijken?
4. Hoe ben je zichtbaar in de wijk?
5. Typering van Veller – de wijk – de mensen.
6. Religie in de wijk. Wat is effect?
7. Wat zijn levensvragen, behoeften, waar richten mensen zich op?
8. Verschil tussen de wijken?
9. Hoe bouw je contact op in de wijk?
10. Hoe signaleer jij problemen? Waar merk je dat aan?
11. Hoe zorg je ervoor dat mensen signaleren? En dat vervolgens doorgeven?
12. Wat zoal? Positief en problematiek?
(vechtscheiding, burenruzie, geluidsoverlast, verkeersproblemen, huiselijk geweld, schuld, psychisch)
13. Wat doe je ermee?
14. Op welke manier contact met andere organisaties (als gemeente en welzijn/hulp?)
Netwerk?
15. Zie je verschil tussen bewoners huurhuizen en koophuizen?
16. Jonge wijk, welke ontwikkelingen verwacht jij sociaal in de komende jaren?
0-15 grootste groep (33%), maar ook al 395 tieners, pubers (11%)...
(weinig contact, jongelui op straat, prinsen en prinsessen die groot groeien...) Hoe groei je mee en hou je vinger aan de pols?
17. Contact met kerken?

Bijlage 4: Enquête

1. Hoe lang woont u in Veller?
2. Hoe waardeert u het wonen in Veller?
3. In hoeverre voelt u zich betrokken bij de wijk Veller en haar inwoners?
4. Kent u uw buren? (Niet alleen hoe ze heten, maar ook wat hen bezighoudt)
5. Worden er in de wijk of in uw straat sociale activiteiten georganiseerd om elkaar te ontmoeten? (bbq, kaartavond etc)
6. Zijn er 'ontmoetingsplaatsen' in de wijk waar bewoners elkaar vanzelf tegenkomen?
7. Is er een wijkcentrum of andere voorziening waar inwoners elkaar al dan niet georganiseerd kunnen ontmoeten?
8. Als er sociale activiteiten zouden zijn, zou u daaraan deelnemen?
9. Heeft u goede relaties of vrienden in de wijk?
10. Kent u niet-gelovigen in de wijk?
11. Heeft u contact of vriendschappelijke relaties met niet-gelovigen in de wijk?
12. Heeft u globaal zicht op wat er in de wijk speelt? (blijde gebeurtenissen, zorgelijke of verdrietige situaties)
13. Wat zijn de belangrijkste blijde gebeurtenissen in de wijk?
14. Wat zijn de belangrijkste zorgelijke of verdrietige situaties in de wijk?
15. Zijn er momenten waarop u ongedwongen uw liefde voor de Here Jezus kan delen?
16. Zouden meer van die momenten gecreëerd kunnen worden? (door uzelf of anderen)
17. Voelt u zich voldoende toegerust om te getuigen van de liefde van Jezus in uw wijk?
18. Zou naar uw idee de hervormde gemeente meer present moeten zijn in de wijk? (zoals ongedwongen activiteiten organiseren die verbinding en bloei brengen in de wijk, al dan niet met een wijkgebouw voor ontmoeting e.d.)
19. Wilt u verder nog iets kwijt ten aanzien van de wijk Veller en het present zijn van de hervormde gemeente?

Bijlage 5: Uitslag enquête

Naamloos formulier

Vragen Antwoorden 53

53 antwoorden

Accepteert antwoorden ☒

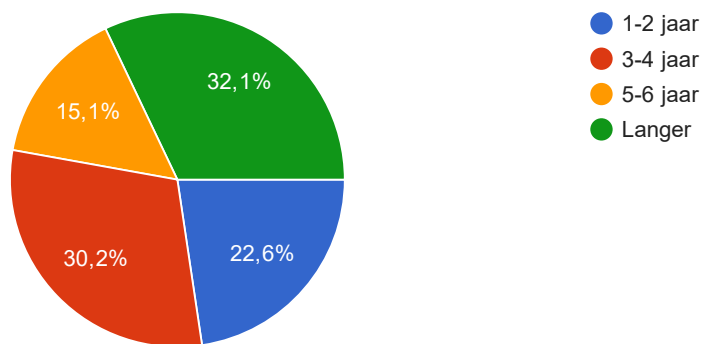
Overzicht

Vraag

Individueel

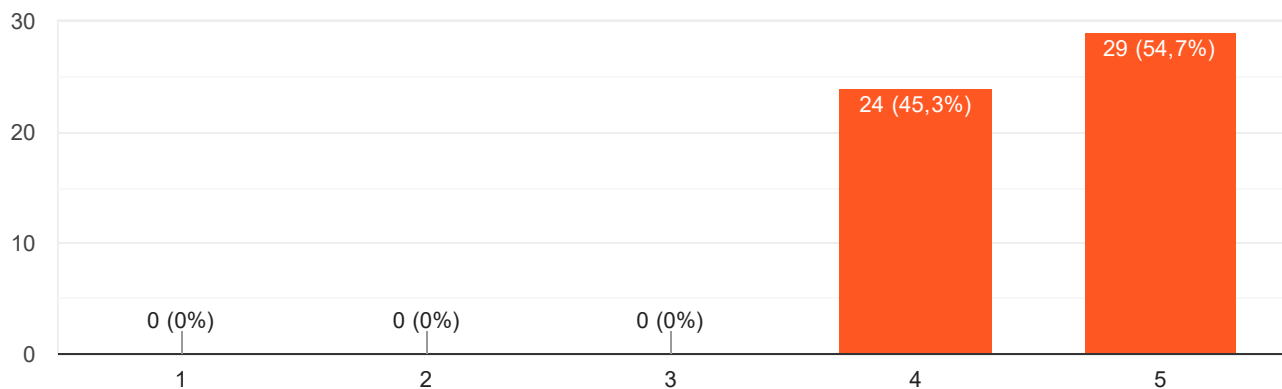
1. Hoe lang woont u in Veller?

53 antwoorden

2. Hoe waardeert u het wonen in Veller?

53 antwoorden

Vragen Antwoorden 53

Het is wel een drukke wijk, waardoor je niet altijd gemakkelijk van een rustig moment in de tuin kunt genieten.

Mooie nieuwbouwwijk. Veelkennissen en vrienden in deze buurt. Geen 5 omdat er soms tijden met autoinbraken oid zijn

In de toekomst graag buitenaf wonen

Kinderrijke maar wel rustige buurt, gezellig.

Mooi opgezette wijk. Vriendelijke mensen. En je kunt er bij burens terecht wanneer dit nodig is.

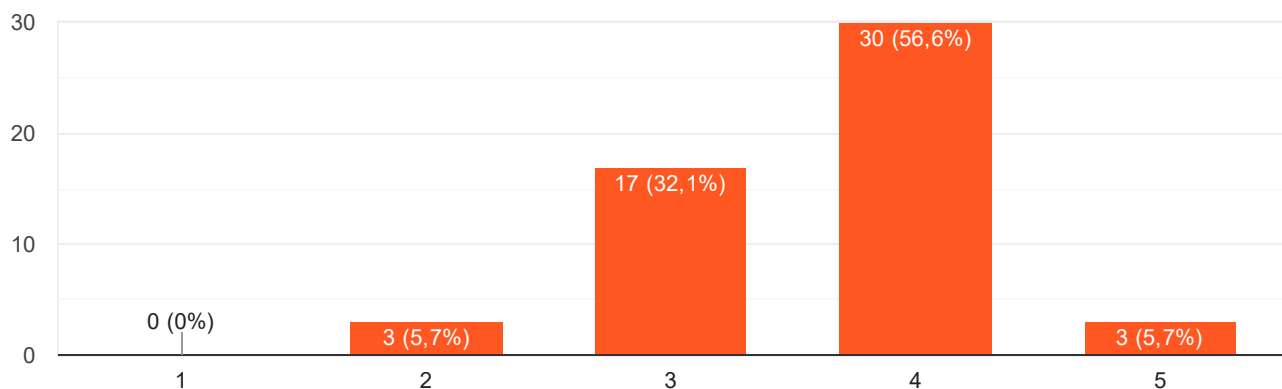
Je mist de oudere generatie. Gelukkig komen die wel steeds meer.

Fijne buurt, maar wel het gemis van leeftijdsmix. Had fijn geweest ook wat ouderen in de buurt. In verband met levenservaring.

Het is een fijne wijk, met jonge gezinnen.

3. Hoe waardeert u de sociale samenhang in de wijk?

53 antwoorden

Vragen Antwoorden 53

Er is veel contact met buurtbewoners.

Mensen groeten elkaar, we maken af en toe een praatje en kinderen spelen met elkaar, er wonen namelijk veel jonge gezinnen. Verder wordt er niet heel veel georganiseerd.

Iedereen is veel aan het werk dus weinig thuis

Je moet de mensen wel kennen

Je moet zelf echt opzoek/veel energie insteken

Die is er weinig, maar ik heb die behoefte ook niet direct.

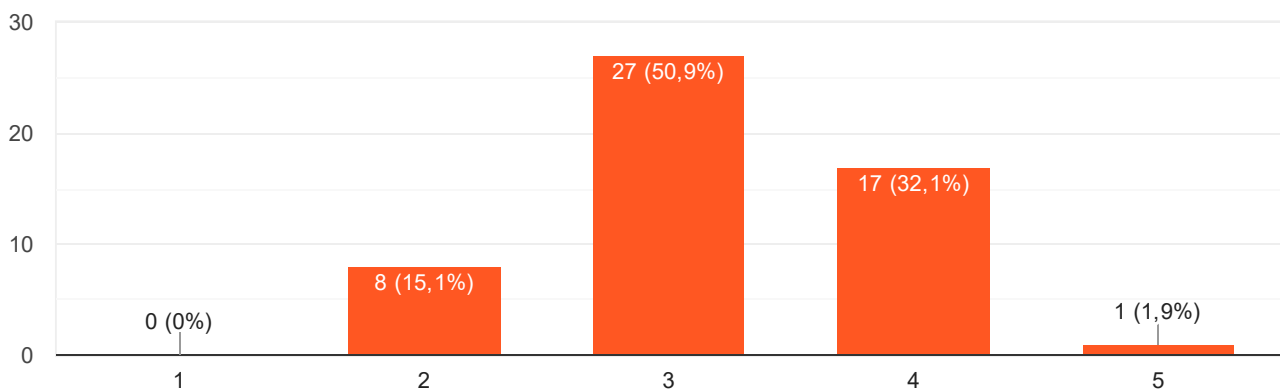
Kan vele malen beter, als ik kijk naar wat ik in de wijk Norschoten zag ;)

Verschilt, we zijn net verhuisd dus hier is het iets anders dan ons oude blok.

Allemaal drukke. werkende mensen

4. In hoeverre voelt u zich betrokken bij de wijk?

53 antwoorden

Vragen Antwoorden 53

Ik hou de straat schoon door zwerfafval op te ruimen wanneer ik het tegenkom.

In het verleden heb ik verschillende initiatieven genomen om contact met de buurt te leggen. Dit werd deels gewaardeerd. Maar van anderen zie ik dat minder

Maar daar heb ik ook niet echt behoefte aan. Ik voel me meer betrokken bij Barneveld als dorp dan bij de wijk Veller

Geen actieve betrokkenheid

Door de kring in ons blok en mensen die ik vanuit de kerk al ken in dit buurtje voel ik wel betrokkenheid. Maar verder is het best wel los zand.

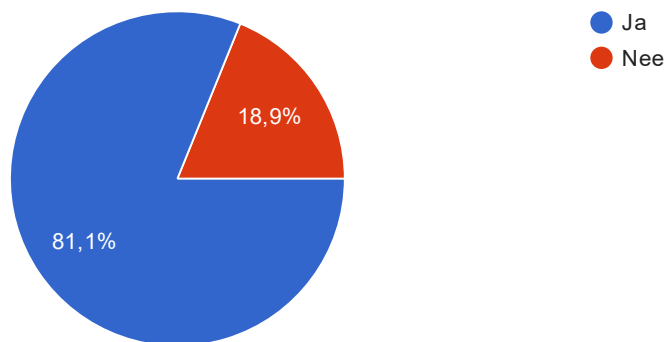
Zelf initiatief nemen is wel belangrijk. In ons blokje is het goed.

Door de burens, school en bijbelkring

Gebed, vriendelijkheid (begint al met elkaar gedag zeggen) en geeft de grootste mogelijkheid voor een

5. Kent u uw burens? (Niet alleen hoe ze heten, maar ook wat hen bezighoudt)

53 antwoorden

Vragen Antwoorden 53

Omdat ze hier net een paar maanden wonen. Dat contact gaat er komen.

We hebben goed contact en spreken elkaar in ieder geval wekelijks (kort praatje).

Onze burens staan daar niet voor open

Na de verhuizing (binnen veller) hebben we dit niet gedaan

Weinig contact, alleen van naam

Van de meeste wel. Wij hebben zelf vlak voor oplevering van onze straat contact met elkaar opgenomen.

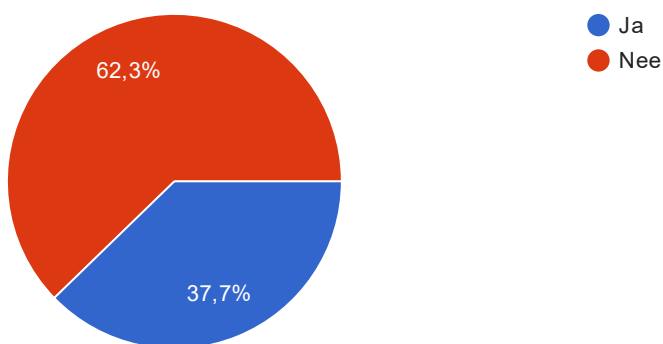
We spreken laagfrequent af

We spreken een aantal burens regelmatig, anderen slechts met het autowassen.

Niet heel intensief contact maar maken wel een praatje zo af en toe

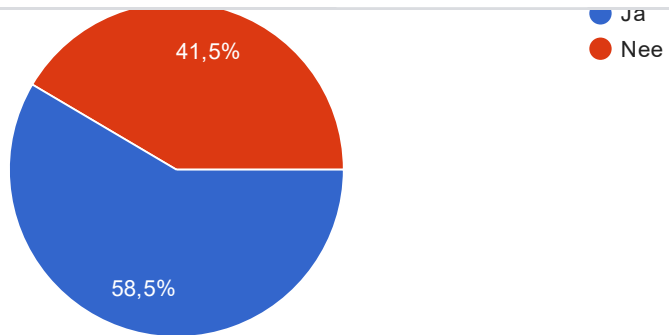
6. Worden er in de wijk of in uw straat met enige regelmaat sociale activiteiten georganiseerd om elkaar te ontmoeten? (bbq, kaartavond etc)

53 antwoorden

Vragen **Antwoorden** 53

Vragen Antwoorden 53

Speeltuintjes

Speeltuin

Kerkgebouwen, jumbo, huizen van bewoners tijdens bijbelkring

Speelplaatsen

Wandelen met de hond, buurtpreventie

Er is een supermarkt in de wijk waar we veel bekenden/gemeenteleden tegenkomen en er is sinds kort een christelijke basisschool, echter deze is te klein waardoor er maar relatief weinig bewoners terecht kunnen.

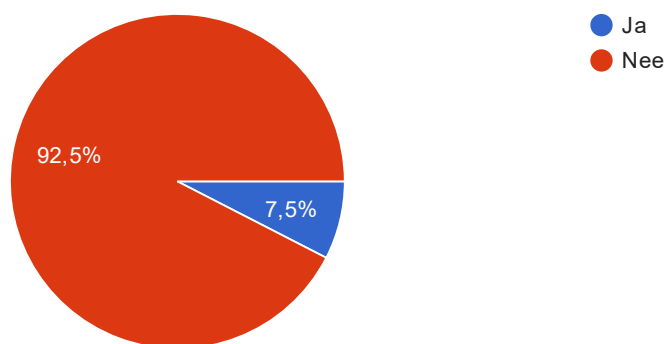
Wadi/speeltuintjes/sportveldjes

Speelpleintjes

Speelplaatsen voor de kinderen en de (nieuwe) school zijn voor ouders soms een ontmoetingsplaats.

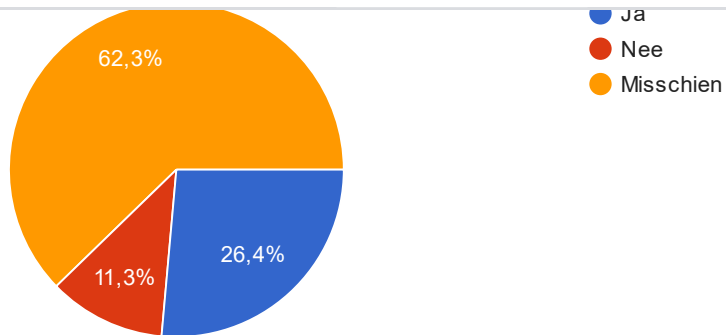
8. Is er een wijkcentrum of andere voorziening waar inwoners elkaar al dan niet georganiseerd kunnen ontmoeten?

53 antwoorden

Vragen **Antwoorden** 53

Vragen **Antwoorden** 53

Ligt aan thema/ interesse

Ligt eraan welke activiteiten!

Voor de goede contacten

Ik vind het belangrijk om in contact te blijven met buurtbewoners, maar ook om te weten wat er speelt in de wijk.

Hangt van de activiteiten en moment af.

Ben al druk genoeg

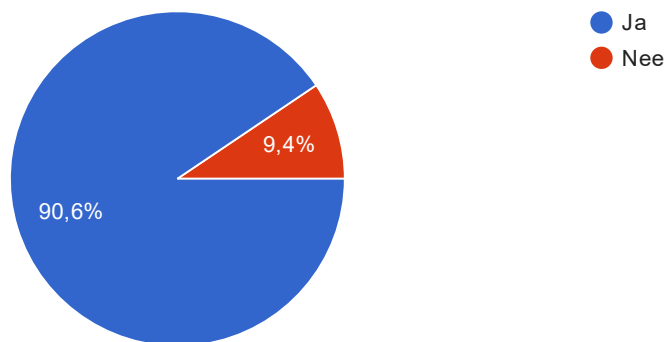
Prioriteit ligt mogelijk elders.

Ligt eraan wat er georganiseerd wordt

Weinig tijd en behoefte. Invulling van de activiteit (eten en drinken, en met veel alcohol) spreekt mijn niet

10. Heeft u goede relaties of vrienden in de wijk?

53 antwoorden

Vragen Antwoorden 53

Op de huisbijbelkring zijn fijne relaties ontstaan

Er wonen meerdere vrienden in deze wijk.

Via de Bijbelkring

Beiden

Klein beetje, door de Bijbelkring

Mijn burens zijn goede vrienden geworden.

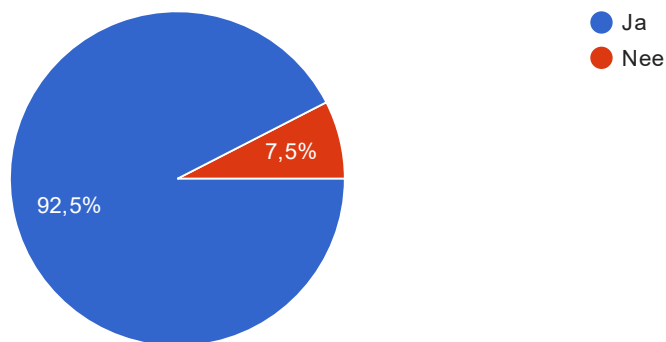
Een deel van mijn vriendenkring woont hier

Onze oude burens, onze nieuwe overburens.

De bijbelkring

11. Kent u niet-gelovigen in de wijk?

53 antwoorden

Vragen Antwoorden 53

Buren

Via gesprekken op straat / speeltuintje en buurt bbq

Buren

In ons geval via de hond uitlaten, zo kom je in gesprek met allerlei soorten mensen.

Via bezoeken, maar ook door de hond. Tijdens het uitlaten van de hond voer je vaak gesprekken met mensen.

Doordat je elkaar af en toe kort spreekt op straat.

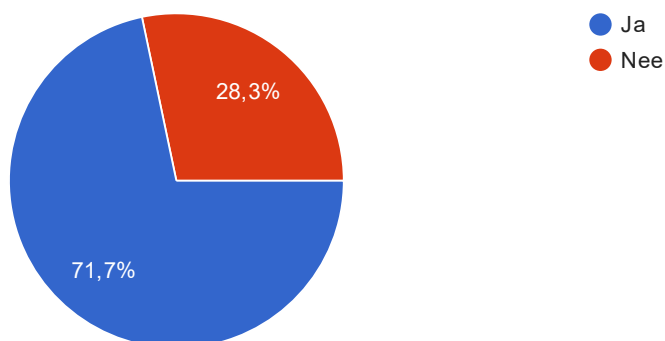
Tijdens het wandelen met de hond

Buren/werk/school

Door andere verenigingen. Sport ed

12. Heeft u contact of vriendschappelijke relaties met niet-gelovigen in de wijk?

53 antwoorden

Vragen Antwoorden 53

Buren kunnen we erg goed mee.

Meer van kennen van vroeger en dan soms elkaar tegenkomen en even praten.

Met onze buren

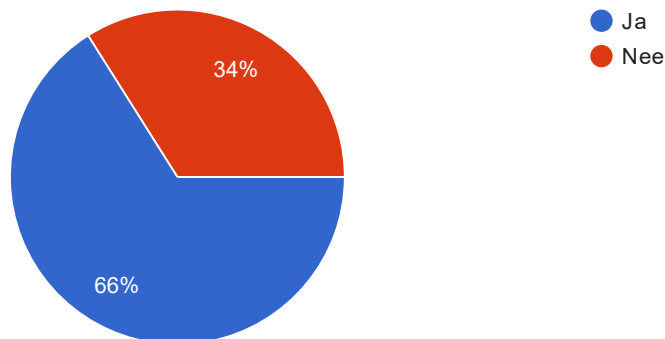
De buren

Veel mensen (kerkelijk of niet kerkelijk) waarderen oprechte interesse. Belangrijk is om als er iets aan je wordt verteld of er wordt je iets toevertrouwd, dit te onthouden en als het nodig is hierop terug te komen en/of naar de afloop/gebeurtenis informeren. Zo kun je met elkaar een relatie opbouwen en kan er iets moois gaan bloeien.

Prima contact met deze buren.

13. Zijn er momenten waarop u op een natuurlijke, ongedwongen manier uw liefde voor de Here Jezus kan delen?

53 antwoorden

Vragen Antwoorden 53

Met name met onze beide burens.

Niet met woorden

Dan moet je Volgens mij eerst investeren in ontmoetingen en relaties.

Tijdens een biertje met de burens

Ik heb daartoe geen behoefte.

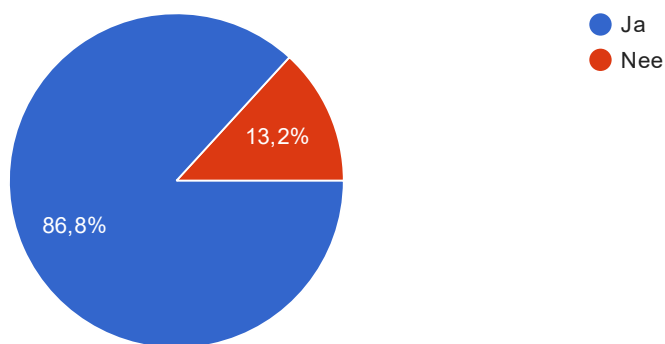
Niet echt heel vele ruimte voor... Meer over koetjes en kalfjes, men weet wel dat ik geloof en daar actief op betrokken ben.

Gewoon in het dagelijks handelen

De bijbelkring; we hebben wel eens soep in, koek en zopie en bbq geregeld maar komt niet meer van. Werd wel positief gewaardeerd door alle burens.

14. Zouden meer van die momenten gecreëerd kunnen worden? (door uzelf of anderen)

53 antwoorden

Vragen Antwoorden 53

Mogelijkheid is er. Alleen zijn al vele opties

Wanneer er meer activiteiten georganiseerd worden of dmv een buurthuis/wijkcentrum.

Mensen uitnodigen voor een wijkavond of Bijbelkring

Dat zou natuurlijk kunnen (vandaar het antwoord 'ja'). De vraag is of daar genoeg draagvlak voor is. Je kunt dat nl meestal niet alleen creëren en organiseren.

Misschien door een bbq in zomer of winter

Meer groepsactiviteiten vanuit de kerk vlak bij huis

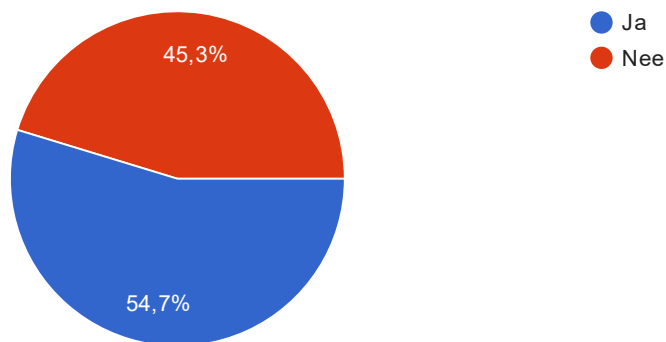
Dat zou kunnen, maar zoals ik bij de vorige vraag toelichtte, heb ik die behoefte niet.

Wil er graag aan meedoen!

Prioriteit aan geven. kan wel als ie allemaal iets doet

15. Voelt u zich voldoende toegerust om te getuigen van de liefde van Jezus in uw wijk?

53 antwoorden

Vragen Antwoorden 53

Ja er wordt vanuit onze gemeente voldoende georganiseerd om mensen voor uit te nodigen.

Gods kracht wordt in zwakheid volbracht

We hebben hier een paar jaar terug meer op ingespeeld. En ook moslims wel eens over Jezus gesproken en dat ze geïnteresseerd meegingen naar de kerk. Maar nu verhuisd en geen contact meer.

Ik zou hierin mee aansturing kunnen krijgen. En het motiveert me als ik merk dat anderen dat ook doen, maar dat lijkt in onze gemeente niet de cultuur te zijn

Bidden om de Geest!

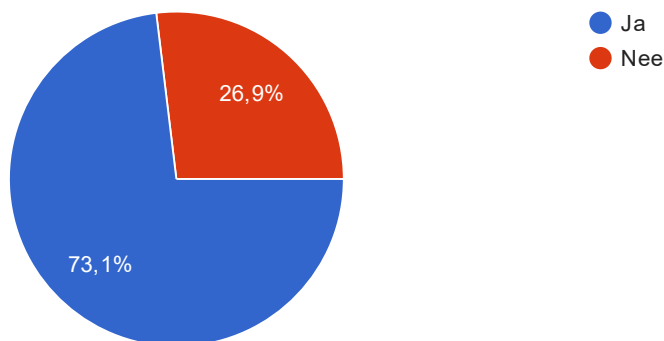
Ja en nee , er zijn inmiddels veel verschillende culturen in deze wijk komen wonen door verhuizingen waardoor je de mensen niet meer kent

Ik heb daartoe niet de behoefte.

Maar kan altijd meer :)

16. Zou naar uw idee de hervormde gemeente meer aanwezig moeten zijn in de wijk? (zoals relaties bouwen en ongedwongen activiteiten organiseren die verbinding en bloei brengen in de wijk)

52 antwoorden

Vragen **Antwoorden** 53

Dat gebeurt al, maar mag frequenter.

Lokale jeugdweek

Absoluut, wellicht niet uit naam van de kerk maar wel samen met andere gemeenteleden

Aan de ene kant is betrokkenheid van de kerk op de wijk altijd goed. Aan de andere kant is Veller een jonge wijk met mensen die allemaal druk zijn met hun eigen leven. Het is soms al lastig genoeg om je bestaande sociale contacten te onderhouden. Je kunt wel van alles willen, maar zitten mensen wel te wachten op meer verbinding? En zijn ze bereid om daarin te investeren?

Onze gemeente is best wel naar binnen gekeerd. Denk dat dit grotendeels aan de mensen zelf ligt. Misschien dat toerusting daarin wel helpt.

Nu zijn veel ook gelovige mensen onbekend in de wijk

De kerk is naar mijn idee nu niet echt heel zichtbaar in de wijk. Meer voor de inner people, maar zeker niet voor buitenstaanders. De 'hervormden' herkennen elkaar onderling, dus zo voel je betrokkenheid, maar meer

Vragen Antwoorden 53

Nee

Doordat de gemeente zo groot is en veel kerkdiensten weet je niet wie er allemaal bij de hervormde gemeente horen. Zo zijn er ook leden die lid zijn, maar er niets mee doen. Als er activiteiten georganiseerd worden dan is de drempel misschien lager voor die mensen.

Een centrale ontmoetingsplaats in de wijk zou fijn zijn voor bv catechisatie of wijkdag/avond

nee

Veel meer focus op: gericht naar buiten (ipv naar binnen)

Helaas hebben we geen wijkgebouw op de Veller.
Misschien is het een optie om in de nieuwe school iets te organiseren.

We zouden een wijkgebouw moeten krijgen (en niet de ghk, dat is te ver weg)

In Veller zijn veel actieve huisbijbelkringen die ook een verbindende functie (kunnen) hebben.